

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inzerati petič vrsta 4 D; notice, poslane, izjave, reklame, predklici beseda 1 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravništvo: Knažova ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo: Knažova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poštnina plačana v gotovini.

Glasovi in argumenti.

Na zahtevo vlade, ki je čutila, da se slabša njena situacija z vsakim dnevom skupščinske kritike in debate, je nova skupščinska večina sklenila konec debate ter odglasovala vladi zaupnico. Razmerje glasov je doseglo količnik 169:114.

Na prvi pogled je to razmerje izraz velike večine, kateri bi se morali ukloniti. Poblize pogledano pa ne vsebuje tistih momentov, ki so pri parlamentarizmu in demokratizmu edinovredni. Najboljši dokaz za brezglavost in nezmyselnost glasovanja nam podaja sama deklaracija in pa zgodovinski potek sedanega skupščinskega zasedanja. Še nikdar ni bil prečitan na našem javnem shodu ali v parlamentu dokument, ki bi bil tako vsebinsko prazen, tako neopredeljen in brezizrazen, kakor je dokument vladi deklaracije.

Najbolj značilen dokaz brezdušnosti in brezsrčnosti glasovanja pa nam podaja debata sama, ki bo ostala za vse čase našega notranjega političnega življenja primer zbornice, v kateri je odločena sebičnost, strankarski pohlep ter sovražnost pred očitimi in jasnimi nacionalnimi argumenti in razlogi, pred točno opredeljeno patrijotično in državotvorno politiko. Skoraj osem dni so nacionalni govorniki napadali Davidovičev vlad in analizirali njeno deklaracijo. Še pri nas doslej še nepoznano plemenitost in čestitostjo so govorniki preprečevali nasprotnike ter jim trkali na vest. S kolosalnimi argumenti je opozicija pobijala hibe vlade, njeno neopredeljenost in ustavne vprašanje, ne o brezizraznost v pogledu našega nacionalizma, njeno brezglavost v pogledu politike napram Radiću, njeno lahkomišelnost glede posledic ohiapne politike na Hrvatskem in v Sloveniji. Kaj so pomagali argumenti proti sestavi vlade, ki je diletantska in nestrokovnjaška in ki je v prvi vrsti skrbela zato, da se zadovolje partizanski interesi vladnih strank. Na vse velike argumente opozicije vlada ni mogla odgovoriti z nobenimi protargumenti. V parlamentu je vladalo mučno oziroma očiten je bil patrijotizem na eni strani in strankarski egoizem na drugi strani. Sedanje vladi prijazne stranke niso mogle postaviti niti enega govornika, ki bi bil v daljših izjavah in v načelnih ozirih opravičil podporo novi vladi ter na ta način odvrnil od sebe očitek egoističnosedbičnega postopanja v sedanjem, nadvse usodnem trenutku naše notranje zgodovine.

Mi smo zagovorniki parlamentarizma in demokratizma. V teh dveh institucijah vidimo vrhunec političnega napredka sodobnega človeštva. Parlamentarni demokratizem zagovarjamo celo do skrajnosti in smo za tisto državopolitično teorijo, ki odreja vsakemu drugemu čimtelju odločevanje o usodi države in nacije in ki to odločanje pripisuje edino suverenemu narodu. Vse drugo mora biti samo ustavni čvar in formalni gerent parlamentarnih prehodov, častni zastopnik na znotraj in zunaj državne avtoritete in dostojanstva. Prav parlamentarizem in demokratizem pa mora biti izraz duha, prepričanja, argumentov in stvarnosti ter se v nobenem slučaju ne sme opirati na tako materializirano večino glasov, kakor se je zgodilo te dni v narodni skupščini, kjer je 169 strankarskozasledilni poslancev glasovalo za vlado, ki ni mogla sestaviti pametne deklaracije, kaj šele smotrenega programa našega bodočega nacionalnega življenja.

V tem strastnem glasovanju za vlado, pri katerem so se našli naši nacionalni manjšinci, Nemci, Madžari, Romuni, Džemjetovci, pri katerem so sodelovali strankarskozagrizeni zemljoradniški skupaj s slovenskimi klerikalci in hrvatskimi republikanci ter bosanskimi agi, se kaže vsa mizerija sedanega političnega stanja v Jugoslaviji. V taki

Radić o versajskem miru,

o hrvatski samoopredelitvi, o balkanski federaciji, o hrvatski republiki, o jugoslovenski kraljevini, o Korošcu in Davidoviću.

— Zagreb, 14. avgusta. (Izv.) Današnji »Jutranji list« priobčuje po stenografskih beležkah poročilo o predavanju, ki ga je imel včeraj Stjepan Radić v zboru svojih zagrebških zaupnikov, kateremu so prisostvovali tudi člani Hrvatske zajednice in Starčevićeve stranke prava. V tem predavanju je Radić iznesel svoje poglede na situacijo tako v državi kakor tudi napram Rusiji, ki so zelo važni za presojo sedanje Radićeve politike in njegove resnosti. Iz poročila posnemamo sledeče odstavke:

Vsak narod ima pravico samoodločbe in pravo na svobodo, zato lahko uporabi vsa sredstva, ako ne najde drugega izhoda... Odsel sem v Evropo, da podam o tem našem prepričanju informacije in da povsod, kjer je treba, povem, da smo mi priznali mednarodne meje, katere je nepravilno določila versajska pogodba za Hrvate. Te meje, ki so se nam postavile brez našega soglasja, smo priznali ne iz strahu ali slabosti, marveč iz politične zrelosti, ker vemo, da so te mednarodne meje, ki so ustanovile Jugoslavijo, da so one prvič stvarile področje, na katerem se da veliko delati. Naglasil sem, da smo že mi veliko zgradili, da smo do zadnjega hipa imeli lastno državo (?), sedaj z večjo, drugič manjšo avtonomijo, da smo imeli kulturo, umetnost, znanost, da smo imeli take institucije in take sposobnosti za življenje, da lahko vsaki čas prevzamemo svojo usodo v lastne roke, da ne rabimo niti enega kraljerja, niti policije, niti vojske. Moja dolžnost je bila, da povem, da so v Jugoslaviji Hrvati najzrelejši politični narod z najmočnejšim gospodarstvom... Angleži so Radiću izjavili, da je sistem, ki ga zastopa Radić, t. j. sistem federativne Jugoslavije potom konfederacije, potom priznanja popolne suverenosti hrvatskega naroda edina rešitev, s katero so lahko zadovoljni Angleži (!)

Z Dunaja sem odšel v Moskvo, če bi pa bila tedaj imenovana Davidovičeva vlada, bi se bil premislil, kajti moja pot v sovjetsko Rusijo in direktni siki hrvatskega naroda z Moskvo pomeni

radikaliziranje naše politike v oči našega mnenja Evrope. Ako bi bil Davidović prejel mandat za sestavo vlade in ako bi bil odšel v Moskvo, bi lahko rekli, da je Radić norec...

V seljaški internacionalni sem izjavil, da je Jugoslavija švindel. Mi kot narod ne moremo dovoliti, da se nam z versajsko pogodbo nekaj vsiljuje. To se mora razčistiti...

Komunisti, ki so na Balkanu in ki so v zvezi s sovjetsko Rusijo, bodo morali priznati amooopredeljenje hrvatskega naroda. Komunistični prvaki Šima Marković in drugi bodo izključeni iz stranke, ako ne osvoje tega stališča...

Mi Hrvati nismo Balkan niti geografsko, niti politično niti kulturno. Mi smo jadranski narod. Bosna je geografski Balkan, toda mi smo Bosno de. baikanizirali...

Davidović je tako pošten človek, da ga je treba plačati z zlatom in z dragim kamenjem. Oni, ki ga dobro poznajo, pravijo, da se razvija in da danes uvideva, da živi hrvatski narod in da to ni hrvatsko pleme. Mi zahtevamo, da se izvedejo volitve ne kakor v meščanski vojni nego kakor v svatjih. Zahtevamo, da se po volitvah izvrši sporazum po rezultatih. Oni vprašujejo, kaj bo? Republika? Bomo videli! Ako lahko Rakowski reče, da revolucija ni dogma, smemo tudi mi reči, da republika ni dogma. Mi ne bomo programatski suspendirali republike, nego bomo še enkrat odgovorili, da je Hrvatska lahko republika, ostala Jugoslavija pa v mednarodnem oziru kraljevina. To zavisi od našega sporazuma.

V razgovoru z Čičerinom sem govoril tudi o Slovencih. Rekel sem, da postanejo Slovenci v najkrajšem času, kar smo mi. Korošec je bil strašno opisan. Jaz sem rekel, da ni klerikalec, da je dober in pameten človek...

Ko sem bil v Moskvi, so me vprašali, ali pojdem v London in v Pariz. Pa sem odgovoril, da grem v Zagreb. Lahko si mislite, kako je to imponiralo Čičerinu (!).

Hujskarije zagrebškega »Hrvata«.

Brezvestno izzivanje jugoslovenskega Sokolstva. Poziv na bojkot.

— Zagreb, 14. avgusta. (Izv.) Včerajšnji »Hrvat« prinaša v dvokolonski rubriki pod naslovom »Atrakcija za policijsko-sokolske« kratke novice, v katerih hujška proti sokolskemu zletu ter ščuva meščanstvo k incidentom.

Tako piše pod naslovom »Kranjski Orjunaši« sledeče: Ze par dni se pripoveduje po mestu, da priše na zlet iz Kranjske okoli 200 Orjunašev, preoblečenih v Sokole in da bodo vsi oboroženi. Na to dejstvo opozarjamo že danes mednarodne činitelje z resnim opozorilom, naj oni nosijo posledice, ako se kaj pripeti. Naj ve ta gospoda, da se jim vsak, tudi najmanjši incident stokratno povrne. Če smo se odločili, da mirno pretrpimo provokacijo, namenjeno hrvatskemu glavnemu mestu Zagreb, pa ne bomo pod nobenim pogojem dovolili, da insultirajo in da napadejo osebno varnost. Zato še enkrat opozarjamo oblast in njihova vodstva, naj pazijo, kaj delajo. Za posledice bodo odgovarjali oni.

Pod naslovom »Licemerci« piše isti list sledeče: »Ko se je slišalo, da pride policijsko-Sokoli zlet v Zagreb, se je na-

ravno med meščanstvom pojavilo silno (!) ogorčenje. Mnogi so celo zahtevali, da se zlet prepreči. Zleta se udeležijo tudi tuji, posebno Čehi, katere so privabili s prošnjami in z varljivimi zakletvami, dokazujejo Čehom, kako bo prišlo na tem zletu in zboru do sporazuma in pomirjenja s hrvatskim Sokolstvom. Čehi so nasledili tem prošnjam in so se odzvali njihovu pozivu. Radi tega bomo napram njim obzirni. Naj se vse seke kakor znajo, toda brez meščanstva. Sedaj so začeli manevrirati tudi pri hrvatskem Sokolstvu, proseči s sladkimi besedami in z bizantinskimi vzdihli o lepoti sokolske ideologije, sloge, bratstva in ljubezni, naj se najde način, ki nas bi mogel zopet vse združiti v eno sokolsko idejo in v enotno sokolsko delo, itd.«

Pod naslovom »Pozor meščani!« pa poziva »Hrvat« meščanstvo, da bojkotira zlet in piše: »Čujemo, da bodo v četrtki hodili komisariji policijsko-sokola od hiše do hiše s prošnjo, naj razobesijo lišni gospodari zastave v čast gostom iz Češke, Poljske, Rusije itd. Naj pride kdorkoli, vsak pošten in častljiv meščan in Hrvat bo znal, kaj mu je storiti. Isto

Noben narod Evrope še ni doživel — po kateri krivdi? — tako lažnjive situacije in tako nezmyselnosti vlade, kakor jo moramo nositi zato, ker so se glasovili proti argumentom in je nad državnimi in nacionalnimi ideali zavladala strupena strast ter ostudni strankarski egoizem.

Mi verujemo v znajo demokratizma prosvetljenosti in argumentov ter bomo radi tega zavračali demokratizem demagogije in zaslepljene strasti, kakor bo mehanično preglasoval argumente patrijotizma in nacionalizma. Hujskarije zagrebškega »Hrvata«.

velja tudi za naše someščane Žide, o katerih smo slišali, da prispevajo pod pritiskom in terorjem prostovoljne davke za ta zlet. Naj vzemo na znanje, da med nami ni mesta za pretnje in terorje. Vsak je gospodar storiti, kar ga je

volja. Tudi meščanstvo ima pravico odločiti o tem, ali se spoštujejo njega čustva.

Na tak in enak način se v Zagrebu huška proti kulturni prireditvi naše najdelavnejše nacionalne organizacije.

Seja ministrskega sveta.

Prepiri radi sprememb v upravi. — Vprašanje posojila. — Malo sklepov, mnogo besedi.

— Beograd, 14. avgusta. (Izv.) Včeraj zvečer se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri so se reševala razna upravna in finančna vprašanja. Vprašanje novih velikih županov se ni rešilo, ker se vladni klubi še niso sporazumeli o osebah, ki naj se kandidirajo za velike župane. To vprašanje se reši v par dneh. Govorilo se je tudi o spremembah o uradniškem statusu. Govorilo se, da bo vlada pristopila k znatnim izpremembam na vseh poljih državne uprave. Za enkrat se na sejah poslanskih klubov poslušajo želje poedinih poslancev glede novih oseb v njihovih krajih. Po referatu ministra financ, dr. Spahje, se je ministrski svet bavil s finančnimi vprašanji. Pretresalo se je zlasti vprašanje večjega inozemskega posojila, in sicer na podlagi že prejšnji vladi predloženih ponudb od strani londonske tvrdke Armstrong & Komp., od skupine italijanskih bankirjev in od Bleurove skupine, ki je naknadno izja-

vila, da je pripravljena izvršiti vse obveze svojega velikega dolarskega posojila. Nato je ministrski svet prešel k razpravi carinskih tarif z Italijo, ki so se dogotovile pod prejšnjo vlado. Tudi to vprašanje se ni moglo rešiti radi nesoglasja med finančnim ministrom dr. Spahom in ministrom trgovine dr. Šumenkovićem. Nato je poročal minister za gradnje dr. Počić o kuluku. Po referatu ministra saobraćaja g. Sušnika, ki je zahteval kredite za dograditev že začelih železniških prog, je ministrski svet sklenil, naj se prometni minister sporazume s finančnim ministrom dr. Spahom. Minister pošte in telegrafa g. Peri Markoviću se je odobril kredit 120 tisoč dinarjev za novo telefonsko zvezo med Beogradom-Pančevem in Velikim Bečkerekom. Slednjič je ministrski svet sklenil, da odpotuje v Ljubljano minister saobraćaja g. Sušnik in da v imenu vlade otvori ljubljanski velesejem.

Prodiranje holjševizma v Jugoslavijo.

Izjava sovjetske vlade. — HRSSKmetov. — Blok revolucionarnih organizacij revolucionarnih delavstva in seljaštva. — Radić o revolucionarnosti.

— Zagreb, 13. avgusta. (Izv.) St. Radić priobčuje v današnjem »Slobodnem Domu«:

Službeni list moskovske sovjetske vlade, »Izvestija«, objavlja v svoji številki z dne 29. julija zelo važno obvestilo pod naslovom: »Hrvatska seljačka stranka in seljačka internacionala«. Enako vsem važnim političnim objavam je tudi ta objava prešla preko zunanjega ministrstva in se glasi doslovno:

»Bivanje voditelja hrvatske republikske seljačke stranke v S. S. S. R. (zvezi sovjetskih socijalističnih republik) je vzbudilo povsod v inozemstvu veliko zanimanje ne samo zato, ker je HRSS, katere voditelj je Radić, najbolje organizirana in največja evropska kmetijska stranka, temveč tudi zato, ker ima HRSS znatno število mandatov v beogradski skupščini in igra že sedaj važno vlogo v političnem življenju Jugoslavije. Po proglasu, katerega je izdala HRSS dne 1. maja t. l. in kakor ga je sestavil Radić ter bil sprejet na dunajskem posvetovanju predsedništva HRSS, je bilo jasno, da hrvatska republikanska seljačka stranka ostaja stalno na socijalnem in političnem temelju svojega programa.

Radićevo stranko sestavljajo izkoriščani hrvatski kmetje, ki so prepojeni z revolucionarnim duhom radi okrutne in kratkovidne politike jugoslovenske vlade. Kmetijska internacionala je nestrankska mednarodna organizacija revolucionarnih kmetov.

V takih razmerah ni bilo nobenih težav, da vstopi HRSS v kmetjsko internacionalo. Med Radićem in kmetjsko internacionalo ni nobenih nesoglasij o najvažnejših vprašanjih, kakor so: Boj kmetov za zemljo, osvoboditev narodnih manjšin, blok revolucionarnega delavstva in seljaštva. Zato je bila hrvatska republikanska seljačka stranka sprejeta v seljaško internacionalo brez vsakega popuščanja z ene ali druge strani.

Ta korak HRSS ima velik pomen za vso bodočnost te stranke in pokazuje, da bo vztrajalo na svojem sedanjem levem ali radikalnem stališču celokupno hrvatsko seljaštvo, ki brez izjeme pristaja na HRSS.

Tudi za seljaško internacionalo ima vstop HRSS velik pomen, ker sedaj stopa v vrste njenih borcev, pod njeno zastavo revolucionarnega seljaštva eni celi četudi ne velik narod.

Vsak pristajal HRSS in po sreči tudi vsak Hrvat razume vso vrednost in

važnost te objave. Sedaj končno iz Moskve doznava ves svet, da imamo Hrvati največjo in najbolje organizirano kmetjsko stranko v Evropi; da je v tej stranki ne samo celokupno hrvatsko seljaštvo, temveč celokupni hrvatski narod; da so hrvatski poslanci zelo važni in odločilni faktor v parlamentarni borbi v beogradski skupščini; da je revolucionarni duh v hrvatskem seljaštvu izzvala in izziva okrutnost in kratkovidnost beogradske vlade in — kar je v tem slučaju najbolj važno — da HRSS ni marala v ničemer popuščati niti od svojega programa niti od svoje taktike in da kmetjska internacionala ni od nje tega niti zahtevala.

Se to je treba raztolmačiti, kaj pomeni v sovjetski Rusiji beseda revolucionarnost, posebno z ozirom na seljaška. Revolucionaren je seljak, ki zna, hoče in zahteva, da zemlja nikdar več ne bo v rokah gosposkega vlastelina, marveč v seljaških rokah, drugič, da seljaštvo ne sklepa nobene zveze in prijateljstva z gospodo, nego da se druži za skupno borbo z delavstvom, ki priznava seljaško pravico do zemlje in do vlade.

Borzna poročila.

Dne 14. avgusta. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 15.30—15.40, Praga 239.20—242.20, Pariz 447.50—452.50, Newyork 80.38—81.38, London 365.85—368.50, Milan 362.15—365.15, Dunaj 0.1130—0.1150, Valute: dolar 79.60—80.60.

Efektii: 7% invest. pos. 1921 64—65, 2½% drž. renta 121—122, Ljubljanska kreditna 220, —, Centralna banka 33—35, Hrv. eskomptna banka 122—125, Kreditna banka Zgb. 122—125, Hipotekarna banka 63.50—64.50, Jugobanka 112—115, Praštediona 915—920, Eksploatacija 110—112, Drava d. d. Osijek 340 —, Sečera Osijek 1040—1070, Isis 80 —, Nihag 86—90, Gutman 685—690, Slaveks 300 —, Slavonija 93—94, Strojne tovarne 150 —, Trboveljska 485—500, Vevče 123—130.

INOZEMSKÉ BORZE.

— Curih, 14. avgusta. Današnja borza: Beograd 6.60, Newyork 5.30, London 24.05, Pariz 29.40, Milan 23.80, Berlin 1.25.

— Trst, 14. avgusta. Predborza Beograd 27.45—27.55, London 101.20—101.40, Pariz 123.50—124, Newyork 23.30—23.40, Curih 420—422, Praga 65½—66.

— Dunaj, 13. avgusta. Devize: Beograd 879—883, London 322.300—323.300, Milan 3179—3191, Newyork 70.935—71.185, Pariz 3957—3973, Praga 2101—2111, Curih 13.395—13.445, — Valute: dolar 70.460—70.860, dinar 878—884, lira 3190—3210, češka krona 2090—2106.

Velika Britanija in njeni dominijoni.

Britanska imperijska razstava v Wembleyu je znova pokazala važno vlogo, ki jo igrajo glavni britanski dominijoni in predvsem Avstralija ne samo v deželar krone kralja Jurija, temveč tudi kar se tiče gospodarskega življenja vsega sveta.

Britanske izvenevropske posesti so se izredno naglo razvile, predvsem Avstralija, katere nagli dvig je naravnost čudovit. Primerjanje nekaterih števk nam bo najbolje pokazalo poglobitve stopnje razvoja, ki so napravile iz teritorija, na katerem je leta 1866. pristal William Dampier, sedanji Commonwealth. Prvi naselniki so prišli v zaliv Botany Bay leta 1788., ljudsko število leta 1918. pa že izkazuje prebivalstvo petih milijonov, čeprav se je Avstralija zaprla uselitvi azijskih narodov. Leta 1789. so prvič želi žito v bližini Sydneya, leta 1916. pa je žetev dosegla rekordno število 180 milijonov ton žita.

Od rta Dobre nade je leta 1817. prišla v Avstralijo prva merinos ovca, leta 1918. jih je bilo že 88 milijonov glav. Prvi tovar volne zapusti Avstralijo leta 1817. Bil je 245 funtov težak. Za l. 1919/20 pa znaša število izvoza volne 650 milijonov funtov. Leta 1846. odposlajo iz Avstralije prvi zmrazlo meso, leta 1922/23 ga izvozijo za 7.627.000 funtov šterlingov.

Sreča je bila za Avstralijo, da se je najprej gospodarsko visoko dvignila in so šele pozneje našli zlato rudo. Treba je samo primerjati avstralsko blagostanje z žalostnim polomom španskih naselbin v Ameriki v 16. stoletju: Pizarro je bil začel z dragocenimi kovinami, misleč, da bo od njih postala Španska bogata, toda izropal je obnem kolonijo in spravil na rob propada domovino.

Zlato so odkrili v Avstraliji prime-roma pozno, toda izveliki do ga ogromne množice iz zemlje: od leta 1851. do leta 1921. vsega skupaj za 610 milijonov funtov šterlingov. Rekord je doseglo leto 1903., od tedaj naprej produkcija vedno pada, toda žito, čreda in volna kompenzirajo primanjkljaj dragocene kovine.

Že pred vojno so hoteli angleški veletržni krogi organizirati kolonialno razstavo, ki naj bi bila takorekoč inventar bogastva britanskega imperija in služila razvoju trgovske izmenjave: šlo je predvsem za to, da se predložijo obiskovalcem kolonialne surovine v nasprotju z industrijskimi izdelki metropole.

Po vojni se je ta projekt uresničil in tako je nastala velika razstava v Wembleyu, ki kateri so prispevali vsi dominijoni, izvenem svobodne države Irske in Egipta. Zasebna iniciativa je predvsem zajamčila uspeh podjetja: od dvanajstih milijonov funtov šterlingov, katere stane wembleyska razstava, so uradni udeleženci prispevali samo dva. Toda oni, ki so dali ta denar, so istega mnenja kot britanski socialistični kolonialni ministri, ki je dejal: »Uspeh Wembleya se ne meri po trgovski bilanci, po razliki med dohodki in izdatki; temveč meri se po prilikah, ki so bile dane milijonov mož in žen, ki so spoznali, kaj pomeni britanski imperij, in milijonov otrok, ki so se bolje naučili, kaj je ta imperij kot bi to mogli zvedeti iz knjig.«

Organizacija te razstave je res vzorna: štiri železniške proge, več tramvajskih črt in brezštevilni avtobusi stavijo Nembly par minut od središča Londona. Restavracije v razstavi imajo prostora ob istem času za 25.000 gostov, a če je ura obeda, mora človek čakati, da pride na vrsto. Ceste razstave merijo nič manj kot 25 kilometrov. Osem milijonov obiskovalcev je bilo v teku treh mesecev v Wembleyu. Prišli so od vseh strani sveta in ravno to je bil namen, za katerim so stremeli organizatorji: prebivalci vseh britanskih dominijonov so se tu sešli, spoznali in navzeli trgovske stike med seboj. Kaj zato, da stane wembleyska razstava par milijonov funtov? Ojačila je trgovske toke, ki že obstojajo, povečala število britanskih izseljencev v dominijonih, pomagala povečati bogastvo imperija in njegov svetovni vpliv.

Poskus ruske federacije.

(Iz zgodovine ruske revolucije.)

Prva ruska revolucija v marcu leta 1917. je vzbujala v vseh plemenih in po vseh pokrajinah ruskega imperija brezmejnega nade in zahteve. Prebivalstvo je sanjalo, da je nastala nova zlata doba. V obmejnih pokrajinah, naseljenih s tujerodnimi plemeni, je nastalo hrepeneje po avtonomiji. Poljska se je popolnoma ločila od Rusije, dasi je bila takrat pod nemško peto, in ruska začasna vlada je prostovoljno pristala na to ločitev, da bi se za vedno končal rusko-poljski spor in da bi se oba bratska naroda zedinila v enopokrajinski federaciji.

Toda doba mirnih sanj je kmalu minila in pokret med raznimi narodi za osamosvojitve je postal vedno ljubejši. Za Poljsko so se dvignili Ukrajinci, da si izvojujejo čim večjo avtonomijo. V poletju 1917., ko so Nemci kot grozeča moč stali na meji Ukrajine, so se vodila v Kijevu pogajanja med voditeljem Ukrajincev Petljuro ter ministrom začasne vlade g. Pereščenkem. Namesto da bi se prijateljski pogajali, je Petljura začel groziti ruski vladi, da bo pretrgal vezo ruske armade na fronti z ozadjem, kar bi pomenilo veleizdajstvo in resno podporo Nemcem. Še pred vojno je Avstralija izdatno posvečevala in podpirala ukrajinsko gibanje. Pod vplivom prof. Gruševskega se je med vojno pričela v taboriščih ruskih ujetnikov v Nemčiji živahna propaganda za ločitev Ukrajine od Rusije; ruski vojaki so se tej propagandi smejali, govoreč: »Nemci bi radi, da bi se mi ločili; naj se sami ločijo: Bavarci od Prusov, Saksonci od Porenčev!«

Kmalu je izbruhnila v Rusiji druga revolucija — boljševiška, ki je postavila na mesto demokracije komunistično stranko, ki ne šteje enega odstotka prebivalstva v Rusiji, in udušila svobodo z diktaturo in terorjem. Ukrajina ni pristala na ta prevrat in boljševiki so nastopili proti nji. Takrat se je pokazalo, da je bil Petljura v stalni zvezi z Nemci, ker je pobegnil k njim in jih prosil za podporo proti boljševikom. Nemci so boljševike res izgnali iz Kijeva, toda to ni bilo v prid Petljuri: ko so uvideli njegovi zavezniki, da je mož brez vsake moči, so se ga otreli in postavili za vladarja — hetmana Skoropadskega, ki je bil pravi sluga Vilhelma II. Naslanjal se je popolnoma na nemško armado, ki je takrat zasedla Ukrajino. Ta navidez samostojna Ukrajina ni smela imeti lastne armade, Skoropadski ni smel izdati nobenega zakona, ne da bi ga preje ne odobrili Nemci. Ko so bili Nemci poraženi v Franciji in so zapustili Ukrajino, je padla tudi vlada Skoropadskega, ki je pobegnil v inozemstvo. Ukrajino so ponovno zasedli boljševiki, na čelo vlade pa je bil postavljen iz Moskve glavni komisar Ra-

kowskij, rodom Bolgar. Od avtonomije je ostalo le ime na papirju.

Istotako se je ponesrečil tudi poskus federacije na Kavkazu. Tamkajšnja plemena se niso strinjala z boljševiškim programom: v Gruziji so nadvladali zmerni socialisti-menševiki, v Baku (Azerbejdžan) — muslimani. Po Brest-Litovski pogodbi so boljševiki na zahtevo Nemcev odstopili Turkom Kars, Batum, vse, kar je izvojevala Rusija v zmagoslavni vojni leta 1878. — Gruzija, ki je bila s tem najbolj oškodovana, saj je izgubila s tem svoje najboljše pristanišče — Batum, se je poskušala braniti proti tej sramotni pogodbi, toda ni imela moči, niti poguma uprati se Turčiji. V enem tednu, v aprilu leta 1918., je bila usoda Batuma zapečaten in s tem vse Gruzije. Kot brezmočna država, se je Gruzija obrnila k takratni zmagovalki — Nemčiji, naj bi ona ustavila turški naval, ki je že pretil Tiflisu. Nemci so preprečili nadaljnje turško prodiranje, ali Gruzija je postala popoln vazal Nemčije. Morala je sprejeti nemške čete, izročiti Nemčiji velikansko zalogo živil in materiala ter se pokoriti nemški nadvladi. Na slovesnem sprejemu Nemcev je predsednik Gruzije, socialist Žordenija, moral klicati »živio cesar Viljem!«. Tudi iz Gruzije so se Nemci umaknili, ko so Srbi in zavezniški porazili Bolgare v Makedoniji. Nato je Gruzija postala igrača v rokah vesele. Pozimi leta 1918. — 1919. je vladala tam Anglija; potem se je tudi ona umaknila. Grozili so, da bo Italija prevzela protektorat nad Transkavkazijo, seveda zaradi bakinskega petroleja, toda iz te moke ni bilo kruha. Potem so došli boljševiki od zgoraj in so krepko zasedli vse položaje: menševiška vlada je pobegnila in se nastanila v Parizu, kjer je bila sklenjena zveza med tremi transkavkaskimi republikami, Gruzijo, Armenijo in Azerbejdžanom — seveda le po imenu in v ideji, ker so te republike tvorile samo tri strmomglavljene vlade, ki so utekle v Pariz. Vse te republike so inkorporirane v SSSR; pod krinko federacije jim je vzeta vsaka neodvisnost, in sovjetska čeka deluje in preganja svoje sovražnike v Tiflisu prav tako, kakor v Moskvu.

Federativni poskusi so se ponesrečili. Ni bilo državnikov, ki bi bili ko težkočam položaja. Bili so samo strankarski, pa ne narodni voditelji. V narodu ni bilo razpoloženja, da bi branil do skrajnosti domovino proti veselemu in komunistom, zato je šlo vse svojo, v naprej določeno pot. Te države nimajo niti armade, ki se ne da improvizirati kar čez noč, niti kredita, s katerim bi mogle pokrivati stroške uprave, zato so prisiljene brezpogojno tiskati papir-

nat denar, kar mora imeti neizogibno posledico — bankrot.

Združevanje narodov v velike države — to je zakon današnjega zgodovinskega razvoja. Federacija je prva stopnja zveze, ali je nemočna in nesigurna. Zato je nesmiselno, da bi se vračal k federaciji narod, ki je že bil enkrat ujedinjen.

N. J.

K londonski konferenci.

Splošno vznemirjenje je bil vzbudil Herriotov povratek v Pariz. Ali on je takoj pri svojem prihodu rekel novinarjem, da gre vse dobro in da ni nikakega nesoglasja med člani francoske delegacije. Dostavil je še, da izjavlja povsem iskreno, da je docela zadovoljen. Na vprašanje, kdaj se zaključí konferenca, pa je samo dvignil svoje roke proti nebu. Francosko javno mnenje odobrava Herriotov korak, ker je imela francoska delegacija samo mandat za razpravo o tehničnih problemih ekspertnega načrta, morala pa si je poiskati nov mandat za razreševanje političnega vprašanja o vojaški evakuaciji. Problem evakuacije ima razne strani, in tako ni izključeno različno naziranje med Herriotom in Nolletom. Eni listi n. pr. smatrajo ruhrsko ozemlje za reparacijsko jamstvo, drugi ločujejo gospodarsko in vojaško zasedbo in označajo vojaško okupacijo za varstveno jamstvo, ki se opusti, ko je zagotovljeno razoroženje Nemčije. General Nollet hoče obe tezi nekako združiti: vse vojaške zasedbe se imajo spraviti v odvisnost od izvršitve reparacijskega načrta kakor tudi od izvedbe učinkovitega razoroženja. Vrš se o vsem tem velika debata. Nemci so povedali potom Cuna in Stresemanna jasno, da bo Nemčija plačevala zadostno samo, ako lahko računa na osvoboditev svojega ozemlja. To se mora upoštevati, istotako pa tudi francosko stališče, da bo Francija evakuirala samo, ako bodo plačila zajamčena in po večini hitro plačljiva. Živahne so razprave v novinah, delo v Londonu pa napreduje in ga pariški intermezzo ni nič motil. Prvi protokol je podpisan in sledili bodo podpis tudi ostalih protokolov. Prvi protokol obsega formalne določbe za uveljavljanje izvedeniškega načrta.

Prav glasni so te dni zastopniki nemškega gospodarstva, ki k sklepom v Londonu vprašujejo, kako bo mogla Nemčija plačevati redno in trajno na leto 2 in pol milijarde reparacij? Dawesov načrt izjavja, da bo to mogoče, toda nemški gospodarji dostavljajo, da žele, da bi bilo tako, toda komaj se drznejo upati to. Nemčija nima gotovega denarja, zemljišča s stalnim bogatstvom in naravnimi produkti so ji odtrgana, plačevati bi torej imela samo z delom, in sicer s takim, katero se spravi v denar v inozemstvu. Nemški izvoz čaka torej trojna naloga: prvič plačilo potrebne uvoza za surovine in živila, drugič plačilo obresti za tuj kapital, ki se mora vzeti v inozemstvu v obliki posojila in privatnega kredita, in tretjič oddaja preostankov obnovnemu odboru. To je novum, v takem položaju še ni bila nobena industrijska država. Izvedba Dawesovega načrta je pred vsem ekspertment brez primere, pri katerem ne poudarja vse tako gladko, kakor se je prvotno mislilo, niti pri najboljši volji. Zato pa treba sedaj v Londonu temeljitega in širokega vsestranskega razpravljanja.

Slednje je res potrebno, toda črnogledstvo naj se nemški gospodarji otresejo ter se lotijo marljivo dela in odplačevanja reparacij. To mora biti, in da je tako, o tem so danes menda vendar že prepričani. Časa za razmišljanje je bilo dovolj, in ako bi bila Nemčija že pred leti opustila svoje nagajanje in kljubovanje, bi bila danes že lahko na dobri poti k svoji obnovi! Londonska konferenca mora poteci uspešno, in Nemčija plačati, kar imaš plačati!

Versailles.

Bivši italijanski ministrski predsednik Francesco Nitti je izdal te dni knjigo z naslovom »Tragedija Evrope in Amerika«. Nitti pravi, da ga bolelo srce, ko je dne 10. januarja 1920 podpisal versailssko pogodbo. Ta dan je bil za njega dan velike žalosti. Nato pa slika strašne zmotne in usodne posledice onega dokumenta, ki nosi tudi njegovo ime. Nitti biča nasilno politiko Poincaréja, zasedbo Ruhra, tlačenje, kateremu je bilo izpostavljeno nemško ljudstvo, versailsska pogodba pomeni zatajenje demokratske misli, ta pogodba je uničila vse visoko doneče obljube antante tekoma vojne in je postala orodje za zaslužnjevanje in zatiranje drugih. Versailles je Golgata na polju trpljenja narodov; Versailles pomeni izživanje nove strašne vojne nevarnosti, gospodarsko katastrofo za Evropo in Versailles je vrhunec krivičnosti in okrutnosti. Nitti hoče vse to dokazati in navaja v to svrhu razne dogodke. Ker je versailsska pogodba postavila francoski imperijalizem na mesto nemškega, ker je bila samoodločba narodov zavrnjena na frivolni način, ker se ni končala doba tekmovalnega oboroževanja, marveč je danes v Ev-

ropi več ljudi pod orožjem kakor pred vojno, zato se je Amerika odvrnila od Evrope in ni hotela staremu svetu prisločiti na pomoč... Nitti pove včasih kaj pametnega, včasih pa je preveč črnogled. Amerika se je dolgo odvrčala od Evrope, pa ne samo iz vzrokov, ki jih navaja Nitti, marveč tudi iz drugih, morda čisto kupčijskih, ali sedaj je bil

nastal evropski položaj tak, da je ogrožal svetovno gospodarstvo, kar je občutila tudi Amerika, ki je končno prišla pomagat, kar bi bila pa sicer lahko že zdavnaj storila. Zahvala Evrope iei seveda tudi sedaj ne izostane, ako res vse londonska konferenca in prinese Evropi mir.

Prosveta.

FRANJO ČIBEJ:

Morala in družba.

II.

Če se opiramo na vse dosedanje in pustimo zaenkrat specialna vprašanja na strani, lahko podamo približno rešitev glavnega problema in vprašanja o morali in družbi. Gre za to, da določimo vlogo in nalogo, ki jo ima morala v življenju, v žitju in bitju zgoraj orisanih socialnih form in tvorbo v snovanju in delovanju »družbe«. Kajti ene družbe sploh ni, treba jih pustiti vsako v svojem imenitnem svetu. Šele nadaljno vprašanje je, kako se jih da sklopiti v celoto in sožitje. Naj torej določimo ta centralni problem.

Osebnostna etika in kulturna etika imata vsaka svojo stran in svojo nalogo ob vsaki zgoraj naštetih socialni formi. Zatek etike vesti, osebnostne etike velja za vsako skupnost v enaki meri: Postane naj individualna, v sebi močna tvorba, usmerjena za realizacijo čim najvišje dosegljivosti vrednote. Kulturna etika pa vpoštevata sociološko strukturo teh form in jim določa vsebino temu primerno. Za najsplošnejšo zajednico, človeštvo (1), more zahtevati le medsebojno razumevanje, toleranco in čut splošne in zadnje človeške združenosti brez vsake količik določene vsebine. Iz globokega spoštovanja do življenja nam bo nemogoče prezreti življenjsko silo in hoteenje in teženje po življenju, ki tli v vsakem človeškem bitju. A že to naše spoštovanje bo variralo z duhovno in kulturno višino dotičnega naroda, plemena. Do čim višje stopnje izpopolnjevanja samega sebe in žrtve in zavesti življenja se dviga življenje, tem jačja bo naša vez do njega. Zato vsebuje naše lastno kulturno območje (?) že več, etična ideja njegova je že bogatejša. Veže naš čut do preteklosti in razumevanje njene vsebine, neka splošna enota, ki sloni na bližnji, duhovni sorodnosti. Naša kultura, kultura zapadnoevropskega območja izhaja iz različnih virov duhovnega bitja in žitja, izhaja iz čisto individualnih činitelev, in vendar veže naše kulturno območje, je, kakor tudi vsako drugo, neka temna jaka vez, zavest, da se v naši kulturi izraža naša volja do življenja, naše spoštovanje do življenja ter da hoče izoblikovati, tti drugo življenje, drugega duha tako, kot tli in živi v nas. Sicer pa čutimo razlike med posameznimi narodi in zlasti mase bo treba v obliki meri poduhoviti, da bodo osnovne vezi še trdnjše. Narod do naroda prihaja danes še predvsem po posameznih, po velikih umetnikih in zgodovinarjih, globokih kozmopolitih. V pravih pesnikih, ki so vedno segali do dna našega zapadnega, duhovno močnega bitstva, se je predvsem izoblikovala zavest solidarnosti in skupnosti vseh evropskih narodov. Povsem stopa danes v ospredje ideja nacionalne zajednice (3), ideja nacionalne zajednice ima pravico zahtevati mnogo več kot vse dosedanje. Jako ljubezen do domovine, doma, grude in jezika, skupno čustvo in zavest za svojo čast in čut za svobodo in neodvisnost; za vse to pa pogum in pamet. Pritisk in protipritisk, igra in protigrigra, to sta stalni obliki, v kateri poteka naše narodno zunanje in notranje življenje. V hitrem in zopet v zastalem ritmu in valovanju raste in gibo podzavestnih tal to, kar moremo imenovati dušo kakega naroda, duhovno in kulturno naša najmočnejša stvarjoča sila. A tudi te ideje ne smemo pretiravati, različne plemen, poklicnih skupin, socialnih razredov in stanov so tako velike, da ne dopuščajo nacionalizma v pretirani obliki. Tudi zajednica nacije je le ena in gotova, določena forma našega sožitja in nosi le svojevrstno etično idejo v sebi, ki je posledica družbene strukture.

Pravtako so določeni stanovi in razredi po socialnih skupnostih, ki se razvijajo neodvisno od hotenja posameznikov. Pri tem gre pogosto za bistvene, duševno in duhovno globoko vkoreninjene odnose. Če, ki po svoje določajo moralo. Družina (5) je mnogo zgubila na svoji vsebini, a kljub temu sloni na intimnih vezeh fiziološke utemeljene ljubezni, zveze rodov med seboj; zida na družinsko čast, na pietetu, utemeljuje dolžnosti za preskrbo in primerno reprezentacijo. Če se zde ti pogoj zunanji in vsakdanji, so kljub temu trdni in jasno je, da postane tudi s stališča morale družina najjačše socialna forma, kolikor vlada v njej vez ljubezni.

Že po svoji sociološki strukturi so najjačše in najgloblje skupnosti prijateljske in ljubezne. V teh slučajih se duh in duševno življenje šele vžiga in vzbuja ož tujem življenju, ob tui duši. Prijatelj pomeni prijatelja vsakdanjih kruh njegovega življenja, pomlad njegovega nastajanja in njegove rasti. In v erotični diferenciaciji se to močeno življenje še ojači ter izoblikuje oni dve duši v stvarjočo, najjačšo duhovno zajednico. In podobno velja za vse ostale, zgoraj našete forme našega skupnega, socialnega življenja. Čim globlje segajo, tem intimnejših in močnejših življenjskih sil rabijo in tem več možnosti nudijo za uresničenje etičnih vidikov in smernic. Podrobnosti pač ni treba več podajati: kjer je še živo življenje in živ čut za življenje, kjer je nadalje živa teženje, dvigniti te skupnosti ož naravnega, nagnoske motivacije do zavestnega hotenja, nagnoskega po pozitivnih vrednotah, kjer so zlasti močni individualni, ki

jasno čutijo in vidijo stto n vsebno vseh teh zajednic, tam mora zrasti pred nami tudi morala; vsaj je že vključena v vsem tem.

Dosedanja razmišljanja se tičejo čistihi odnosov med družbo in moralo, pri čemer smo pustili faktično uresničenje vsega zaenkrat ob strani. Že na podlagi analize teoretičnega značaja se je dala izkazati utopičnost vsakega poskusa, ki hoče poenostaviti sociološke danosti in jih podrediti kakemu konstruiranemu in abstraktnemu moralnemu principu.

Če si pa stavimo sedaj potrebno in usodno vprašanje, kako to moralno čutenje in stremenje vpliva v faktičnem življenju, v zgodovinski danosti in istinitosti, kako naši dosedajni vidiki morejo oblikovati ta življenjski tok, se izkaže šele v polni luči že zgoraj orisana ideja o individualnosti vsakega konkretnega razmerja med družbo in moralo, ideja historično, naravno in sociološko popolnoma določene, nega življenja.

Bogatost duhovnega in kulturnega življenja sama je tako velika. Tok življenja skušata nadalje oblikovati dvojje etiko, od katerih se tiče osebnostna etika odnosov individualnih subjektov in odnosov na dosebnih socialnih form. Nikjer ni zadostnega zagotovila, da vse te etike in morale morajo delovati neopirano, da ne pridejo že po svoji notranji naravi do navzkrižja in protislovja. Stari so konflikti med moralo posameznika in moralo skupnosti, in pogosto se ne dasta cesti tako zgraditi, da bi tekli vzporedno. Nasprotja ne pohajajo od tod, da bi ena bila absolutna, druga pa ne. A zasledujeta vendar različne cilje. Pogosto čuti etična osebnost, da ne more slediti svoji sreči in bistvu svoje eksistence, da mora kloniti pod celoto in v hudih in težkih kompromisih varuje svojo bitnost in zakonitost. — In podobno zamotan postane položaj tudi pri ostalih činiteljih.

Predvsem pa treba poudariti, da gre pri našem vprašanju za vzidanje tega duhovnega kompleksa v istinitosti, ki nikakor ni izrpana z dosegljivimi podanimi racionalnimi elementi. Dejstva in nužnosti naravnostnega sveta, njegove slučajnosti in danosti se ne dajo odtrgati od moralnega prizadevanja; naravni naši goni, naravne naše potrebe, instinkti boja, teženje po moči in oblasti, hlepenje po prostoru in hrani, po življenju, izživljenju, vse to in še mnogo drugega ostane v nas, kot velika prirodna sila, ki je ne moremo spreminjati, ki je ne moremo in ne smemo racionalno brzdati. K vsemi pridejo vsi že prej naštetii činitelji »rase«.

Tako sledi iz vsega tega in še iz čitniteljev, ki jih prinaša prihodnja točka, da etika in morala ne moreta splošno veljavno, končno in trdo oblikovati in normirati življenja, danega v istinitosti, temveč da mora biti vsakokratna naša odločitev povsem individualna, da mora biti kompromis med naštetimi, pogosto vsakebi stremječimi činitelji. V zajedniškem, družinskem, drž. in pravnem življenju, v gospodarstvu, znanosti, umetnosti in religiji zahteva življenje od nas intuitivnega vpogleda in pregleda, zavesti in velikopoteznega čuta za odgovornost, treba je odločive vesti, ki v zamotanih razmerah istinitosti preide do ustvarjajočega in velikega dejanja, odločne sinteze, ki v žilnem neizogibnem kompromisu kombiniira vse različne strani naše duševnosti in našega etičnega prizadevanja. Zato svojo zadnjo odločitev pa mora iskati razloga v trdni svoji osebnosti, ki ima trdno vero vase, da je iz resnice. Zato svojo vero more dati svoje življenje, utemeljiti je pa ne more. Toliko ve, da ni izraz globokega spoštovanja do življenja; da pohaja vsako njeno dejanje iz močne ljubezni do duhovnega žitja in bitja, da se mora dvigniti do vodstva in usmerjenja drugih, da jim more in mora užigati čut za življenje. Pri tem pa vzame nase vso odurnost, krutost in nasilje razjedene in onemogle kulture, vse zunanje in notranje zavore in ovire, ter jih skuša premagati. Zavrniti in izločiti se nikoli ne dajo. Življenje valovi neprestano med različnimi poli, ter se sklepja v potrebne kompromise.

Morala, ki ni apriorno konstruirana, ne more poteka in boja življenja premagati v toliki meri kot bi ga rada. Bolj jo to dejstvo, a končne rešitve ni v danem nam življenju skupnosti.

Naša rešitev se zdi individualistična in subjektivistčna. A to le na videz. Res je, da zahtevajo tudi socialne skupnosti, v katerih živimo, stvarjoče in globoke individualne odločitve. A pozabiti ne smemo, da je naša analiza skušala utemeljiti idejo o individualnosti in socialnih form, ki so vsaka zase tu, popolnoma svojevrsne in enkratne, ki se tudi stavijo do posameznika popolnoma določene zahteve. Sicer pa tudi za našo idejo o individualnosti vsakega resnega in pravega življenja tiči ona velika misel, ki jo pozna moderna od renesansa sem, zlasti pa od romantika. Ne samo, da ne gre pri tem za relativizem in subjektivizem, v vsem tem tiči prav naša najvišja vrednota, da oblikujemo življenje v smislu one perspektive, s katere nam je usojeno, da gledamo in ocenjujemo svet in življenje, da uresničimo ono strukturo in smer, ki je položena prav v nas, ki jo moramo tudi v sebi uresničiti z največjim premagovanjem samega sebe. Čutimo in vemo, izvesti smo, da gre pri tem za nekaj povsem objektivnega, a argumentov za to nimamo splošno veljav-

ali, temveč moramo verovati v to, kar si v nas močnega, globokega in bistvenega. Zavedanje in socialne skupnosti, v katerih nam je sojeno, da živimo, so polne iracionalnih elementov, upanje da bomo uresničili etično njihovo idejo je pogosto minimalno; a poskušati moramo kljub temu; skušati moramo ustvariti novo čutenje. Prva in najmočnejša pot pa do tega cilja mora biti pravo in globoko spoštovanje do življenja in tega kar življenje ustvarja. V nas samih živi različno hotenje do življenja; sami smo življenje, ki hoče živeti; a sredi življenja smo, ki prav tako hoče živeti. Mišljenje la čutenje ne more storiti globlje, širšega, nego da nas vodi vedno globlje in dalje v to zagotovitost, da nas napolnjuje s spoštovanjem do te skrivnostne volje do življenja. Dan za dan vedno tili v nas hrepenenje po nadaljnjem življenju, po čudovitem vzvalovanju, ki jo imenujemo slast in radost vedno se poraja v nas strah pred uničenjem življenja, ki jo imenujemo bolest in bol. In prav to živi in snuje v bitijih okrog nas naj se nam izpovedujejo, ali pa bodo nemi in tihi.

Narodno gledališče v Ljubljani. Red predstav za časa ljubljanskega velesoja.

Petek, 15. avgusta. Opera: Carjeva nevesta. Sobota, 16. avgusta. Drama: Firma P. B. Nedelja, 17. avgusta. Opera: Gorenjski slavček.
Ponedeljek, 18. avgusta. Zaprt.
Torek, 19. avgusta. Opera: »Cavalleria Rusticana, V vodnjaku.
Sreda, 20. avgusta. Drama: Firma P. B. Četrtek, 21. avg. Opera: Carjeva nevesta. Petek, 22. avgusta. Drama: Paglavka. Sobota, 23. avgusta. Opera: Cavalleria Rusticana, V vodnjaku. Nedelja, 24. avgusta. Opera: Pikova dama. Nedelja, 24. avgusta. Drama: Firma P. B. Ponedeljek, 25. avgusta. Zaprt.

Začetek opernih predstav ob pol osmih, dramskih ob osmih. — Uprava si pridržuje pravico eventualnih sprememb repertoarja.

— Premijera v ljubljanski drami. Drugi večer velesoja 16. tm. ob 20. uri bo v dramskem gledališču premijera veselice »Firma P. B.«, katere vsebina je zaleta iz trgovskih krogov. Režira gospod Putjata, glavne vloge igrajo ga. Šaričeva, ga. Medvedova in g. Šest, Ljupah, Putjata itd. Pohištvo za trgovsko pisarno v drugem dejanju je last tvrdke The Rex Co., kotumi modelov v prvem in drugem dejanju pa last tvrdke Bernatovič.

— V nedeljo dne 17. tm. se vprizori kot druga operna predstava za časa ljubljanskega velesoja znana opera »Gorenjski slavček«, v kateri poje vloga Minka po daljšem predledku sopet gospa Pavla Lovša.

— V petek zvečer točno ob pol 20. se poje v opernem gledališču Rimski-Korsakova opera »Carjeva nevesta«. V sledeči zasedbi: trgovci Bobakini — g. Betetov, Marta, njegova hči gna Rozumova, Gr. njami — g. Popov, Skuratov — g. Pugeji, Bojar Likov — g. Banovec, Ljubava — gna Stiglova, carjeva zdravnik — g. Mo. horič, trgovčeva žena Saburova gna Aseja, va, njeno hči Dunjo gna Smolenska, carjeva kurjaka g. Perko, sobarica je gna Jeromova. Opero dirigira kaelnik Balatka, uetira pa gospod režiser Bučar. Dejanje opere se vrši v mali ruski pristani blizu Moskve za časa carja Ivana Groznega, ki si vsled nesreč v rodbinskem življenju izbira ženo iz širokih krogov naroda. Vseled bojarjskih intrig je dejanje precej zapleteno in izredno zanimivo. V glasbenem oziru je opera znamenito delo ruskega skladatelja Rimski-Korsakova, ki se igra na vseh velikih odrih. V Jugoslaviji se je prvič prikazila v Ljubljani, sedaj pa je v pripravi za vprizoritev v Zagrebu. Na našem odru je skrbno pripravljena in lepo originalno inescenirana.

— Upravi Narodnega gledališča v Ljubljani se je posrečilo pridobiti slovenski operi zopetno sodelovanje dveh odličnih domačih umetnic in sicer sopranistke gospe Pavle Lovševne in altistke Vilme Thierry-Kavčnikove. Obe umetnici nastopali bodeta tekom sezone 1924/25 kot stalna gosta naše opere ter bodeta kreirali na našem odru celo vrsto velikih vlog v raznih znamenitih delih svetovnega repertoarja. Zopetna pridobitev obeh priljubljenih in uglednih pevok bodet brez dvoma razveselili vse gledališko občinstvo.

— Sprejem novih gojencev k šentjakobskemu gledališkemu odru. Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani sprejema za sezono 1924/25 nove inteligentne člane in članice. Ker se je pričelo že s skušnjami, je vsakega dolžnost, ki se hoče prijaviti, da se prijavlji čimprej. Prijave se sprejemajo pisмено na naslov: »Šentjakobski gledališki oder v Ljubljani, Florjanska ulica 27/I, ali pa ustmeno v gledališki pisarni Florjanska ulica 27/I. ob uradnih urah vsaki torek in petek ob pol 8. do pol 9. zvečer.

— Razstava društva čeških upodabljalnih umetnikov »Manes« iz Prage, ki jo prireja Narodna galerija v Jakopičevem paviljonu, se svečano odprla v petek dne 15. t. m. ob pol 1. popoldne. Otvoritvi bo prisostvovala tudi tričlenska deputacija društva »Manes«. Dva delegata, namreč slikarja Oldřih Koničev in Jan Slaviček, sta že v Ljubljani, prispe pa še društveni podpredsednik J. B. Kafka. — Opozorjamo našo kulturno javnost na ta pomembni kulturni dogodek, ko se prvič v Jugoslaviji nudi v tako velikem obsegu vpogled v češko sodobno upodabljalno umetnost. Društvo »Manes« razstavlja okrog 325 del iz slikarske, kiparske, grafične stroke in arhitekture okoli 50 umetnikov. Najlažje je zastopana mlajša in najmlajša generacija, vendar pa je z rahlo nakazanimi umetniškimi stremiljenji v letih 90. (J. Preisler, Max Švabinsky I. dr.) izpolnjen celotni pregled razvoja češke moderne umetnosti, kolikor se je ta razvila v društvu »Manes«, obenem pa tudi pregled društvenega delovanja, kar je bil

»Manes« leta 1887. ustanovljen in se tako naziva zibelj češke moderne umetnosti. Za razstavo vlada že sedaj velik interes in gotovo bo naša javnost dejansko s številnim posetom izpridala resnično simpatijo, ki jih goji do češkega naroda. Med slikarji srečamo imena treh generacij, počenši z mojstri J. Preislerjem in Maksom Švabinskym, h katerim se družijo imena V. Beneš, Broetmanger, Hudeček, Koniček, Nechleba, Nejedlý, Strnčí, Simon, Trampota in najmlajši: Dvořák, Filla, Kubín, Masaryk, Muzika, Piskač, Procházka, Slavíček, Spála, Wacksmann in drugi. Zbirka je pestra po sestavi, imenih in smereh, saj so zastopani poleg dozorelih mojstrov svetovne slave pripadniki vseh vrst ekspresionizma, tja do ekstremnih kubistov. Sliko dobre kvalitete podaja izbrano število plastičnih del: imena Štursa, Kafka, Mařka, Bluda, Horjaj, Gutfreund so med drugimi poroki za dobre temelje razvoja. Bogato je zastopana grafika: okoli 170 listov reprezentira cvetober iz tradicije zrasle in močno razvite upodabljalne stroke, čije največje mojstere Švabinsky razstavlja svoja dela v družbi Simona, obeh Stretjev, Konupka, Vondrouša, Kraličke, Slivskega, Rambouska in Vika. Češko moderno arhitekturo, plod naporega in nadvse resnega dela, reprezentirajo Novotný, Machon, Janák, Gočár in Kalous. Razstava vključuje svoji smotreni sestavi ne nudi popolnega pregleda razsežne češke umetniške tvorbe, je pa izbira vsega, kar ima ime in pomen v današnji češki umetnosti, pa tudi vsega, kar uživa ugled in budi interes v tujini. Narodna galerija, prirediteljica razstave, je za izredno uskusno uredbo vseh petih prostorov Jakopičevega paviljona skrbela z veliko požrtvovalnostjo, tako da bodo dela brastih umetnikov dostojno nameščena; izdala pa je tudi ilustriran katalog z uvodnim člankom prof. dr. A. Matějkice, ki pregledno pojasnjuje razvoj češke umetnosti in bo vsakemu obiskovalcu služil v točno informacijo.

— Javna knjižnica v Clevelandu (Cleveland Public Library). Knjižnica je nudila do sedaj izključno angleške knjige. V zadnjem času pa je postala vpraševanje po slovenski literaturi tako živahno, da se vodstvo knjižnice resno bavi s proučevanjem in nemudnim nakupom slovenskih knjig. Iz pisma Miss Ledbetter, predsednice komiteja za delo med tujerodnimi elementi, pomemamo, da je posetil to vilekano kulturno podjetje, katerega promet znaša mesečno okoli 30.000 knjig, tudi jugoslovanski poslanik dr. Trešč-Pavičič in se o njej in njenim delovanjem jako laesavo in pohvalno izrazil. Knjižnica prireja namreč tudi slovenske večere, katerih namen je pospeševanje vzajemnega razumevanja med slovenskimi državljani in domačim ameriškanskim občinstvom. Po končanem sporu je vedno družabna zabava, pri kateri servira knjižnično osebo. Je gostom razna okrepčila in skrb za medsebojno sblizanje in utrditev prijateljskih vezí. Prireditve, ki so na programu že skozi pet let, so, kakor poroča Miss Ledbetter, dejansko vplivale na dobre odnose celega mesta napram Slovanom. Miss Ledbetter sama pa je postala radi svereja potovanja v slovenske dežele Evrope med ameriškimi Slovani prav popularna osebnost. Čestokrat obišče slovenske klube in društva in prireja predavanja; ob otvoritvi Slovan, skega Narodnega doma v Clevelandu je imela krasen nagovor. Tako vidimo, da delo Jugoslovanske Matice odmeva tudi v Ameriki.

— Največje knjižnice na svetu, Francoska »La Nature« je objavila po sestavi strokovnjaka Mantessusa de Ballore izkaz največjih knjižnic na svetu. Bibliothèque Nationale v Parizu ima 3.500.000 zvezkov, Library of Congress v Washingtonu 2.918.256, javna knjižnica v New Yorku 2.737.505, British Museum v Londonu 2.500.000, knjižnica na univerzi v Cambridgeu 2.101.000, pruska državna biblioteka v Berlinu 1.750.000, dvorna knjižnica na Dunaju 1 milijon, narodna knjižnica Viktorja Emanuela v Rimu 900.000, univ. knjižnica v Varšavi 700.000, ita.

SEJA ODBORA ZA INTELEKTUALNO SODELOVANJE.

— Odbor za intelektualno sodelovanje, pri Zvezi narodov je v torek 29. julija t. l. zaključil svojo vsakoletno sejo v Ženevi. Predsednik seje je bil, kakor lanske leto, prof. Bergson, podpredsednika pa bila prof. Lugones (Argentinja) ter prof. Einstein (Nemčija). Svet Zveze narodov je bil namreč prof. Einsteinu neposredno po ustanovitvi Odbora za intelektualno sodelovanje nalogo, da vodi dela, ki spadajo v področje naravoslovnega raziskovanja. Toda razne prilike mu niso dovoljevale prisostvovati prvi seji, kasneje pa se je odtegnel udeležbi radi pasivnosti Zveze narodov glede okupacije Porubja. Pred nekoliko meseci pa je prof. Einstein, prepričan, da mora edinole Zveza ščititi človeštvo pred novimi katastrofami, izjavil, da je pripravljen sprejeti nase dolžnosti člana Zvezinskega Odbora in Svet Zveze narodov je v juniju sopot imenoval slavnega nemškega učenjaka za voditelja naravoslovnih raziskovanj. Profesor Bergson je iskreno pozdravil nemškega profesorja, ko je ta zasedel svoje mesto.

Najpomembnejši dogodek, o katerem se je na seji razpravljalo, je ponudba francoske vlade ustvariti v Parizu mednarodni savod za intelektualno sodelovanje pod vodstvom Odbora pri Zvezi narodov. Čeravno pri tem ni bilo govora o kakim demarni podpori od strani francoske vlade, trdilo dobro poučene osebe, da je francoska vlada zagotovila novemu savodu letnih milijon fran. kov redne podpore. Zvezni svet je tista inštanca, ki bo odločila, ali naj se francoska ponudba sprejme ali zavrne. Odbor za intelektualno sodelovanje, pa je že izrazil svojo popolno zadovoljčino s francoskim predlogom, računajoč, da bo pariški savod imel čisto mednarodno značaj, dočim bi se deželni Odbor za intelektualno sodelovanje ostal še nadalje v Ženevi.

Nadalje se je odbor pečal s raznimi problemi, kakor so na pr.: zbiranje znanstvenih listov, uporaba kinematografa v

znanstvene svrhe ter izmenjavanje profesorjev in dijakov med različnimi narodi. Odbor je tudi izdelal skico dopolnila k dogovoru o izmenjavanju publikacij in napravil odločilne korake v pogledu mednarodne bibliografije. Italijanski Rdeči križ je izročil Odboru 100.000 fr. s pripombo, naj se uporabijo za podporo bednih ruskih duševnih delavcev.

Prof. Gilbert Murray, ki je nedavno vehementno kritiziral delo Odbora, je poudarjal, da ga zelo veseli, ko vidi, da prevladuje med vsemi člani Odbora, ki so vsi znameniti učenjaki iz vseh delov sveta, izvirno raspoloženje. On misli, da je v tem pogledu posebno dobro vplivala navzočnost prof. Einsteina, ki daje učenemu svetu za gotovilo, da bo Odbor s tem večjim uspehom mogel nadaljevati svoje delo.

ADRIA vanilin sladkor ADRIA pecivni prašek

Paviljon E 39

Razstava

in sprejemanje naročil.

5271

Glasheni vestnik.

ČETRTONSKI KLAVIR.

Češka tovarna klavirjev August Förster je po naročilu naučnega ministrstva v Pragi izdelala takšen klavir, ki je povzročil senzacijo na polju instrumentalne tehnike in muzikalne umetnosti.

Ze dalj časa se je poskušalo rešiti problem četrtonskega klavirja. Vedno pa so po najraznovrstnejši prekušnjaji razni muziki in tehniki zavrgli klaviaturo in celokupno konstrukcijo.

Ze leta 1892. je napravila neka berlinska tvrdka po načrtih Behrens-Senegalden take vrste instrument, Möllendorffov klavir pa je obsegal le pol normalnega klavirja in bil zamisljen le kot muzikalni eksperimentujoč instrument, na katerem si lahko poslušal četrtonske intervale. Drugi poizkusitelji so hoteli zvezati s pomočjo 3 m dolge raztegljive igralne mize dva klavirja, drug od drugega za četrto tona višje uglasena.

Številni načrti deloma vertikalne, kakor horizontalne razdelitve igralne površine niso doprinesli zaželenega cilja. Tvrdka August Förster, ki je bila pripravljena na vse teoretične težkoče, je prejela od češkega naučnega ministrstva prvo naročilo za izdelavo četrtonskega klavirja ter tudi ta načrt na podlagi moderne industrijske zmožnosti v najkrajšem času izvršila, in sicer tako, da odgovarja danes vsem pianističnim zahtevam umetnikov. Klavir in celokupna konstrukcija predstavljata enotno organično rešitev tega skoraj nepremagljivega problema, ki na onozvala tako samo ob sebi umevno vpliva, da ne čuti pri tem nobene težkoče te iznajdbi. Oba druga na drugem ležeta klavirja, od katerih zgornji je za četrto tona višji, se okrepčujeta medsebojno v resonanci po notranji konstrukcijski zvezi ter se za slučaj transporta lahko ločita. Klaviatura je zasnovana na podlagi dosedanje normalne ter ne dela igralcu posebnih težkoč, nasprotno, omogočuje igralcu ob normalni širokosti in dolžnosti tipk najbolj komplicirane prejeme ter ima zlasti še nasproti normalni klaviaturi prednost kromatike, t. j. da igra vse tonovne načine z enim in istim prstnim nastavkom.

Iznajdba tvrdke August Förster nam torej predstavlja konstruktivno zmožnost v zgodovini klavirske fabrikacije ter je njen četrtonski klavir radi svoje pianistične, kakor akustične lastnosti in jednotnosti prvi resnični četrtonski klavir sedanosti.

Namenil sem se muzikalno naobraženi publiki nekoliko predočiti napredek češke umetnosti in dovršenosti na polju klavirske industrije, zlasti še, ker bo tvrdka Förster tudi na ljubljanskem velesoju udeležena ter, bo vsakomur dana prilika, da si poizkusi instrumente te prvovrstne češke firme.

KONCERT NA ČETRTONSKEM KLAVIRJU V PRAGI.

Na 14 dnevnem mednarodnem modernem muzikalnem slavju v Pragi se je vršila dne 3. junija matineja v četrtonski glasbi.

»Mozartem«, intimna dvorana, je bila mnogo premajhna, da bi zamedla dobiti prostora vsa zainteresirana publika, po večini obtoječa iz prvih svetovnih komponistov, kritikov in slavnih vršujočih umetnikov celokupnega mednarodnega muzikalnega sveta. Ze začetno raspoloženje je zazigalo interes. Ko pa je nastopal prof. Alojz Hába ter v nad jednournem predavanju v češkem in nemškem jeziku obrazložil svoje temeljne ideje v četrtonski glasbi, se je to raspoloženje potenciralo v urnebesni aplavz. Ob laskavi resnobnosti argumentov in priprostem načinu svojih prepričevalnih izvajanj je predstavil muzikalno teoretične podlage četrtonskega sistema ter dokazal, da njegov problem ni več teoretičen eksperiment, temveč čista zariaba predstavljanja tonov, torej glasa. Kakor treba otroka pričuti občutka celih in pol tonov, tako je prof. Hába razsumel predočiti izvajanja v četrtonskem sistemu. Muzikalno naobražen poslušalec pa so bili kar zastopniki, ki je nastopil se profesor Hetman ter zasiral svoja, šele pred kratkim komponirana nova dela in pa kompozicije profesorja Hábeta.

Na finočivna udeležba pa je posebno učinkovala čisto v novi četrtonski harmoniji zamišljena suita prof. Hábeta ter se po komponistovi ideji naravnost krasno obnesla. Vse se je trilo k novemu četrtonskemu klavirju, zahvaljevalo se obema profesorjema. Izrekla pa se je še posebna zahvala prezidentu Masaryku, ki je deloma iz svojih

privatnih sredstev votal večji znesek za nabavo četrtonskega klavirja.

Zahvala se je izrekla tudi naučnemu ministrstvu in končno tvrdki Förster, katere tvrdka se udeležila ljubljanskega velesoja v paviljonu »K« 549, kjer dobe interesi vsa nadaljna pojasnila o novem umetvoru. — Zastopnik Alfonz Breznik v Ljubljani.

— Dr. Makso Moric. Odlični slovenski lirichen tenor je angažiran na dunajski ljudski operi, kjer nastopa z naravnost velikimi uspehi. Gospod dr. Moric je v zadnjem času gostoval parkrat tudi v graški operi ter dosegel v operi »Trubadur« naravnost sijajne uspehe. Ta odlični slovenski pevec se predstavi ljubljanskemu občinstvu v torek dne 19. tm. in sicer v Moscatijevi operi »Cavalleria Rusticana«. Umetnika rojaka že danes pozdravljamo na domačih deskah.

Sokolski Sabor v Zagrebu.

Sedež JSS ostane v Ljubljani.

Zagreb, 13. avgusta.

Pod predsedstvom starešinstva JSS so pričeli danes zborovati odseki Sokolskega Sabora. Kot prva sta zborovala literarno-novinarski odsek in organizacijski odsek. Zborovanju so prisostvovali zastopniki vseh žup JSS, iz vseh žup Niš in župe Skoplje. ČOS ste zastopali dve delegatnji.

Starosta JSS br. Gangl je v odseku za načelna vprašanja poročal o resoluciji »Naša naloga«. Resolucija je bila sprejeta soglasno z dodatkom župe Zagreb, v katerem se povdarja, da stoji jugoslovensko Sokolstvo trdno na stališču narodnega edinstva.

Sprejeta je bila tudi resolucija »Sokolstvo, narod, država in politika« in sicer z dodatnim predlogom br. Oberšnela, da posveča Sokolstvo več pažnje nacionalno nezavednim krajem.

V naslednji točki je poročal član starešinstva JSS br. Brželi o resoluciji »Sokolstvo in verstvo«. Resolucija, kakor tudi naslednja resolucija »Sokolstvo in druge organizacije v narodu«, sta bili soglasno sprejeti, zadnja z dodatkom, da morajo Sokoli in Sokolice varovati čast Sokolstva in se ravnati po njega načelih. Tudi resolucija »Sokolstvo in šola« je bila sprejeta soglasno.

Nato je poročal br. Ambrožič o vprašanjih »Sokolstvo in vojska« in »Sokolstvo na deželi«. Obe poročili sta bili vzeti na znanje.

Organizacijski odsek je na seji sklenil, da ostane sedež Saveza še za nadaljnjih pet let v Ljubljani. Župa Osijek je predlagala, da se ustanove plemenski podsavezi, kar pa je bilo soglasno odklonjeno.

Nato so se razmotrivala še razna važnejša vprašanja, med drugimi se je določilo 1. december za sokolski praznik in sklenjeno je bilo, da se vrši prihodnji sabor čez pet let v Beogradu.

Odseku za sokolski tisk je predložil br. Ambrožič. Sklenilo se je, da se sokolskemu tisku posveča še večja pažnja. Za mladino in naraščajočo bo izdajal poseben list mesto dosedanjega »Sokolica«.

V splošnem je vladalo na zborovanjih vseh odsekov soglasje, in je jugoslovensko Sokolstvo znova dokazalo, da odklanja vsak plemenski separatizem.

Julijska Krajina.

— Proslava 150-letnice mons. Valentina Staniča, slovečega slovenskega turista, priredi »Narodna Čitalnica« v Kanalu 15. t. m. Predaval bo o njem gosp. profesor dr. Joža Lovrenčič, ki opisuje življenje mons. Staniča v »Goriški Strazi«.

— Videmskemu prefektu nevshečna okrožnica. Poročali smo, da je politična oblast prepovedala kongres slovenskega kršč. soc. dijaštva, ki se je imel vršiti pri Sv. Luciji, Fašistovski »Il Popolo di Trieste« priobčuje vzroke, zakaj je bil kongres prepovedan, in pravi, da je bila razposlana tudi neka okrožnica kršč. soc. zveze, ki izjavja, da slovenski dijak lahko študirajo tudi v Italiji, ali kadar dokončajo svoje študije in nastopijo službe, ne smejo pozabiti, da so Slovenci. To je posebno zbudilo goriškega podprefekta, da se je takoj obrnil do videmskega prefekta, ki je zaslužil v prireditvi veliko protidržavno propagando in trendistično kampanjo. Italijanska oblast bo pač sprejemala slovenske dijake v italijanske šole, ali ona zahteva, da se prilagodijo pouku in duhu italijanske šole ter da skončajo svoje študije kot dobri italijanski državljani, ki so pozabili na svojo slovensko narodnost. Takele prepovedi ne bodo ubile slovenskega narodnostnega čustvovanja, marveč ga bodo morda le še bolj podžgale.

— Z Goriškega. V Sempetru pri Gorici priredi pevsko in izobraževalno društvo »Prešeren« veliko vrtno veselico. Na sporedu sta tudi dve šaligr. — Komisar Lulic v Sv. Križu je odstopil in imenovan je nov komisar, ki je došel iz Gorice in prevzel občinsko upravo. — Ljudje ugibajo kaj bo z zastalimi davki. V Gorici se je mudil finančni nadzornik Falchi, da prouči to važno vprašanje! Slišal je mnogo in je poslal finančnemu ministru spomenico, v kateri je menda zapisano, da ljudstvo

želi, da se vsi zaostali davki odpišejo, ker so davkoplačevalci že tako obremenjeni, da ne prenesejo grozečega bremena zastalih davkov. — »Prosvetna zveza« si hoče zgraditi v Gorici svoj dom. Sedanjí prostori so ji pretesni.

Turistika in sport.

TEKME REPREZENTANC.

Na kongresu F. I. F. A. je bilo za sezono 1924/25 dovoljeno odigranje sledečih meddržavnih tekem: 24. avgusta v Helsinkforsu: Finska - Norveška. — 31. avgusta v Berlinu: Nemčija - Švedska. — 14. septembra v Kristianiji: Norveška - Danska. — 21. sept. v Budimpešti: Ogrska-Nemčija. — 5. oktobra v Helsinkforsu: Finska - Poljska. — 5. novembra v Lüttichu: Belgija-Luksemburg. — 11. novembra v Bruslju: Belgija - Francija. — 1925: 15. marca v Antwerpnu: Belgija - Holandska. 13. aprila v Amsterdamu: Holandska - Danska. — 3. maja v Amsterdamu: Holandska - Belgija. — 21. maja v Parizu: Francija - Anglija. — Nadalje so bile dovoljene še sledeče tekme, čijih termin se ni določil: Španija - Portugalska, Španija - Italija, Španija - Avstrija, Švica - Španija, Jugoslavija-Cehoslovaka, Jugoslavija - Rumunija, Jugoslavija - Avstrija.

— Ljubljanski skavti! Udeležimo se otvoritve velesoja. Zbirališče v petek 15. tm. točno ob pol 8. na realki. Udeležba v kroju s palico obvezna!

— SK. Hermes priredi danes v petek 15. tm. ob pol 11. popoldne propagandni tek in sicer iz društvenega lokala po Jernejevi cesti, Gospodarski cesti, Ruski cesti Kolodvorski ulici nazaj v lokal. Obenem se pozivajo vsi redni člani in članice, da pridejo točno ob pol 9. dop. v društveni lokal, radi skupnega slikanja. Odbor.

— Sportne prireditve v času velesoja. Za 16. in 17. t. m. je pridobil SK Hermes za dve mogometni tekmi Strassenbahner Sportklub iz Gradca, ki je pravkar dosegel prvorazrednost ter zaznamuje v poslednjem času nekatere jako dobre rezultate (proti Sturm 2 : 2, Hakoah 4 : 1, Arb. Athl. K. 6 : 0, dumajskim Strassenb. SK 2 : 2). V soboto igra proti Gradčanom Hermes, v nedeljo Ilirija, obkraj ob 1.30. — Za 24. je angažirala Ilirija prvorazredno dumajsko Admrio, ki nastopi v Ljubljani s kompletnim 1. moštvom. — V dobo velesoja padajo nadalje lahkoatletске tekme za prvenstvo Slovenije.

— Mladinske poklalne tekme se nadaljujejo v drugem kolu jutri na Igrišču SK Primorja. Ob 9.15 nastopita Ilirija in Mladika, ob 10.15 Primorje in Slovenija. Zaključni dve tekmi sta določeni na nedeljo 17. tm.

Iz Rusije.

— Zborovanje ruskih akademskih organizacij se bo vršilo v Pragi 8 dni, pri čem 25. septembra. Znanstvenih referatov je pripravljenih že toliko, da se bodo morali govorniki omejiti na 20 minut predavanja. V odboru so Zubatov, Makleov, Zajcov, Kliseveter in Struve. Delo sestanka je razdeljeno na več sekcij.

— Novo zasedanje centralnega eksekutivnega odbora. Predsedstvo vsruskega centralnega eksekutivnega odbora sklicuje 15. septembra v Moskvi novo zasedanje. Program je že določen. Na dnevnem redu bodo vprašanja administrativne in finančne organizacije. V prvi vrsti bo vlada sovjetske Unije razpravljala o pomoči krajem, kjer razseja lakota.

— Trocki o bodočih vojnah. »Segodnja poročila iz Moskve, da je bilo nedavno odpuščenih iz vojaške akademije 116 gojencev, ki prevzamejo poveljniška mesta v rdeči armadi. Povodom tega dogodka je izdal Trocki manifest, v katerem naglašja pomen 116 izvežanih in revolucionarnih častnikov za vojsko. Poziva jih, naj vztrajajo v svojem delu in naj se pridno uče tujih jezikov. Trocki pravi: Nič ne ve, kako se obrne prihodnja leta usoda Evrope. Vlada joč stanovi store nedvomno vse, kar je le mogoče, da pobne človeštvo v novo nesrečo. Pripravljeni moramo biti na vsak preokret dogodkov. Tovariši, učite se tujih jezikov, ker bo vam to zelo koristno!

— Zastava pariške komune na Ljeningnem grobu. Zastava pariške komune, ki je bila nedavno prepeljana v Moskvo, so postavili na Ljeningno grobnico ob vzožju Kremija.

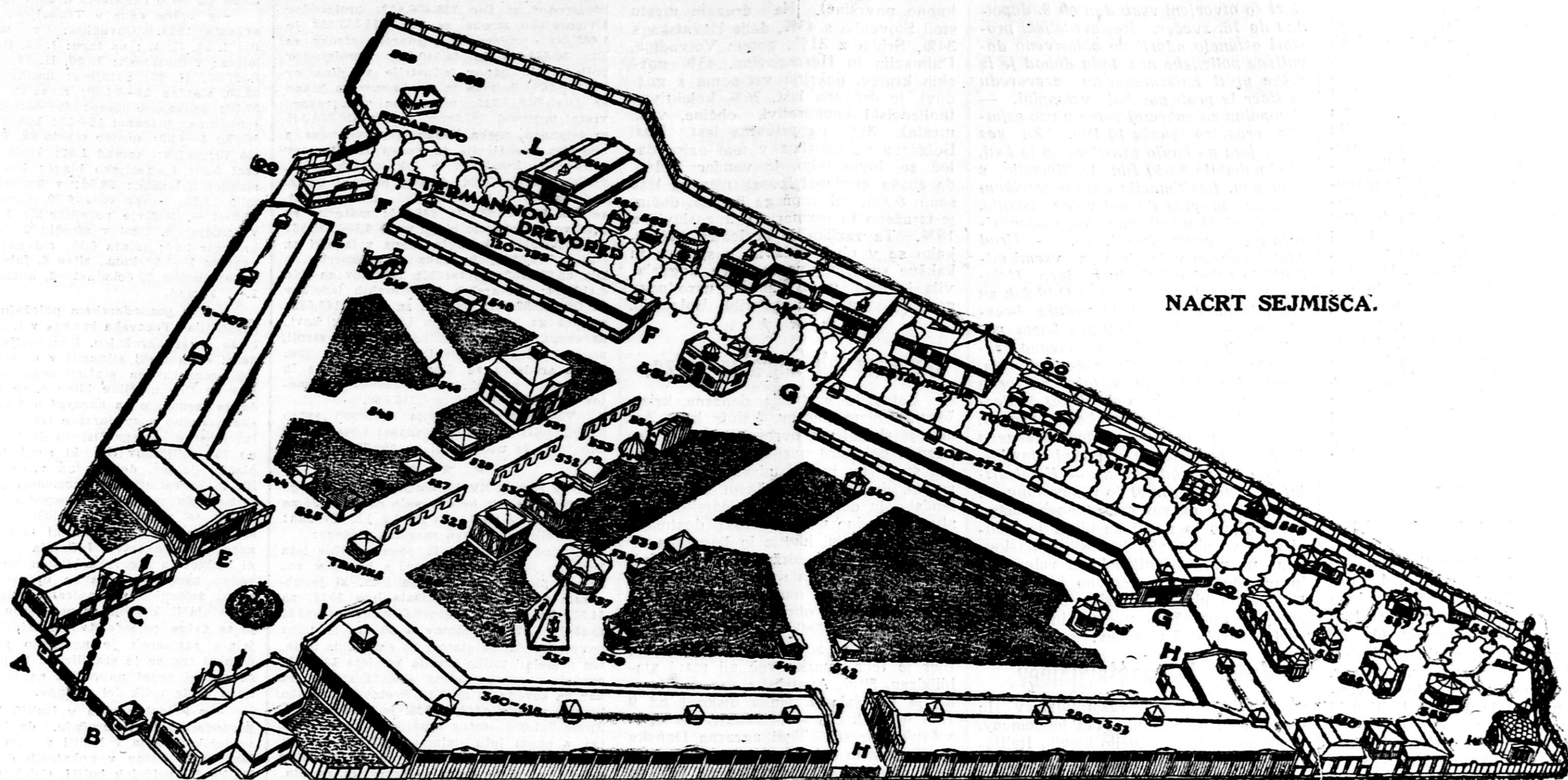
— Mali narodi v Rusiji izumirajo. Sovjetska vlada se je začela zanimati za severne narode, ki vsled gospodarskega kaosa sistematično propadajo. Ta pojav se je tako razširil, da je morala vrhovna vlada Unije imenovati posebni odbor, ki naj pomaga temu nesrečnemu ljudstvu.

— Ruski književniki proti vojni. Povodom 10 letnice svetovne vojne so izdali ruski književniki v Moskvi manifest na vse narode sveta, v katerem obsojajo v imenu človečanstva in kulture vse bodoče vojne. Ta manifest je podpisalo 13 literarnih organizacij, od katerih je samo ena čisto proletaarska. Asociacija proletarskih književnikov ni hotela podpisati manifesta.

— Zdravniška služba v Rusiji. »Rula« prináša zanimive podatke o položaju zdravnikov v sedanji Rusiji. Zdravnikom je praksa dovoljena, dobiti pa morajo patent pri »borzi delu« in plačati davščine. Materialno stanje je nepovoljno. Akademik dobiva 72 rubljev, asistent 21 do 42, direktor klinike 62, kar je glede na draginjo zelo malo. Zdravniki so prišlijski polskati si še druge posle. V Moskvi je danes nezaposlenih 2500 medicincev. Stari izvežbani zdravniki zaslužijo precej, ker revolucionarna doba še ni dala nobenega znatnejšega zdravniškega. Medicinske fakultete so mnogo trpele in lahko se reče, da bo Rusija tekem 10 let brez medicinskih profesorjev. Klinike in laboratoriji so večinoma v slabem stanju. Značilno je, da so zdravniška operativna odstraňevanja dopuščena in je bilo l. 1922. slučajev 7992. Prostitucija ni urejena, ali obstoji zavod za pobijanje prostitutke.

IV. LJUBLJANSKI VZORČNI VELESEJEM.

od 15. do 25. avgusta 1924.

NACRT SEJMIŠČA.

K otvoritvi letošnjega velesejma.

Ljubljana in z njo vsi jugoslovanski gospodarski krogi stoje pred otvoritvijo IV. ljubljanskega vzorčnega velesejma. Četrtri se odpirajo vrata te naše največje in najvažnejše gospodarske institucije in četrtri vidimo, kako se je razpoložila na razmeroma majhnem prostoru velika in lepa slika dela in misli naše industrije, trgovine in obrti. Iz vseh delov Slovenije in drugih pokrajin Jugoslavije so prihiteli tudi letos razstavljalci, da pokažejo še v večji meri kakor druga leta, kaj premore vstrajno in marljivo delo človeškega razuma in rok. Naše narodno gospodarstvo je mobiliziralo v vseh panogah svoje najboljši moči, da stopi pred domačo in inozemsko javnost kot faktor, od katerega je odvisen blagor države in njene prebivalstva. In če primerjamo letošnji velesejem z onimi prejšnjih let, moremo konstatirati razveseljivo dejstvo, da navzlic vsem moralnim in materialnim zaprekam sicer postopno in počasi, a vendar le neprestano napredujemo.

Ta napredek na najvažnejšem polju družabnega življenja je za vse stanovne, tem večjega pomena, ker je tudi nas Slovence zadela vsa teža povojnega gospodarskega kaosa in iz nje izvirajoče socialne zmede. Gospodarski napredek, normalizacija in zboljšanje stanja naše industrije, trgovine, obrti in poljedelstva, povečanje produkcije in pobiranje brezposelnosti, ki je le posledica neurejenih gospodarskih razmer, vse to je z našim narodnim in državnim življenjem tako tesno zvezano, da si ne moremo misliti drugega brez prvega. Čim večji bo industrijski obrat, čim bolj bo uspevala trgovina in obrt, čim več materialnih dobrin bo prihajalo iz naših gospodarskih ustanov, tem manj bo brezposelnih in nezadovoljnih in tem uspešnejša bo borba s socialnimi pojavi, ki ogrožajo temelje vsake zdrave družbe. To je velika naloga, ki čaka gospodarski mehanizem vseh evropskih držav, med njimi seve tudi Jugoslavijo.

In če motrimo s tega vidika letošnji velesejem, mu moramo priznati eminenten gospodarsko - socialni pomen. Važnost tako obsežnih in z velikimi gmotnimi žrtvami zvezanih prireditev pa ni samo v tem, da nudijo splošen pregled dovršenega dela, da seznanijo ostale stanovne in sloje z razmerami na polju gospodarskega življenja, temveč tudi v vplivu na gospodarske kroge same. Velesejme bi lahko primerjali s sportnimi igrišči, kjer tekmujejo posamezniki in skupine za prvenstvo v telesni vzgoji. Tudi velesejem je nekako gospodarsko igrišče, kjer tekmujejo posamezna podjetja ali panoge narodnega gospodarstva za prvenstvo v napredku, izpolnitvi in doseženih uspehih. Dokler Slovenci nismo imeli svojega velesejma, je nedostajalo naši industriji, trgovini in obrti tiste gonilne sile, ki jo črpajo tudi gospodarski krogi iz priložene težnje za prvenstvom, ko vidijo, kako gospodarsko napredujejo in uspevajo drugi narodi. Velesejem torej

vspodbuja vse gospodarske činitele k čim intenzivnejšemu delu, k moderniziranju in racionaliziranju njihovih podjetij in k izpolnitvi produkcijskih sredstev!

Ta moralni pomen velesejma pa ne zadene samo gospodarskih krogov, temveč tudi vse druge stanovne. Slovenci smo bili še do nedavnega časa zunanjemu svetu le malo znani. O Ljubljani kot našem kulturnem središču se po svetu, z malimi izjemami, sploh ni govorilo. Tako smo ostali v svoji skromnosti, navzlic marljivemu prizadevanju, da se razvijamo in napredujemo z drugimi narodi, skriti in nepoznani, dokler nam politična svoboda ni omogočila večjega razmaha na kulturnem in gospodarskem polju. In kakor je neprecenljivega pomena za našo bodočnost in sloves slovenskega imena v znanjem svetu ljubljanska univerza kot najvišja prosvetna ustanova, tako je važen tudi ljubljanski velesejem kot največja gospodarska prireditev, čije pomen in glas segata daleč preko meja Slovenije. Nobeni, še tako veliki napori na ostalih poljih socialnega življenja nam ne morejo pomagati iz težkega položaja, kamor je nas spravila svetovna vojna, če ne bomo gospodarsko močni in če ne bomo mogli tekmujevali z drugimi narodi. Blagor nam samim in skrb za lepšo bodočnost naših potomcev kategorično zahteva, da posvetimo vse sile gospodarskemu napredku, od katerega so odvisni tudi vsi drugi uspehi ali neuspehi. Zato je vsakoletni velesejem obenem tudi velika in velevažna narodna prireditev, za katero se moramo zanimati vsi. Dolžnost nas vseh je, sodelovati pri teh gospodarskih prireditvah, ker so merilo naše posobnosti, naše delazmožnosti in pravične zahteve po gospodarski neodvisnosti.

Z velesejmi smo torej Slovenci stopili tudi v gospodarskem oziru pred zunanji svet. In če smo dosegli v razmeroma kratkem času tako lepe uspehe, če prihaja naša industrija, trgovina in obrt na letošnji velesejem s popolno zavestjo, da je od lanskega leta znatno napredovala, smo lahko Slovenci ponosni na to, vendar pa ne smemo pozabiti, da je storjen šele začetek, da nas čaka še mnogo naporenega dela, predno se gospodarsko toliko osamosvojimo, da bomo res lahko rekli, da smo svoji gospodariji na svoji zemlji. Temu končnemu cilju služijo v prvi vrsti naši velesejmi. Kot take jih mora pozdravljati vsa slovenska javnost, ki je pa obenem v lastnem interesu dolžna, da jih vsestransko podpira. Le tedaj, če bomo z združenimi močmi podpirali to velevažno gospodarsko prireditev, bo mogla uspevati in obroditi sadove, ki so nam v današnjih razmerah tako zelo potrebni.

IV. Ljubljanski velesejem je četrta postaja na težki poti, ki jo hodi naša industrija, trgovina in obrt iz povojne gospodarske krize v normalne razmere. Na tej poti it želimo čim več novih uspehov.

O pomenu velesejmov.

Začetke in koncepcijo sejma kot takega zasledujemo lahko že v prvih početkih gospodarskega življenja narodov. V časih, ko ni bilo še plačilnih sredstev, kot je dandanes denar in cela vrsta drugih plačilnih možnosti, kot jih predstavlja moderna kreditna organizacija, si trgovine, brez sestankov raznih prodajalcev blaga, ko je bilo potrebno izmenjati blago proti blagu, sploh ni bilo mogoče zamisliti. Ta način trgovine nahajamo še dandanes pri primitivnih plemenih, ki se pa vedno bolj izgublja pred vplivom modernega gospodarstva in splošnega napredka.

Z vpeljavjo denarja se je sicer trgovina jako poenostavila, pridobila na razmahu in prožnosti, vendar pa ni mogla zmanjšati važnosti sejmov. Ako so velesejmi izgubili značaj neposredne izmenjave blaga, so vendar mnogo pridobili na intenzivnosti in ekstenzivnosti. Obveljal je vedno princip izmenjave blaga, akoravno je denar kot plačilno sredstvo mnogo olahčal trgovske transakcije. Ako si predočimo prometne in politične razmere v srednjem veku, ko je kovalo takorekoč vsako mesto svoj denar in še tega najrazličnejših vrst in ko so bile ceste slabe in izločene napadom razbojniških tolpe, si lahko mislimo, s kakimi težavami in s kakim rizikom se je imela boriti trgovina.

Zato so se formirale trgovske karavane, spremljane od oboroženih ljudi, ki so se v gotovih časih, in to posebno v jeseni, podajale pod varstvo močnega ozidja velikih svobodnih mest, ki so kaj rada in gostoljubno sprejemala trgovce pod streho.

Trgovci so seveda vozili s seboj blago, kolikor so ga mislili prodati, kajti na redne zveze v tedanjih časih ni bilo niti od daleč za misliti.

Največja mesta in najbolj močna, ki so nudila dovolj varnosti, so, naravno, imela najvažnejše sejme. Tako na primer v Italiji Milan, ki tvori še dandanes trgovski in industrijski center italijanske države. Znani so seji v Monakovem in Lipskem v Nemčiji, sejem v Nižnjem Novgorodu v Rusiji, in tudi mesto Solun je bilo jako važno trgovinsko središče balkanskega polotoka in bližnjega Orienta.

Moderna doba s sigurnimi prometnimi sredstvi, s povečano sigurnostjo, je za gotovo mnogo doprinesla k zmanjšanju pomena sejmov, ni pa jih mogla odpraviti z dnevnega reda, dala pa jim je značaj vzorčnih in periodičnih velesejmov, velikih svetovnih razstav, ki so dandanes ravno tako potrebne, da vzdržujejo kontinuiteto gospodarskega življenja in pričajo od časa do časa o njegovem napredku, kakor prejšnji seji.

Svetovna vojna z nastalo gospodarsko in valutno anarhijo je v marsičem ustvarila razmere, ki v mnogem sličejo srednjeveški gospodarski dobi. Trgovske vezi so bile tekom dolgih let pretrgane in za upostavo normalnih razmer ni bilo pač drugega sredstva kot je ravno velesejem.

Ako se dandanes sklepajo razne tr-

govske in politične pogodbe med narodi, ki so bili še pred kratkim nepomirljivi nasprotniki, je pač največja zasluga velesejmov, ki so zblížali razne nasprotnične interese in s tem ustvarili znojlivejšo atmosfero v gospodarskem in političnem življenju.

Ako je bila potrebna institucija velesejmov močnim in gospodarsko visoko razvitim državam, kakor Nemčiji, Češki, Italiji itd., toliko bolj velja to za novo nastale države, ki šele gradijo svojo politično in gospodarsko strukturo!

Izmed teh držav je Jugoslavija relativno še najmanj gospodarsko razvita in izčrpana in nudi še najlepše perspektive gospodarskega razvoja.

Dandanašnji, ko stopa Jugoslavija v območje svetovne trgovine, so vzorčni velesejmi dvojne važnosti in instruktivnosti za našo in specijalno slovensko trgovino. Tu se nudi gospodarskim krogom najcenejša in najugodnejša prilika, da stopijo v stike s svetovno trgovino, in ako hočemo, da se naše gospodarstvo

otrese fokalnega značaja, moramo se usposobiti za gospodarski boj tudi na zunanjih trgih, in to storimo najbolje s tem, da pričenjamo sistematično in vstrajno proučavati svetovna tržišča.

Dejstvo, da so ravno slovenski gospodarski krogi prvi oživotvorili idejo velesejma v jugoslovanski državi in s tem storihi ogromno korist vsemu gospodarstvu, nas navdaja z upanjem, da naši gospodarski krogi ne ostanejo pri tem prvem koraku in nadejajo vstrajajo v započetem delu.

Pogled na razstaveni prostor, ličnost in solidnost celotnega vtisa je pač najboljša reklama za tuji svet. Da pa se vkljub težki gospodarski krizi vrši letošnji ljubljanski velesejem, je to dejstvo pač najboljši izpričevalo za žilavost in vstrajnost slovenskih pridobitvenih krogov.

Ob priliki otvoritve želimo IV. ljubljanskemu velesejmu kar najlepši moralen in materialen uspeh!

Zadnja dneva pred otvoritvijo.

Včeraj in danes je vladalo na vsem razstavnem terenu nenavadno živahno življenje. Na stotine raznih rokodelcev dela takorekoč dan in noč, da dajo starim paviljonom novo podobo ter dokončajo nove razstavne objekte. Tu se razbija, struži in seka, kakor v kakšni veliki mehanični tovarni. Težki avtomobili in prevozniki dovažajo razstavne predmete, posebno mnogo raznovrstnih strojev. Velesejski urad dela s polno paro, informacije se dajejo v vseh mogočih jezikih. Od ure do ure dobivajo razstavniki prostori popolnejše lice ter je upati, da bo z mrakom današnjega dneva celo sejmišče urejeno in praznično razpoloženo liki nevesta za poroko. Že sama površna slika napoveduje, da bo letošnji velesejem na višku, to je da bo prekosil dosedanje tri prireditve po obsegu, kakovosti in raznovrstnosti razstavnih predmetov, a tudi po številu obiskovalcev in po gmotnih uspehih, ako le ne bo vreme preveč nagajalo.

Novi pavilioni in razstavljalci.

Vseh novih razstavnih prostorov in tvrdk še ni mogoče razvrstiti, ker manjka še napisov in orientacij. Nova sta paviliona levo Latermanovega drevoreda tik za policijsko stražnico; v prvem (pod črko M-N) je higieniška razstava, v drugem (L) pa »Priroda Slovenije« (lovska, ribarska in planinska skupina). Pavilijon vabi že od daleč z mičnimi slikami zajčkov in letečih divjih gosli. Tudi notranje stene so pokrite s slikami iz narave in z zelenjem. Za pavilijonom je strelišče. Na sredini glavnega sejmišča sta nova paviliona »Združenih opekarn in cementnih izdelkov« »Saloni« iz Splita. Pamežno je ukrenilo sejmsko ravnanstvo, da je dalo pomakniti paviljon s trafiko iz osredja; kjer je lani zapiral prosti razgled, med pa-

viljone v ozadiju. Nanovo so med drugimi razstavile sledeče tvrdke: Prva jugoslovanska tvornica vagona, strojeve, mostova itd. Iz Broda, ki ima razstavljen celi vlak in miniaturo. Izredno lepo delo, ki se bo zdelo mladinci kot igračka. Tvrdka »Prokop« (zastop. Čadež & Brdar) je razstavila vsakovrstne mlinske priprave, mlinske kamne itd. Inž. E. Schmetter (Svica) v Škofji Loki ima razstavljene razne dele turbin. Tvrdka »Srbski Balkan« je razstavila brikete. Kranjska industrijska družba na Jesenicah ima poleg zvonov in strojev razstavljeno prav mično žično železnico. Pred vhodi in ob glavnih dovoznih cestah je postavilo reklamno podjetje »Aloma« velike trioglate kioske. Na restavracijskih prostorih je posebno slikovito v ruski narodni ornamentiki obnovljena hišica »Volga«. Nekaj novega je paviljon, kjer se bo fočilo smederevsko vino (ga. Vidmar).

Razstavljeno blago po paviljonih

Z neznatnimi spremembami obsegajo tudi letos posamezni pavilioni tiste skupine izdelkov, kakor lani, i. s. Paviljon E: Papirna industrija, grafika, kartonaža, pisarniške potrebščine, štampile, pohištvo in stanovanjska oprema (kopalnice, pisalne mize, pleteno pohištvo, slike), ostala lesna industrija (čolni, lesna galanterija, okvirji, parketne deščice, plutovina, zamaški, ribniška roba), kemična industrija (čistilo za čevlje in kovine, etri, fotomanufaktura, gnojila, jedilno olje, mazilna olja, milo, sveče, vosek), kozmetika (parfumi, puder, toaletna mila, zobna pasta, zobni prašek), poljedelski stroji, poljedelsko orodje, strojna industrija, stavharstvo. Paviljon F: Strojna industrija (stroji za obdelovanje lesa in kovin, lokomobile, mlekarški in opekarski stroji, modeli strojev armature, pletilni stroji, sesalke, transmisije, turbine, razni strojni deli), izdelki iz železa in jekla, orožje, municija (električne in

plinske naprave, ključke, pile, posoda, spojke, stavbno okovje, štedilniki, veriže, vijaki, zavore, žage, žebliji, ostali kovinski izdelki (aluminijevi izdelki, bakreni kotli, izdelki iz medu, jedilno orodje, ključavnice, krste, noži, tehnične, zvonovi). Paviljon G: Izdelki iz železa in jekla, orožje, municija (blagajne, kleparska galanterija, litine, orožje, pločevine, posoda, tiskarski in knjigoveški stroji, železniški vozički, palčice in obrobo železo), avtomobili, dvokolesa, pnevmatika, vozila elektrotehniška in razsvetljava, poljedelski stroji in poljedelsko orodje. Paviljon H: Celokupna trgovina, tekstilna industrija in konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni paramenti, vrvarski izdelki. — Paviljon I: Kakor pod H, nadalje manufakturno blago, obleke, pletenine, zavese, usnje in konfekcija usnja (gonilni jermeni, gornji deli za čevlje, leseni žebliji, obutev, podplati, strojni ekstrakti, usnjena galanterija). — Paviljon K: Francoska, belgijska, češka in angleška skupina, galanterija, bijouterija, draguljarstvo, fina mehanika, igrače, godala. — Paviljon L: Klobuki, slami, ki, vezanine, kožarstvo, čipke, lončena roba, majolika, fašence, steklo, peči, porcelan, steklena roba, zrcala, industrija živil (bomboni, čaj, raznovrstne konzerve, likerji, mesni izdelki, marmelada, pecivo, rum, testenine, žganje i. t. d.).

K otvritvi prijavljeni dostojanstveniki.

Ni še padla končna odločitev, ali otvoriti letošnji velesejem Nj. Vel. kralj Aleksander I. osebno ali pošlje svojega zastopnika. Skoraj gotovo prispe tudi minister trgovine dr. Šumenković. Za gotovo pa so prijavili svoje udeležbo: čehoslovaški minister n. r. dr. Matšner, predsednik čehoslovaško-jugoslovanskega trg. združenja Vaněk, italijanski poslanec general Bodrero in italijanski konzul v Zagrebu dr. Valter Weber, čehoslovaški poslanec minister Šeba iz Beograda, kabinetni predsednik upravnega odbora Raša Milošević iz Beograda, vsi inozemski konzuli iz Ljubljane itd.

Navodila posetnikom velesejma.

Kdor se pripelje v Ljubljano po železnici, naj izstopi le na glavnem kolodvoru (ne pa na šišenskem ali dolenskem). Glavna dohoda na sejmšče sta po Gosposvetski ali pa po Aleksandrovi cesti skozi tivolski park. Sejmški prostori so odprti vsak dan ob 8. dopoldne do 18. zvečer. Restavracijski prostori ostanejo odprti do oblasno dovoljene policijske ure, toda dohod je iz Šiške proti Latermanovemu drevoredu in sicer le proti posebni vstopnici. — Vstopnina za enkratni vstop v vse sejmške prostore znaša 10 Din. Za ves čas sejma pa imajo prosti vstop le tisti, ki si nabavijo za 50 Din legitimacijo s kuponom. Legitimacija daje posetnikom obenem pravico do polovične vožnje. Stanovanjski odsek ima svojo ekspozituro na glavnem kolodvoru. — Urad Ljubljanskega velesejma z vsemi oddelki je takoj ob vhodu na levo (telefon št. 140). Istotam je tudi Oddelek za posredovanje kupcij, ki posluje brezplačno. — Stražnica je v posebnem paviljonu ob križišču Latermanovega drevoreda. — Pošta, telefonska centrala, menjalnica in rešilna postaja za prvo pomoč v nevarnostih so ob vhodu na desni strani (nasproti sejmškemu uradu). Ekspozitura mestnega dohodarstvenega kontrolnega urada je v sredini paviljonov na desno (od vhoda). — Komisariat za tujski promet je v paviljonu E št. 65. — Za prevoz razstavnega blaga v Ljubljano in nazaj se plača le polovična tovornina, ako je pošiljka naslovljena na urad Ljubljanskega velesejma in označena kot razstavno blago. — Razstavno blago, ki pride iz inozemstva, je oproščeno uvozne in izvozne carine v roku 6 mesecev.

Koliko je razstavljalec.

Vseh letošnjih razstavljalcev je okrog 650, med njimi 140 inozemcev. Posebno se je pomnožilo število Italijanov to je od 1 lani na 30 letos. Tudi francoske trdnice so se skoraj v istem razmerju pomnožile, zato pa je nekoliko padlo število avstrijskih in nemških razstavljalcev.

pade 628 mil. ha, na pašnike 255 mil., na travnike 153 mil. in na neobdelano zemljo 626 mil. ha.

Velik del neobdelane zemlje pa je mogoče pogozditi. Take zemlje je največ v hrvatskem Primorju, v Dalmaciji, Hercegovini, Črni gori in Makedoniji. Bosna ima največ gorovja (50% celokupne površine). Na drugem mestu stoji Slovenija s 43%, dalje Hrvatska s 34%, Srbija s 31%, potem Vojvodina, Dalmacija in Hercegovina. 43% gorških krajev, pokritih večinoma z gozdovi, je državna last, 26% kolektivna (poljedelski kooperativi, občine, vasi, mesta), 31% pa privatna last. Dasi Bolgarija ne zaostaja v tem oziru daleč za Jugoslavijo, je vendar čudno, da znaša vrednost izvoza njenega lesa samo 0,3%. celokupnega izvoza, dočim je izraženo to razmerje v Jugoslaviji z 18%. Ta razlika je posledica načina, kako se v obeh državah gospodari in kakšne so prometne razmere. Jugoslavija je torej v tej panogi narodnega gospodarstva daleč nadkrilila Bolgarijo.

Denarna ali moralna kriza.

Letos je nastopila denarna kriza še v večjem obsegu, kakor lani. Zadeja je skoraj vse evropske države, izveniši nekatere neznatne oaze — kakor sta Švica in Holandska, ki sta tako srečni, da živita v večnem miru. Holandsko in deloma tudi švicarsko ljudstvo še vedno meri človeško dostojanstvo po količini imetja in bogastva. V drugih evropskih državah pa se čuti pomanjkanje kapitala čedalje bolj. Kredita skoraj že ni mogoče dobiti, vprašanje pretiranih obresti od posojila — legalnih in fiktivnih — je na dnevnem redu. Obresti so dosegle v Nemčiji, kjer je tečaj marke več ali manj stabiliziran, 50% Avstrijska narodna banka je povišala 4. junija diskont od 9 12% in vsak čas se pričakuje novo povišanje obresti. Tudi agrarna Danska preživlja zelo ostro kreditno krizo. Njena krona je padla približno za 15% in položaj kreditnih zavodov je zelo težak. V Romuniji večina trgovskih podjetij ne more plačati zmanjšanih dolgov, industrijska podjetja pa ne morejo delati, ker jih ovira čedalje bolj naraščajoča denarna kriza.

Poleg sezonskih vzrokov denarne krize, ki so znani že iz prejšnjih let, imamo zadnje čase opraviti še z drugimi globlji in bolj specifičnimi vzroki. To je v prvi vrsti skrajno slab promet na denarnem trgu, ker se vsakdo boji, da lahko vrednost denarja vsak čas pade. V drugi vrsti pride v poštev okolnost, da je v novejšem času usahnil glavni vir gospodarske obnove — mednarodni kredit. Padec franka je psihološko zelo vplival na kapitaliste. To dejstvo je zelo škodovalo evropskim državam, ker je omajalo njihov kredit. Do usodnega padca francoskega franka so evropske države kupovale vrednostne papirje, dočim jih zdaj prodajajo in ponujajo. To je vplivalo tudi na kapital prizadetih držav, čigar vrednost je začela znatno padati. Okolnost, da ni več tuge kredita, igra tudi v naši denarni krizi veliko vlogo. Pri nas pa kaj radi pozabljamo, da prava rešitev ni v banki, ki sama ne more delati čudežev in kovati bogastva, temveč v ljudstvu samem, v varčnosti, v omejitvi glede pretiranih ali nepotrebnih izdatkov in v produktivnem delu, ki mora obveljati med vsemi stanovji kot edino zanesljivo sredstvo, da se rešimo denarne krize. Žal, da se ljudstvo večinoma ne zaveda, kolike važnosti je za narodno gospodarstvo varčnost in marljivost. Pri naših ljudeh vidimo zlasti zadnja leta zelo čuden in prav za prav grd potav. Za vsako malenkost pričakujejo ljudje pomoči od države, vsi zahtevajo, naj skrbri zanje državna blagajna. Pri tem pa pozabljajo, da pride vsak dinar, ki ga država ali občinska blagajna, iz žepa davkoplačevalcev in da torej le poslabša, ne pa zboljša položaj tistih, ki morajo plačevati tem večje davke, čim več je državnih ali občinskih podpor. Vsi vidimo žalosten položaj našega uradništva in usodne posledice naraščajočega števila brezposelnih, toda navzlic temu smo pogosto sami krivi, da si morajo iskati najboljši strokovnjaki in znanstveniki zaslužka v tujini. Z druge strani pa silijo gnetiti položaj cvet našega naroda med duševni proletarijat, ki živi v obupnih razmerah.

Jasno je, da ne živimo samo v gospodarski in denarni krizi. V osnovi tega pojava leži še bolj resna in nevarna družabno-moralna kriza. Da premagamo to krizo, nam ne zadostuje tuja pomoč ali kapital. Važnejše so lastne moralne sile. Vsi se moramo zavedati nevarnosti, ki nam preti, če si ne bomo znali pomagati sami. Najti je treba novo pot iz gospodarske in denarne krize, ki je v bistvu le posledica družabno-moralne krize. Začetek te poti je produktivno, intenzivno in smotreno delo z ene, ter varčnost in zmerno življenje z druge strani. Nobene spremembe vlade ali socialni pokreti tu nič ne pomagajo. Delati je treba, ker je le v delu naš spas.

O NAŠEM LANSKEM UVOZU.

Celokupni uvoz v preteklem letu je znašal dinarjev 8.309.635.472, kar predstavlja znaten narastek napram uvozu prejšnjega leta. Pričakovano se je, da bo uvoz lanskega leta mnogo manjši od izvoza in to pričakovanje se ni izpolnilo. Naš uvoz je tudi lani znatno presežal izvoz. Uvozilo se je med drugim predmeti: zemljoradniških proizvodov za Din 735.478.433; proizvodov živilnoreske stroke za Din 285.052.396 in 1.667.548; proizvodov gozdarske stroke za Din 30.663.798 in 44.540.714; proizvodov poljedelskih panog industrije za dinarjev 278.390.768; jestvin in predmetov za hrano za Din 36.392.722; mineralna olja, raznovrstni proizvodi in drugo za Din 520.373.345; pridelane voske, blaga napravljenega z uporabo masti, olja in voska za dinarjev 67.701.765; kemičnih in lekarniških proizvodov, eterična olja, dišave, barveni proizvodi, zapalilne in eksplozivne materije itd. za Din 313.379.612 in 638.815; materije za predvilo iz izdelane blago za D 3.506.126.367 in 45.600.917; kože in krzna z izdelki za Din 215.164.208; kavečka in gutaperke za Din 65.851.452; pletarskih izdelkov za Din 4.418.194; žetarskih in sitarskih izdelkov za Din 5.553.941; papirja za D 175.169.082; steklenega blaga za Din 123.183.510; kovinskih blaga za Din 1.016.133.422; stroji, aparati, elektrotehniški predmeti in prevozna sredstva za dinarjev 474.494.934 in 35.598.881; naučni in umetniških predmetov za Din 16.116.491 in 7.780.660.

Ves uvoz predstavlja ogromno svoto 8.509.535.472 D; izvoz je znašal 8.048.843.930 Din torej je uvoz večji za 260.791.542 Din.

—g Hmelj. XVII. poročilo Hmeljarskega društva o stanju hmeljarskih nasadov doma in drugod. Alost v Belg. i. l. Tvrška: de Coninck van Noyen razglasa sledeče:

Vred nizkih cen in bogate letine leta 1922, se je na celem svetu s hmeljem za sejna ploskev navedenega leta, ki je obsegala 48.973 ha, zmanjšala leta 1923, na 44.576 ha. Ker je svetovna letina leta 1922 znašala 1.074.000 stotov 4 50 kg, je 1 ha povprečno dal 22 stotov. Za slučaj, da bi le to pridelali toliko hmelja kot leta 1922, bi znašala svetovna letina 980.672 stotov, na kar pa seveda ni misliti. Svetovna uporaba hmelja v letih 1920.—1923. je znašala 3 ml. l. ljone 721.000 stotov hmelja, povprečno torej v enem letu najmanj 930.000 stotov; pri tem pa gre pomisliti, da ne bo letos ostalo na celem svetu ne lanskega, ne starejšega hmelja in da je do nove letine še precej časa. Če se torej za tekoče leto vpo. števja ploskev leta 1923 in če se nadalje upošteva povprečna množina posameznih okolišev, bomo letošnji pridelali 869.032 stotov hmelja, katera množina ne bo krila svetovnega konzuma, ki znaša najmanj 930.000 stotov. — Hoka v v okoliščini Zateca stov. 6. avgusta 1924. Tvrška Christi je ku. pila prvi letošnji hmelj ter ga plačala po 2500 Kč za 50 kg ali približno 125 Din za 1 kg zateškega hmelja.

—g Društvo kmetijskih strokovnjakov. Občni zbor Društva kmetijskih strokovnjakov za Slovenijo se vrši v soboto dne 16. t. m. ob desetih dopoldne na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru.

—g Elektrifikacija »Rožne doline« v Bolgariji. Koncem l. 1914 je bilo instaliranih v Kazanliku (v znameniti bolgarski »Rožni dolini«) 436 elektraren z 1500 žarnicami, 8 tovarnen je dobivalo električno energijo, 10 let pozneje, leta 1924 je bilo instaliranih v Kazanliku in vasi Enini že 12.500 žarnic. 60 električnih motorjev je dajalo 46 podjetjem energijo. To je zelo pospešilo industrijo. V Kazanliku rastejo nova podjetja kakor gobe po dežju. Kmahu tudi nova centrala ne bo več zadostovala.

—g Nemci na ruski zemlji. Sovjetska vlada je te dni potrdila koncesijo neki nemški tvrdki, ki dobi 16.500 desiatin zemlje na teritoriju Vladikavkaza z obveznostjo, da obdela zemljo z modernimi sredstvi.

—g Nova železniška proga. Te dni so se pričela prvotna dela za zgradbo nove železniške proge Niš—Prokuplje.

—g Rim in njegovo pristanišče. Slednjič je tudi Rim prišel do svojega pristanišča. Bilo je mnogo načrtov, pa so se vsi izjalovili. Šele sedanja vlada je pričela z resnim delom, in tako je danes Ostia pomorski del glavnega italijanskega mesta. Dela se z vso naglico in 10. t. m. je bila svečana inavguracija novega pristanišča, po katerem je Rim spojen z morjem.

—g Agrarna reforma v Romuniji. Dr. žavni podtajnik je prepoznal Besarabijo. Iz njegovega poročila sledi, da je bilo raz. lašenih dosej 1.491.920 ha plovov velepo. sester in od tega je bilo 376.061 kmetom razdeljeno 1.098.045 ha zemlje, ki je že ob. delana.

—g Velika francoska udeležba na je. senkem velesejmu v Pragi. Lani se je Francija udeležila praškega velesejma v obliini meri, letos pa bo udeležba naravnost ogromna. Francoska ekspozicija bo obse. gala 1000 m2. V razstavi bodo najrazn. vrstnejši predmeti in izdelki iz vseh vrst pridobitnih panog, kakor se izloži tudi produkti iz kolonij.

—g Lička železnica. Dalmatinski listi se znova zavzemajo za dovršenje ličke železnice. Šele s to progo se spoji zapadni del naše države s primorjem. Odklepanje s grad. najo te proge prinaša našemu ljudstvu kakor tudi kmetijstvu velik udarec. Da si Dalmacija pomaga je neobhodno potrebno, da se lička železnica dokonča v najkrajšem času.

—g Število konj v naši državi. Lansko leto je bilo v naši državi 815.000 konj in sleer v Hrvatski in v Slavoniji 337.000, v Sloveniji 49.000, v Srbiji 154.000, v Vojvodini 259.000, v Dalmaciji 23.000 in v Crngorici 10.000. Tekom leta 1924, se je število konj v naši državi povečalo še za 10%.

— Državna borza dela v Ljubljani ostane v soboto dne 16. tm. radi snajenja urad prostora za stranke zaprta.

—g Za povzdiglo poljedelstva. V poljedelskem ministristvu se je vršila te dni kon. ferenca načelnikov vseh oddelkov v tem ministristvu. Razpravljalo se je o reorganizaciji poljedelske službe, o propagandi in o ureditvi potnih stroškov za državne ekono. nometer se o nekaterih drugih vprašanjih.

—g Tržne cene v Trbovljah, dne 9. avgusta 1924. Govedina: v mesnicah: Din I. 24, II. 22; na trgu: I. 23, II. 22; Te. letina: v mesnicah: I. 30, II. 26; na trgu: I. 27,50; II. 25; Svinjina: meso: na trgu: 32,50, slanina 34—35,50; mast: in salo 35—37,50; prekajeno meso: 40—45; gnat: 45. Perutnina: piščanci 15—25; kokoši: 40—50. Mleko 4—4,50; surovo maslo 60, čajno ma. slo 70; jajca: komad 1,50; kruh bel 6,30, črni 5,30; špecerjsko blago: kava 49—76, sladkor kristalni: 20,50; v kockah: 22,50; mlo 18,50; moka .000 6,50. Krma: seno: 0,50—1.—, Sočevje paradizniki: 5,50; grah v stročju: 8, fízol v stročju 2—2,50; novi krompir 1,50; salata 6,50; glavnoto zelje 6, paprika 1—1,50 kom., slive 6, jabolka 4—5, gobe: listice 2, čebula 2—3, kumare 0,25—1.—, komad.

—g O gospodarskem položaju v Italiji razpošilja »Trgovska banka« v Baslu v Švi. ci že drugo okrožnico. Razpravljajo se o sed. danji ekonomski situaciji v deželi na po. lagi zanesljivega statističnega materijala. Kar se tiče plačilne bilance, se ugotavlja, da se izenačuje na naravni način. Italijan. sko narodno gospodarstvo izkazuje napram inozemstvu letnega čistega dobička približ. no 750 milijonov lir, ki sloni deloma na plačilu dolgov, deloma na vrnjenih plačilih in investicijah v inozemstvu. Poročilo prihaja do zaključka: Gospodarski položaj Italije se vidno boljša splošno, kakor po. sebnio na raznih poljih, ki tvorijo temelj narodnega bogastva. Inflacija pada, držav. ni budget in trgovska bilanca se razvijata vedno ugodnejše, javne upravne panoge zlasti železnice se sanirajo, poljač bank se je ojačil, kupčija se pospešuje, industri. ja se dviga, poljedelstvo je oživelo, v soci. jalnih razmerah je nastopilo pomirjenje, delovni trg se je stabiliziral in beležijo se še mnogi drugi napredki, na katerih ima nova vlada velik del zaslug.

—g Pridelek vina v Italiji. Italijanski gospodarski listi poročajo, da bo letošnji pridelek grozdja v Italiji znatno slabši od lanskega. Samo v nekaterih delih Južne Italije bo pridelek boljši. Celokupni pride. lek za letos se ceni na okoli 44 milijonov hl. Lani je bilo prideka 53 milijonov. Lan. skega vina je še povsod preveč.

—g O naših emigrantih v Ameriki pl. še »Trgovinski glasnik«. »Teške gospo. darske razmere so nagale veliko naših ljudi k izseljevanju iz domače zemlje. Ve. lik odstotek njih propada po otrovni plan. tažah kave, po strašnih rudokopih, drugi pa izčrpavajo svojo moč, izvršujoč najsu. ro. vejše in najtežje posle po tovarnah.

—g Dobave. Dne 30. avgusta tl. se bo vršila pri intendantu Vrbske divizijske oblasti v Banjaluki oertalna licitacija gle. de dobave 472.000 kg ovasa. Dne 11. sept. tl. se bo vršila pri ravateljstvu državnih železnic v Subotici glede dobave raznih potrebščin (klesa, gipsa, kalofonije, smir. kovega pajra, ščetk, dekstrina itd.). — Dne 16. septembra tl. se bo vršila pri rav. nateljstvu državnih železnic v Subotici po. novna oertalna licitacija glede dobave vol. nenih mazalic. — Predmetni oglas z na. tančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani intere. sentom na vpogled.

—g Tobačni monopol na Poljskem. B 1. avgustom je stopil na Poljskem v velja. vo tobačni monopol. Dosedanje privatne tovarne za tobačne izdelke je nakupila dr. žava.

—g Banque Serbo-Suisse v Beo. gradu. Ta zavod, ustanovljen leta 1921, omenja v poročilu za preteklo leto povl. šek akcijskega kapitala od 5 na 10 milijo. nov dinarjev. Razpis je imel polni uspeh. Promet s Švico zlasti v deviznih poslih je bil zelo živahen. Razmere na denarnem trgu so bile v Srbiji zelo napete, tako da se je vedno očitneje kazal primanjkljaj li. kvidnih sredstev.

—g Dobava bakrenih ceví. Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje dobavo: 30 komadov bakrene cevi zun. 32 mm, notr 27 mm, 20 komadov bakrene cevi zun. 37 mm, notr. 32 mm, 10 komadov bakrene cevi zun. 68 mm, notr. 40 mm. Dobava se mora izvršiti po dobavnih po. gojih blizu južne železnice št. IVc 10782.2 z dne 17. dec. 1924. Pogoji se nahajajo v vpogled pri ekonomskem odeljenju Direk. cije državnih železnic v Ljubljani. Gospo. svetska cesta (nasproti Velesejma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure. Kolekovane ponudbe je predložiti naj. kasneje do 25. avgusta 1924.

—g Dobava bakrene žive. Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje dobavo: 500 kg bakrene žive št. 60, in 300 kilogramov bakrene žive št. 60. Pogoji se nahajajo v vpogled pri ekonomskem odel. lenju Direkcije Državnih železnic v Ljub. ljani. Gospoetsvetska cesta (nasproti Vele. sejma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure. Kolekovane ponudbe je predložiti naj. kasneje do 25. avgusta 1924.

—g Dobava kanavasa. Direkcija držav. nih železnic v Ljubljani razpisuje dobavo glede 500 m kanavasa rujava. Pogoji se nahajajo v vpogled pri ekonomskem odel. lenju Direkcije državnih železnic v Ljubljani. Gospoetsvetska cesta (nasproti Velesej. ma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure. Po. nudbe je predložiti najkasneje do 25. avgu. sta 1924.

—g Dobava železne pločevine in vija. kov z maticami. Ravateljstvo državnih železnic v Ljubljani razpisuje dobavo 5000 kg železne pločevine in 40.000 komadov vijakov z maticami. Pogoji se nahajajo v vpogled pri ekonomskem odeljenju Direkcije držav. nih železnic v Ljubljani. Gospoetsvetska ce. sta (nasproti Velesejma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure. Kolekovane ponudbe je predložiti najkasneje do 25. avg. 1924.

Gospodarstvo.

Industrijska podjetja v Ljubljani pred 64. leti.

Pred 64 leti je izdal Gustav Dzimski kažipot za Ljubljano in okolico, seve v nemškem jeziku, pod naslovom »Lalbach und Umgebung«. Ako bi danes stopil avtor na naš veliki sejem, bi našel zastopane toliko same ljubljanske indus. trije, kakor je je za njegove dobe pre. mogla cela Kranjska, da jedva cela Slo. venija. Industrija in obrt sta bili organi. zirani v skromnem društvu »Industrie- und Gewerbe-Verein für Krain«, ki se je ustanovilo leta 1836, kot podružnica no. tranjeavstrijskega industrijskega in obrt. nega društva, je imelo svoje prostore v Salendrovi ulici št. 195. Društvo pa je moglo životarij le s podporami »Kme. tijske družbe«. To društvo je nekaj te. melj za današnje obsežno in moderno Trgovsko in obrtno zbornico. Pravih indus. trijskih podjetij je bilo takrat v Ljub. ljani le 5, in sicer: 1. c. kr. priv. slad. korna čistilnica na Poljanah, ki so jo ustanovili židje Arnstein & Eskeles na Dunaju in Brentano & dr. v Trstu. To. varna pa je že za Dzimskega stala, ker jo je leta 1858. požar popolnoma uni. čil. Poprej so šteli to tovarno med naj. pomembnejše v državi, ker je imela 4 parne stroje, 6 parnih kotlov, 3 vacu. urne in 6 grelnih ponev, 13 čistilnikov, 2 stiskalnici in 52.000 modelov. Tik pred požarom je imela tovarna 15 uradnikov in 200 delavcev. Leta 1856. se je v njej predelalo nad 100.000 centov surovin v 78.530 centov očiščenega sladkorja, skoraj 12.000 centov sirupa itd., kar je predstavljalo vrednost 3.680.520 gld. — Uvozne carine je plačala tovarna 755 tisoč 615 gld., raznih davkov pa 8345 gld. Vsekakor v takratni dobi za Ljub. ljano velikansko podjetje. Leto po požar. u je veletrgovina Arnstein & Eskeles na Dunaju propadla, zato se tovarna ni več obnovila. — 2. Mehanična predilni. ca in tkalnica se je otvorila leta 1838. blizu južnega kolodvora (večina poslo. plj je sedaj porušeni), na mestu pa stoji še ne izgotovljeni »Ljubljanski dvor«. Poprej je tudi tam stala sladkorna či. stilnica, a je leta 1837. pogorela. Tovar. na je delala s parnim kotlom 70 konj. skih sil, z 11.000 vreteni in 350 delavci. Leta 1856. se je v tej tovarni predelalo 4200 centov volne, iz česar se je napra. vililo 3300 centov preje, a iz te 30.000 ko. madov tkanin. Denarnega prometa je bilo 410.000 gld. — 3. Parni mlin na po. lju za Šentpeterski predmestni. Mlin je ustanovil ljubljanski trgovec, po. znejši župan Mito Ambrož leta 1859., in sicer v poslopju, v katerem je bila po. prei Karla Reddija tavnica užgalice. — Mlin po belgijskem sistemu, parni stroj je imel 16 konjskih sil, pet kamnov, ter

Gore v Jugoslaviji in Belgariji.

L. 1921 je izvozila Jugoslavija za 208 mil. Din lesa in lesnih izdelkov, kar pomeni 7,6% celokupnega izvoza. Lesa in lesnih izdelkov je šlo največ v Italijo, Avstrijo, Grško, Madžarsko, Egipt, Holandsko in Turčijo. L. 1922 je dosegla vrednost izvoza lesa 533 mil. Din ali 18% vsega izvoza iz Jugoslavije. L. 1921 je izvozila Bolgarija lesa in lesnih iz. delkov za 7.649.148 levov. Ta svota predstavljala samo 6,3% celokupnega bolgarskega izvoza. Bolgarija izvaž. lesa samo v Turčijo in na Grško. Jugos. lavija izvaž. 3 mil. m³ obdelanega lesa. 12 mil. m³ porabi doma. Na vsake. ga prebivalca v Jugoslaviji odpade približno 1m³. Gozdovi pokrivajo v Jugos. laviji 7.374.973 ha, kar pomeni 30,3% površine naše države, ki znaša 24,88 mil. ha. Z ozirom na ploskev, ki jo po. krivajo gore in gozdovi, stoji Jugosla. vija za Rusijo, Švico, Turčijo, Nemčijo, Francijo in Poljsko, torej na sedmem mestu.

V Bolgariji je znašala ta ploskev l. 1908 — 2.834.493 ha ali 29,42% povr. šine države. Po vojni se je ploskev, ki jo pokrivajo gore in gozdovi, povečala, ker je dobila Bolgarija rodopski okraj, tako da znaša zdaj 30,3% celokupne po. vršine. V Jugoslaviji odpade na vsa. kega prebivalca 0,62 ha gorske površi. ne. Če odštejemo 2 mil. ha skal, moč. virja in druge nerodovitne zemlje, nam ostane še 5.400.000 ha ali povprečno 0,5 ha na vsakega prebivalca. Celó v tem slučaju zavzema Jugoslavija glede gorskega sveta šesto mesto. Prvo me. sto pripade Finski, ki ima 4,9 ha na vsa. kega prebivalca, drugo Švici s 3,3 ha, tretje Norveški z 2,38 ha in četrto Bol. gariji z 0,70 ha. Če primerjamo ploskev, ki jo pokrivajo gore in gozdovi z ono, kjer raste druge rastline, vidimo, da zavzemajo gore v Jugoslaviji največji del zemlje, zakaj na poljedelstvo od.

To in ono.

Narava človeka in njegov smisel za lepoto.

Vsak človek ima svoje merilo za lepo in grdo. Po svoji vzgoji sodijo ljudje različno o lepem in grdem na sliki, na zunanosti hiše, v opremitvi stanovanja ali salona itd. V tem smislu gre lahko razlika med ljudmi tako daleč, da se morejo umetniki-futuristi in njim podobni individui seliti, v kateri navadni ljudje ne vidijo razen površne in nesmiselnega napačnosti barv prav ničesar. Toda kakor je velika razlika med ljudmi glede smisla za lepoto v naravi, tako so skoraj pri vseh ljudeh enaki pojmi o lepoti v nas samih. To je čisto navadno dejstvo, o katerem pa le redko kdo razmišlja. Če srečate na cesti idijota s ravnimi obrami, odprtimi usti in pobeljenimi ustnicami, z nesmiselnim, blodečim in boleznim pogledom, ali morete trditi, da je tak človek lep? Nasprotno pa vsi ljudje soglašajo v tem, da je pravilno razvit, duševno in telesno zdrav mladenič lep. Jasno je, da je v naši naravi nekaj, kar nam pove, kateri ljudje so lepi in kateri grdi. Nastane vprašanje, kakšno je to naravno dinstvo v nas, kje so njegove korenine, kakšen je njegov smisel in vzor.

Vsa naravna, prirojena čustva spadajo k tako zvanim instinktom. Z njimi pride človek do svetla. Potem vzgoje jih lahko razvijemo ali polagoma zadušimo, ne moremo jih pa izkoreniniti iz svoje duše. Vsak instinkt ima svoj globoki smisel in svoj naravni izvor. Isto velja tudi glede našega prirojenega smisla za lepo in grdo. S pomočjo tega prirojenega čuta lahko sodimo o človeškem telesnem in duševnem zdravju in harmoniji. V zvezi s tem je tudi naravna težnja ljudi, da se svedežijo ali ne s gotovim človekom drugega spola s namenom roditi potomstvo. Naravno, da je ta prirojena čut za opredeljevanje lepote in težnja po njej temelji spolne izbire in važen pripomoček za fizično in duševno izpopolnjevanje človeškega rodu. Tu pa naletimo takoj na važno vprašanje: zakaj smatramo, da je lep človek fizično in duševno več vreden kakor grdi? Ali pozna zgodovina velike moze, ki niso bili lepi. Da pojasnimo to vprašanje, moramo omeniti takozvani zakon o korelaciji. Dokazano je, da so kakovosti organizma pri razvoju tesno zvezane. Čim smo ugotovili en nedostatek, lahko s gotovostjo trdimo, da so v organizmu še drugi nedostaki. Isto velja o vseh pojavih na mladem organizmu. Tako n. pr., če so mladi li perje belo, žolto in slabo, niti kar pa ne drugače barve. Če moškemu ne raste brada, je njegov glas visok kakor detekti. To pomeni, da njegovi spolni organi niso normalno razviti. Splošno velja pravilo, da so vse telesne in duševne lastnosti tesno zvezane med seboj v harmonijo.

Čim se pojavi v organizmu nasledstveni defekt, je ta harmonija porušena. In ta harmonija med duševnimi in telesnimi lastnostmi je tisto, kar nas uči narava, ko ločimo lepo od grdega ali harmonijo od disharmonije. To pa ima svoj globoki pomen: potom tega prirojenega čuta omogoča prido mlademu organizmu, da stopi s človekom drugega spola v tak zakon, kjer harmonira telesna in duševna nasledstvena konstrukcija obeh zakonov. Is takega zakona se roje tudi otroci, ki so za življenje sposobni. Nasprotno pa se roje iz zakona, kjer moč in žena po nasledstvu ne harmonirata, otroci s skritimi ali javnimi nedostaki, ki so jih podedovali od roditeljev. To velja seveda za telesne in duševne lastnosti. Naravno, da imajo lahko tudi ljudje z organično disharmonijo nekatere simpatične in dobre lastnosti. Veliki misleci so bili ponekod fizično slabši in so imeli vse mogoče defekte. Vendar pa so redki slučaj, da bi mlado, zdravo in lepo dekle zvezalo svojo urodo s človekom, ki ima različne telesne in telesne nedostatke. Izjeme vidimo samo tam, kjer odločuje čisti materializem. N. tranji glas govori mlademu človeku, naj se nikar ne veže s bitjem drugega spola, ki sicer zasluži spoštovanje, ki pa ni simpatično. Tako govori čista priroda.

To različno med lepm in grdim, ki igra važno vlogo zlasti v seksualnem življenju, poznajo tudi živali. Najbolj tipično je izražen ta spolni instinkt pri pticah. Vsaka vrsta ptic ima svoj posebni kriterij za le-

poto. Pa tudi pri človeku je tako: rase imajo različne pojme o lepoti. To je odvisno od posebne poti njihovega naravnega razvoja. Splošna telesna in duševna harmonija se pojavlja pri beli rasi na en način, pri črni in črni pa na drug. Jma. Priroda je najboljši učitelj človeka. In mi moramo poslušati njene navede. Priroda nam pravi, naj sklenemo zakon s človekom, ki duševno in telesno harmonira z nami. Na ta način nam priroda garantira, da pridejo na svet potomci, ki bodo še lepši, še bolj harmonični ter duševno in telesno nadarjeni. Navzlic temu notranjemu glasu pa se človek kaj rad izneveri prirodi in sklene zakon ne s simpatije, temveč, iz materialnih interesov. Idealno bi bilo za človeštvo, če bi nobeno lepo in zdravo dekle ne ostalo brez saksone zveze s dobro razvitim in nadarjenim mladeničem. Samaki stan naj bi veljal samo za ljudi, ki ne harmonirajo. Vsi pa vemo, da v resnici ni tako. Denar, ki je bil in ostane sveta vladar, vlada tudi v tem oziru.

Pariz ponoči.

V Parizu, 10. avg.

Kdor si je ogledal Pariz, hoče tudi videti svetovnoznano pariško nočno življenje, češ da brez tega ni videl pravega Pariza. Pariz je vse drugod prejel, kot pa na Montmartru, ki ga posejajo pretežno le tuji. Večina Parižanov ni bila nikoli po teh nočnih lokalih in se ne zanima zanje. Občinstvo, kakor tudi pevci in igralci so tu privržani od vseh strani neba.

Če jo mahnejo proti place Pizalle, nam že od daleč žarijo nasproti velikanski električni napisi v vseh barvah, ki vabijo mimojoče k obisku. Stopimo v enega teh barov z običajnimi obiskovalci obeh spolov in poslušamo razne umetnike, igralce in pevce: igralci na gitaro, oblečeni v pomarančaste in škrlatne halje, mlade pevke v moirée krilih in pestrih šalih, potem čudna oseba z leseno nogo, bivši legionar, ki podnevi krpa čevlje, ponoči pa hodi od lokala do lokala z velikim tamburinom in z rezkim glasom prepeva orientalske žalostno zategnjene popevke.

Naenkrat nastopi četa kozakov v svojih lepih uniformah, s pasji nabojem na prsih in bodalom ob boku. Na glavi imajo kučmo iz kozlovinne in njih škornji krepko udarjajo ob tla. Vse, kar je malo bolj eksotično, žanje v tem mljéju buren aplavz in tako je občinstvo večer za večerom tudi navdušeno za divje kosaške plesse.

V kotu igra ciganska kapela, načeljuje ji Romun Gulesko. Divja igra in divji ples opaja glave, trudne od zaužitja alkohola.

Naenkrat pa se začuje od neke miže glas in vse obmolknje, ne da bi vedelo zakaj, vsi pogledi se obrnejo v njegovo smer.

Poleg Rusa, ki se stiska v svojem fraku v kot, poje ženska, brez poze, brez prisiljenosti. Nikdar nisem videl bolj patetičnega izraza: ogromne oči, žareče od vročice in temnega genija, krepke, izrazite poteze, kratko porezani sivi lasje, skratka: maska bolečine in ljubezni.

Ko je nehala peti, si najprvo nihče ni upal ploskati, da bi ne razdri globalnega utisa, ki ga je razlila po dvorani.

To je hčerka znamenitega ciganskega pevca in skladatelja Aleksandra Davidova. Peti se ni nikoli učila. Zelo mlada se je bila poročila z ruskim plemenitašem, ki se je skregal s svojo rodbino, da jo vzame za ženo. Srečno in udobno je živel v Moskvi.

Prišla pa je revolucija, boljševizem, lakota. Tedaj pa se je spomnila pesmi svojega očeta in tajna sila, ki ji je bila prirojena, jo je spravila na oder. Imela je velikanske uspehe. Kritiki so jo ime-

novali »ženskega Šaljapina«. Njeno ime, ki je postalo znamenito v nekaj dneh jo je rešilo lakote in pogina.

Čitati ne zna niti ene note, ima pa tako fino uho in tako nenavaden spomin za godbo, da poje Carmen od začetka do konca z neverjetno lepoto.

Boljševiki so ji vrgli soproga v ječo, od skrbi in žalosti je zbolela, morala je odpotovati in prišla v Berlin, kjer se je žalostno preživljala s petjem. Danes je Zina Davidova v Parizu in si služi kruh s tem, da poje od noči do ranega jutra v nočnem lokalu.

Nekaj o čevlju.

Eleganten čevlj in elegantna rokavica sta znak fine dame. Naj bo obleka še tako preprosta, da sta le čevlj in rokavica brezhibna, pa stoji pred našimi očmi popolna lady. Sicer pa opažamo, da večina dam pazno gleda na to, zakaj nič ne učinkuje odvrtnije od pokvarjenega čevlja ali umazane rokavice. Če tudi ne more vsaka dama nastopiti v čevljčkih iz najfinjšega usnja in nam prožiti roko, ki tiči v najelegantnejši rokavici, nam je vendar prijetno, ako sta ta dva predmeta v redu. Pri tem mislimo seveda le na one, ki jim to dopušča gnotne razmere.

Oglejmo si nekoliko zgodovino čevlja in izpremembe tekom stoletij. Od najbolj preproste sandale do grške dobe in v času prvega krščanstva je doživel oz. preživel čevlj dovolj metamorfoz do elegantne ehantzure naših dni. Prvi počutki čevlja so grškega izvora. Najprej so bili le navadni podplati iz ličja ali usnja, privezani k nogi z jermenčki. Plesni čevlj izvira iz Jutrova; tam so krasile plesalke svoje noge s svilnenimi trakovi, in ta šega se je bolj in bolj razširila. Tako so nastali mehki, sračni plesni čevlji, kakor so pri nas v navadi v baletu in plesni dvorani. Iztok pozna še danes majhne, lične brezpetnike, ki jih nosijo orijentalke, katere malo hodijo. V orientu, kjer uživa ženska še malo pravice v javnosti, prevladuje kot običajno brezpetnik, ki ga umejo orijentalke prav tako spretno uporabljati, da krote svoje moke, kot njihove sestre v Evropi.

Ženski čevlji so se zelo izpopolnili v srednjem veku; grajska gospodična je nosila atlasne čevljčke, ki so vzbujali lep vtis, dočim so plemiči koračili v visokih škornjih z ostrogami, kakor jih še vedno nosijo nekatere vrste vojaštva. V času omeheženja so se prelevili v kijnaste čevlje. Naslednja stoletja je nosila večina moških škornje. Za dobo rokoko so bili damski čevlji precej neprimerni, v dobi empirne pa so prevladali ljubke, izrezane čevljčke, mično prevezane z navzkrižnimi trakovi. Ta oblika je ostala do tridesetih let prejšnjega stoletja, ko so se pri damah udomačili visoki čevlji, ki so se do današnjih časov tako izpopolnili, da more iti ženska v njih po vsakem terenu z vso eleganco.

Moda je priznala tudi čevlje za razne svrhe: kopalne, telovadne, kolesarske čevlje itd. Tako je napredoval čevlj doslej. Široko množico seveda niso sledile kapricam mode in tuptam ohranile svoje »narodne« čevlje. Francoz pozna lesene čevlje, Nemec cokolje, Rus škornje iz juhtovine itd. Zadnje nosijo tudi ruske kmetice k svojim narodnim nošam, kar je videti jako prikladno. Nekoč si je ruska carica privoščila tole šalo: »Oblekla se je v narodno nošo, obula omenjene škornje, se tajno odpeljala na deželo in zapletla v ljubavno razmerje mladega pastirja, ki ni mogel misliti, da tiči v takih škornjih tako visoka gospa. Ko se mu je dala slednji spoznati, je dečko zopet komaj verjel. Carica ga je bogato obdarila in ga odvezala od obljube, da jo poroči.«

Lepa noga mora biti dandanes majhna; velike noge se vsakdo boji. Pri mnogih znanih osebnostih hvalijo poleg duševnih vrlin tudi telesne. Tako se govori, da je imela nemška pesnica Hahn-Hahn tako majhno in mično nogo, da se je njen kasnejši soprog, neki poljski blaščič, zaljubil v njen čevlj še preden je videl njo samo. O Marilj Antoinette, par brezpetnikov lepe Ninon de Nočice, da se je njen dvorni čevlar smrtno zaljubil vanjo. Ko je zadela kraljico nezprosnu usoda, se je postavil navdušeno na stran rojalistov in bil zato usmrčen.

Kakor imamo sedaj na vseh poljih zbiratelj in zbirateljice, tako imamo že tudi veleznanimno zbirko čevljev. Marljiva zbiralka je mati italijanskega kralja, ki ima v

svoji kolekciji čevlje, katere je nosila Marija Stuartova na svojem potu k šafotu, dalje čevlje Device Orleanske, Marije Antoinette, par brezpetnikov lepe Ninon de Nočice in čevlji kraljice Luize. Razen teh zgodovinskih oblačil vsebuje zbirko vzorcev vseh vrst ženske obutve vseh narodov sveta. Častno mesto zavzema par otroških čevljev, prvi pleteni svilneni čevlji, ki jih je nosil princ Napoleoni, in par usnjenih čevljev, v katerih je shodil. Ti čevlji so edini moški čevlji v zbirki.

na velesjemu!

Paviljon E 39.

Razstava in sprejemanje naročil.

Čtivo in nervoznost.

Naš živčni sistem nikakor ne sestoji samo iz živcev, po katerih ima ime, sem spadajo tudi središča ali osredja vseh posameznih živcev, organi, ki vodijo in ureja jo delavnost živčevja. Najvažnejši teh organov so brez dvoma veliki možgani. Kar imenujemo zavest, mišljenje, čutenje, hotenje, je vezano na njihove funkcije; njihove bolezni in poškodovanja se odražajo kot duševni defekti. Nervoznost imenujemo živčno bolezen, vendar pa je več ko verjetno, da ta bolezen ni vezana samo na živce v ožjem smislu, temveč tudi na živčni osrednji organ, možgane. Eno pa je gotovo, t. j., da se nervoznost javlja v prvi vrsti v sferi možganske dejavnosti: mišljenja, čutenja in hotenja. In ravno zbog tega obstaja med njo in človeškim doživljanjem, v resnici, ni domišljiji, ozki stiki. K doživljanju zadnje vrste pa spada pri modernem človeku čtivo. Vprašanje je, ali more čtivo na duh in um nervoznega drugače vplivati kot na popolnoma zdravega človeka; dalje, ali deloma povzroča nervoznost ali jo vsaj more povzročiti. Odveč je, da bi tu navajali, kako učinkuje čtivo na čustveno življenje človeka, posebno žensk in otrok, ki all realne življenja sploh ne poznajo ali pa stoji dalje od njega kot odrasel mož. Ako bi ne bilo teh učinkov, bi učiteljem in vzgojiteljem že davno odpadel trud, paziti na čtivo svojih gojencev, potem bi psihater ne imel povoda vpraševati po čtivo svojih pacientov.

Učinki pa obstoje in so v našem slučaju prav znatni. K znakom nervoznega temperamenta spada predvsem prenapeta občutljivost in dražljivost. Nervoznega razburja čisto nedolžni dogodki; velikost razburjenja in pomen vzroka se nikdar ne skladata. Pri zdravem človeku so dogodki, ki jih doživimo v čtivo, vzroki, ki prav malo razburjajo in ki hitro oslabe. Pri nervoznežu je to drugače. Njegova občutljivost mu omogoča, da se v čitano dejanje bolj vživi, da ga v vseh podrobnostih približa značaju resničnega dogodka. S tem pa je že dan pogoj, da čitana stvar ostane dalje časa v čutih in močneje vpliva na čitatelja. V skrajnih slučajih gre to tako daleč, da se čitani dogodki vrnejo v vsakdanje življenje nervoznega in da prevzamejo tu kmalu vodilno vlogo. Nervoznež išče v življenju potez, ki jih je našel v čitanih dogodkih, in le prevečkrat se ozlovolji in dolgočasi, ako jih ne najde. Zadnje pa je žalibog pravilo, ker življenje pač ni roman, in tudi če bi bil, bi bil povsem drugačen od književnega romana. Vse prenapeto, nenaravno, izumetničeno nahajamo čisto v bistvu nervoznih ljudi, zlasti žensk, in vse to ima izvor v čtivo. Skoro bi lahko rekli, da se značaj nervozneža v čtivo pretvori, da postane povsem drug. Samo po sebi se razume, da je treba v to veliko množico čtiva, a nič manj. Že nervoznost Sicer pa tudi pri manjši nervoznosti ne manjka znakov, ki osvetljujejo, kar smo povedali. Nenadno menjavanje občutij, ki ga pri nervoznih ljudeh skoro brez izjeme opažamo, je vedno vplivano po čtivo; pojavi se, ako se roman in resničnost strinjata, in izgine, ako se roman in resničnost skladata.

Se mnogo realnejši primer za razmerje med nervoznostjo in čtivo nam nudi opazovanje nervoznega nesna (brezspanca). Nesen je pogost pri nervoznih ljudeh, zlasti

onih, ki čez dan mnogo duševno delajo. Ako se hoče zdravnik proti nesnu uspešno boriti, mora bolniku najprej prepovedati večerno čtivo. Ako zvečer čitamo, se po čtivo vzbujene misli in čustva ponoči v duhu bolnika dalje razvijajo; to je zgoraj omenjeno nadaljuje učinkovanje. Tudi pri zdravih ljudeh opažamo, da ne morejo zaspati, ako so prej čitali kaj napetega ali razburilivega. To je nervoznemu nesnu popolnoma analogen pojav, samo da vpliva na nervozne ljudi čtivo skoro vsake vrste, pri zdravih pa samo gotova vrsta. Ako torej nedvomno obstoji tako posebno učinkovanje čtiva na duševno življenje nervoznega človeka, nismo upravičeni trditi, da čtivo povzroča nervoznost. Najmočnejši činitelj, ako ne edini, pri nastopanju nervoznosti je dednost (dedna podvrženost). Lahko mirno rečemo: nervoznost ne nastane, ona se porodi s človekom vred. Tak po rojstvu nervozni temperament se seveda lahko očituje tudi v specifičnem izboru čtiva in morda tudi v preobličju čtivo posvečenega časa. Ker pa čtivo, kakor smo čuli, na nervoznega človeka vpliva vse prej ko ugodno, je lahko mogoče, da čtivo ojači simptome nervoznosti in s tem seveda nervoznost samo.

PRVI SVETOVNI RADIO-VELESEJEM.

Prvi svetovni velesjem za brezžične brozave in telefonske iznajdbe so bo vršili od 22.—28. septembra t. l. v New Yorku. Tu bodo iznajditelji vseh narodov in držav razstavili svoje zadnje izume.

Ta velesjem uprizarita U. J. Hermann in James F. Kerr. Zanimivo je to, da se je prijavilo toliko novih izumiteljev na tem polju človeškega znanja in udejstvovanja, da morata prireditelja razstavine močno razširiti. Kakor se vnaprej doznavo, bodo vzbujali posebno pozornost trlje instrumenti, ki služijo v svrhu radio-fotograficnega upodabljanja gibanja. Nekaj radio-inženjerjev je noč in dan na delu, da bo ta oddelek že na večer otvoritve mogel razposiljati po vsem svetu fotografije brezžičnim putem.

Na velesjemu bo udeležena Evropa po posameznih državah. Ki razstavijo v takozvanem Foreign Section (zunanji odsek). Doslej so prišla: Anglija, Francija, Švica, Italija, Belgija in Avstrija.

V Jugoslaviji za take stvari nimamo brige, ker imamo preveč domačih skrbi.

Drobiž.

* Prebivalstva na Švedskem je po zadnjih uradnih podatkih 6 milijonov. V mestih je samo 1,824.671 prebivalcev.

* Najbolj luksurijsna železnica. Proga, ki je igrala važno vlogo pri vstaji v Sao Paulo in ki vodi v Santos, velja za najrazkošnejšo črto na celem svetu. Pri oddaji koncesije so bile dividende za državo strani omejene na določeni odstotek. Ker pa črta prevaža večji del kavnega pridelka iz Brazilije in se s njim rentira, je spravila ta dolobna družba v časih v neprijeten položaj, kaj naj vse počne s preostalo, jočim denarjem Radi tega so pričeli izboljševati, olepševati in izpopolnjevati železniško progo z vsemi mogočimi in najbolj rafiniranimi iznajdbami.

* Šola za študij mednarodnih stikov. V Ameriki se bavijo z mislijo, da se ustanovi specialna šola za študij mednarodnih stikov, ki bo edina te vrste. Čeprav imajo ameriške univerze po večini svoje pravne fakultete, kjer se predava mednarodno pravo, se vendar občuti nedostatek učiteljev, šča, ki bi se predvsem pečalo s študijem potrebnih mednarodnih stikov. Tako šola bo izborna služila zlasti uradnikom v diplomatski službi in publikacije take šole bi prinašale koristi celemu svetu. Najbrže se ustanovi taka šola na univerzi John Hopkins in načeloval ji bo Walter Hines Page, znameniti poznavalec mednarodnih vprašanj in za časa vojne zaslužni ameriški poslanik v Londonu.

* Koncert opic v pragozdu. V braziljskih gozdovih žive opice imenovane »Dourine«. Te opice se ob določenem dnevu, nem času zberejo v skupinah na najbolj mirnih kotih v gozdu. Eno opica stoji v središču, druge v krogu okoli nje. Predsedujoča daje glasove, kakor bi nekaj predavala. Vse poslušajo tiho in ko na koncu da znamenje, prične vse peti. To petje se nekako v glasovih dviga in pada in poročevalci, ki so imeli priliko poslušati opičji zbor, pravijo, da ne zveni ravno neprijetno.

Fedor Ljubov:

Kavarna „Pri dveh invalidih“.

Ne vem.

Zatullil je:

V seznamu špekulantov si, svinja. Bogatiš na račun svobodnega in suverena ruskega naroda, razumeš!

In zdajci sta planila iz nekega kota kavarne dva rdeče-gardista. Držala sta nagajke v rokah in udrihala krog sebe. Grozila sta z revolverji. Tepla sta princeze, grofice in kneginje, ki so bile nage in mršave kakor proč vržene kosti, in začulo se je tako silno ječanje, da sem moral prenehati igrati, dasi je Vakarovskij venomer kričal:

Valček — valček — valček. Valček nočem imeti, hudič! Ali ne razumeš?

Nisem razumel. Nisem hotel razumeti, tem manj, ker je bil pijan kakor krava — rdeče-gardisti pa so neprestano udrihali z nagajkami.

To je bil rojstni dan, rojstni dan brezrokega generala — Sapristi... Tako smo delali nekoč v Parizu takrat, ko smo začeli tam naše muzikalne študije.

Povelju vsemogočnega ljudskega komisarija sem se uprl. Moja usoda je bila na tehnični. V tistem hipu ni bilo mogoče vedeti, kaj bo in da-li pridem še živ iz kavarne »Pri dveh invalidih«.

Toda za prvo silo še ni bilo nobenega povoda, da bi se bal za svojo osebo. Vakarovskij je postal v svoji pianosti vljuden. Nalji je polno kristalno čašo šampanja ter mi pomagal, naj pridem k njegovi mizi.

Ponudil mi jo je, rekoč: »Brez zamere, tovariš. Pij! Če nočeš igrati valčka, pa naj bo, zaigraj mazurko, če pa tudi te nočeš, tedaj igray poskočnico, prijatelj.«

Vzel sem čašo s penečim se vinom iz njegove roke, in v tem, ko sem pil, me je Vakarovskij solznih oči objel. Postavil sem prazno čašo na marmornato mizo in Vakarovskij je pritisnil svoje debele ustnice na moja usta.

Malo, da nisem zakričal, ne, saj se mi je obračal želodec. Bilo mi je, kakor da moram zdajci bljuvati.

Med tem kratkim prizorom, ki se je odigral med menoi in Vakarovskijem, sem za hip pogrešil staro kneginjo.

A kaj kmalu so me iznova opozorili na njo.

Goldbaum si je bil menda vtepel v glavo, da mora izvršiti naročilo svojega prijatelja Fedora Fedoroviča.

Rdeče-gardisti so nesmiljeno vihteli nagajke. Udarci so padali, kamor je bilo, in ruska aristokracija je vreščala, dočim je proletarijat, kolikor ga je pač

bilo v kavarni, pritrjeval tej osveti suverena ruskega naroda z živinskimi riganjem in nerazločnim rezgetanjem.

Kar sem začul Goldbaumov glas: Vojak — tovariš — bratec — kako, da si pozabil staro svinjo?

Njegova roka je pokazala na kneginjo, ki je tisti hip padla predenj na kolena.

Še dandanes prav ne vem, česa je prav za prav proslila. Da li pusté to bedno življenje, ta ostanek dni, ki ga je razjedala najstrašnejša kuga — kratkomo — vem samo to, da je storila največjo neumnost, kakršno je sploh mogla. Zaklinjala je Goldbauma v imenu prečiste device, on pa je nahrullil vojaka, vihtečega nagajko.

Potegni vendar tej vlačugi cunje raz zadnjico.

Rdeče-gardist se je obotavljal.

Zakaj, ostudni znak je gorel na tem čelu.

Zdelo se je, kakor da je groza, dotakniti se sifilitične starke.

Tedajci je posegel vmes Goldbaum v svoji besnosti.

Krik se je razlegel po kavarni. Po tem ječanje, ki ni bilo več podobno človeškim glasovom. Žvižg in zopet žvižg po zraku. Nagajke so sekale.

Že carjevi kozaki so jih uporabljali.

To moram resnici na ljubo povedati, da opravičim boljševike. Nagajka ni bila njihov izum. Bila je temveč v svetli Rusiji tradicija.

Tu se je torej v resnici izpolnilo na zadnjici 75letne aristokratke, ki je bila družabnica carjeve metrese, samo to, kar se je odigravalo že večkrat na istih delih telesa političnih jetnikov v Sibiriji.

Udri — udri — Le korajžo, tovariši, je komandir Goldbaum.

In naj vam priznam, da sem imel pri tem pogledu, ki mi je ustavljal kri v žilah, vizije? Videl sem v duhu jasno in razločno dve sliki iz preteklosti, ki ju nisem mogel nikoli izbrisati iz spomina.

Prva je bila iz Kijeva. Pogrom. Črne stotnije so bile zopet korenjaško na delu. Znale so v očeh razburjene množice zvaliti svojo krivdo prelite krvi na židovske hrbte.

Videl sem goreče židovske hiše v Kijevu. Bogle, v kavarni »Pri dveh invalidih« v Morski ulici v Petrogradu sem jih videl na rojstni dan brezrokega generala Dibenko kakor na dlani. — Pred eno teh hiš stara in ostudna ženska z rdečimi krmežljivimi očmi. Še starjša in ostudnejša nego stara kneginja Vera Aleksandrovna; zakaj, mnoge židovske dosegajo v Rusiji starost 100 in ne samo 75 let.

Stala je s sklenjenimi rokami pred bajto, ki so jo fanatiki zažgali, carjevi kozaki so jo uvažali v Kijevu red.

Zakaj je žvižgala njihova nagajka po hrbtu nesrečne matrone v svetopisemski starosti? sem se vprašal takrat, in tudi v kavarni »Pri dveh invalidih«, če so prišli v Kijev, da na carjevo povelje napravijo red.

A videl sem še drugo sliko.

Na moskovskih ulicah. Blizu Kremija. Moralo je biti leta 1903 ali 1904, pred izbruhom revolucije, ko je Nikolaj II. opetovano obljubil in zopet odklonil dumo. A se je skrtil za črne stotnije, da bi ljudstvo razodel, da ga silijo proti njegovi volji h krutosti.

Bilo je sredi zime. Kmalu po božiču. Sneg je segal čez kolena. Kozaki so privleli na kolodvor procesijo političnih pregnancev, da jih spremijo v Sibirijo. Sami intelektualci, politiki, žurnalisti, pisatelji in vseučiliški profesorji, ki so se ustno ali pisмено borili za parlamentarni sistem v Rusiji, pa jih je »ohranila« v Petrogradu denuncirala.

Med njimi Aleksander Garikin, (Konec prihodnjice.)

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VALENTIN KOPITAR.

Posetnikom velesejma priporočamo naslednje trgovke:

 ALFONZ BREZNIK MESTNI TRG 3 (poleg magistrata). 5107 Največja in najstarejša trdnjava klavirjev, pianinov in harmonijev ter vsega glasbenega orodja in strun. Oglejte si to najpopolnejše podjetje Jugoslavije! Paviljon „K“ 549. Paviljon „K“ 549.	M. Bartl 4983 modna trgovina in specijalna parfumerija Stritarjeva ulica št. 2.	Anton Verbič 5049 delikatese, špecerija zaloga vseh vrst sira Stritarjeva ulica št. 2.	Modna trgovina T. Eger Sv. Petra cesta šte. 2. 4984
 K. JURMAN KR. DVORNICOPNIK LJUBLJANA.	Paviljon 361. Tovarna perila „TRIGLAV“ Ljubljana, 5031 Kolodvorska ulica 8.	Filip Bizjak krznar, izdelovatelj čepic 5186 Kolizej, Gosposvet. c.	J. Kostevc manufakturna trgovina in zaloga plet. preprog Sv. Petra cesta 4. 5032
Snoi & Modic priporočila svojo manu- fakturno in modno trgovino 4990 Prešernova ulica.	Josip Vidmar Ljubljana 4993 Pred školijo 19. Tovarna dežnikov in solčnikov.	J. Wanek 4992 krznarstvo, trgovina čepic in klobukov Sv. Petra cesta št. 19.	J. Marchiotti 4995 trgovina usnja na drobno in debelo Sv. Petra cesta 30.
Trgovina papirja Ivan Gajšek Ljubljana, Sv. Petra c. 2. 5045	M. Sedej-Strnad modni salon Prešernova ulica št. 3. 5048	Rudolf Juvan nožar Ljubljana, Prešernova u. 5079	Slaščičarna 5083 H. Treo pecivo, bonboni, med. Selenburgova ulica št. 1.
Delikatesa špecerija A. Stacul Selenburgova ulica. 5046	Franjo Grabjec fotogr. umet. zavod Miklošičeva cesta št. 6. 5044	Papirna trgovina M. Tičar Ljubljana 5047 Selenburgova ulica št. 1.	Veletrgovina žita A. Volk Ljubljana, Resljeva c. 24 5076
Velika zaloga šivalnih, pi- salnih strojev in koles Iv. Jax in sin Gosposvetska cesta 2.	Peter Capuder sokolske in orjunaške potrebščine Dalmatinova ulica. 5109	Elektrotvrdka A. Verbajš Ljubljana 5108 Gosposvetska cesta 13 (Kolizej).	Anton Merhar pletarstvo 5084 Ljubljana, Sv. Petra c. 22 Volesomenj p. v. „E“ 102.
„Slovenski film“ V. Bešter Aleksandrova cesta 5. 5002	Ivan Bogataj elektrotehn. podjetje Sv. Petra cesta 30. 5004	Anton Kanc sinova drogerija, fotomanufaktura Židovska ulica št. 1. 5085	L. Mikuš 4986 Mestni trg šte. 15. Tvorilnica dežnikov, zaloga sprehajalnih palic.
Modna trgovina A. Persche Ljubljana 4987 Pred školijo 21.	AUTO Florjančič Selenburgova ulica 6. 4989	Josip Vitek trgovina s kanditi na debelo Ljubljana, Krekov trg 8. 4994	Adrija 5001 drogerija, fotomanufaktura, parfumerija Selenburgova ulica 5. nasproti glavne pošte.
			Albina Bogataj izdelovanje perila Židovska ulica I/II 5005
			Lud. Dolenc trgovina z galanterijskim blagom Sv. Petra cesta 8. 4997
			F. K. Kaiser puškar Selenburgova ulica. 4988
			Čevlji-obuče na veliko Aleksa Oblat Sv. Petra cesta 18. 5030

G. BESEDNIK IN DRUG
Ljubljana, Prešernova ulica 5.
Izdelovanje kirurškega orodja in obvez.
Tovarna ortopedičnih aparatov, umetnih udov, priprav za zdravstvo in strefbo bolnikov, vse vrste zdravstveni gumi predmeti, kirurških obvez in predmetov, oprave za ordinacije in operacijske sobe. 5034

Inserirajte v „Slov. Narodu“

Stavbeno in opekarsko podjetje

Telefon 426. **Ivan Ogrin** Telefon 426.

Ljubljana, Grubarjevo nabrežje št. 8.

se priporoča za vsa stavbena dela ter nudi po zelo nizkih cenah

== opeko ==

vseh vrst (strešno zarezano in navadno opeko (bobrovec)
 žlebnike, opeko za tlak in cementne cevi.

Lastna opekarna na Črnučah. Zaloga tudi v Ljubljani.

Splošno ključavničarstvo
JOSIP REBEK
 Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 9
 se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.
 5152

Zaloga, strojenje, barvanje in izdelovanje
 -- kožuhovine --
L. ROT, krznar
 Ljubljana, Gradiska št. 7
 5154

Šampanjec Bouvier

Originalna vina v steklenicah, lastnega pridelka

Clotar Bouvier, kr. dvorni dobavitelj **Gornja Radgona**

Uvoz in prodaja raznovrstnega ino-
 zemskega manufakturnega blaga.

A. & E. SKABERNÈ

== LJUBLJANA ==
 Mestni trg šte. 10.

Velesejm paviljon I

Velesejm paviljon I

Izložba izdelkov tovarnen čeljev

Peter Kozina & Ko., Tržič

Prodaja na veliko in malo: Breg 20, Aleksandrova ce-
 sta, Prešernova ul. (Seljak), Zagreb, Račkoga ul. 3

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 14. avgusta 1924.

»Prokleta svoboda!«

Zahrbtni in podli, kakor so z malimi izjemami vsi klerikalci, imajo največje veselje in zadoščenje, ako morejo svojega političnega nasprotnika oklevetati, ga denuncirati, ako pa jim to ne obeta posebnega uspeha, pa se zadovoljujejo s tem, da ga neprestano bombardirajo z anonimnimi pismi in pafletii. Posebno piko ima ta druhal klerikalnih poštenjakovičev na naš list, ki jim je že nad pol stoletja najhujši trn v peti in ki bi ga raje danes nego jutri utopili v žlici vode, ako bi mogli. Ker pa celokupna »vojvođa« in »slušačja« cerkev v Sloveniji vključno temu, da je vprešla v svojo službo pekelnih hudobnikov, ni mogla ugonobiti »Slov. Naroda«, si skušajo poedin, posebno fanatični njeni služabniki ohladiti svoj gnev na ta način, da nam pošiljajo svoje »duhovite« epistole — anonimno seveda, ker zaplovnost je glavno čebelje pravega klerikalca —, v katerih dajejo duška brezmejni, naravnost patološki mrznosti in najbesnejšemu sovraštvu proti državi in srbskemu delu našega naroda.

Po kratkem presledku smo včeraj zopet dobili eno tako pismo. Da ga »Junak« ni podpisal, se razume samoočito. Ker je iz njega razvidno, kako grozno je že zasleplil, zavedel, demoraliziral in zastrupil klerikalni tisk nesrečno slovensko ljudstvo, navajamo v naslednjem nekateri najbolj dehteče cvetke iz dostavljene nam klerikalne poslanice.

Ko je nas ozmerjal po vseh pravih krščanskih etikah z najbolj izbranimi izrazi iz klerikalnega posvalnega slovarja, spuščal svojo onemoglo jezo na — na koga neki — na Pašica in Pribečeviča seveda. Tako-le psuje in zmernja:

»Tisti, ki zagovarjajo Pašica in Pribečeviča in sploh vso tolovajsko druhal, so največji lopovi, ki jih zemlja nosi. Pašič je prodal vso Notranjsko in Reko, on je največji zatiralec Slovenije, Pribečevič pa je morilec Franca Ferdinanda in njegove sopogre. V Črni gori in na Hrvaškem je moril in sedaj je poslal morilce še v Slovenijo... Prokleta vaša hvala Srbom! Kakor cigan škruva psa na kure, tako hujskate vi... Srbe na Slovence. Vprašajte kmetiča, kdaj se mu je bolje godilo pod Srbom, ali pod Avstrijo? Pod Avstrijo seveda! Prokleta svoboda!«

V tem duhu je vzgojilo klerikalno časopisje nerazsodno slovensko ljudstvo ter mu vcepilo prepričanje, da je bilo vse boljše pod Avstrijo in Habsburžani, ker je pač bila Avstrija katoliška država, Habsburžani pa katoliški vladarji. Ali se je potem čuditi, da se ob takim razpoloženju zavedenih mas pojavila blasfemičen vzklik »Prokleta svoboda!«?

In ljudje, ki vzgojujejo v takem duhu slovensko ljudstvo, so danes na krmlu države!

Kakor njih somišljenik-anonimnik, tako mislijo tudi klerikalni voditelji, samo da ti previdno skrivajo svoje pravo mišljenje!

A možje, ki v skritem dnu srca vzklikajo »Prokleta svoboda«, naj bodo krmlarji Jugoslavije, ti naj jo vodijo v srečnejšo bodočnost?!

Kam plovemo? V propad! Čujte na merodajnem mestu — v propad!

★ ★ ★

Potovanje naših gospodarskih krogov v Prago. Češkoslovaško - jugoslovensko narodno - gospodarsko združenje v Pragi, ki je v preteklem letu priredilo izlet češkoslovaških trgovcev, industrijev in obrtnikov v Jugoslavijo, je poslalo trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani dopis, v katerem izreka željo, da bi se priredil skupen izlet naših gospodarskih krogov na jesenski prazniški veliki sejem, ki se vrši od 21. do 28. septembra 1924. Poleg obiska velikega sejma je namenjen tudi posest najvažnejših trgovskih in industrijskih centrov češkoslovaške republike. Potovanje bi trajalo v celem 10 do 15 dni. Ker bi se z izletom vrnil posest, ki so nam ga namenili lanske leto češkoslovaški gospodarski krogi, a bi bil tudi posest trgovskih in industrijskih tržišč v češkoslovaški republiki za vse udeležnike velikega informativnega in podučnega pomena, želi zbornica, da bi se izleta udeležilo čim večje število naših trgovcev, industrijev in obrtnikov. Natančen načrt potovanja bo mogoče izdelati, ko bo število udeležencev vsaj približno znano. Zato prosti zbornica, da se blagovoli javiti čim prej vsi, ki se nameravajo udeležiti potovanja. Vožna bi stala (z vporabo sejmske legitimacije) z brzovlakom III. razreda približno 685,02 Din, II. razreda 924,60 Din. Za stanovanje in hrano je računati približno 250 dinarjev dnevno.

Sušnikova okrožnica. Živalno se komentira v železničarskih krogih okrožnica, ki jo je razposlal minister saobračaja Sušnik. Od podrejenega mu osebja zahteva točno izpolnjevanje službe, železniško uradništvo se mora držati strogo zakonov in predpisov, ka-

zati objektivnost, svoje posle opravljati vestno in marljivo in dopustiti ne sme nobenega zastoja v delu, uljudno mora biti uradništvo, nepristransko. Kdor bo točen in vesten, ga bo minister Sušnik podpiral, gorje pa onemu, o katerem bi slišal kaj nepovolnega, tega zadenejo nepričakovane posledice... Taka okrožnica pomeni bič za železničarsko osebo, je in da se hoče minister Sušnik tega biča pridno posluževati, to napoveduje njegova grožnja s posledicami za vsakega, o katerem izve kaj, kar bi ne bilo v skladu z okrožnico. Špijoni bodo švigali semintja in kmalu bomo čuli o denunciacijah in posledicah: o premeščenjih in odpustitvah iz službe! Klerikalci so obljubljali železničarjem zvišanje in ureditev plač — Sušnik pa je prišel nad nje z bičem. Taka je klerikalna lubezen do železniškega in tudi do drugega uradništva.

Poljski oficirji so se danes odpeljali na Bled. Snoci jim je oficirski zbor tukajšnje garnizije priredil na verandah restavracije »Zvezde« sijajen banket. Banket je poljske goste nad vse zadovoljil, saj je restavracija G. Krapež poskrbel ne le za okusno jed in izborni pijačo, marveč tudi za lepo, slavnostno primerno okrasitev. Na vrtu navzgor občinstvo je spontano dajalo duška svojim simpatijam do bratskih gostov. Podrobnosti z banketa ne moremo podati, ker naše uradništvo na prireditvi ni bilo povabljen.

LJUBLJANSKEMU OBČINSTVU. POSEBNO GOSTILNICA IN OBRTNIKOM OB SEJMSKIH DNEH. Ljubljansko prebivalstvo je bilo do sedaj na dobrem glasu, da je vljudno in prijazno napravljeno. Glejmo, da bodo tudi letos odnesli posetniki našega velesejma iste dobre vtise iz Ljubljane. Naj se pri tem ne dela razlike med narodnostmi, stanovi in versko pripadnostjo. Tudi ljubljanski gostilničarji, kavarnarji, obrtniki in trgovci niso bili do sedaj razpuziti za oduhuje. Napram tujcu bodimo po možnosti še vljudnejši in preostrejši kot napram stalnim gostom, oziroma odjemalcem. Tujci razvno pohvalo ali grajo po širnem svetu v prilog, oziroma škodo mestu, pokrajini ali narodu.

Razmejitev v Italijo je, kakor poročajo, definitivno končana, in sicer v našo škodo. Italija je preje obljubljala korekturo mej nam v prilog, toda vzprijeto zločinske popustljivosti klerikalno-radičevske vlade je sedaj na te obljube docela pozabila. Meja ostane v bistvu takšna, kakor je bila fiksirana pred sporazumom, sklenjenim v Italijo. Mojestrovka in Kanjavec ostaneta definitivno italijanska. Italijanska meja doseže v ostrem kotu Aljažev stolp, sicer pa je vrh Triglav na naš. Naša ostane vsa dolina Triglavskih jezer, kakor doslej. Italijansko-jugoslovenska meja gre tik nad takozvanim »Zelenim jezerom«, kjer se odcepi pot na Hribarico, potem teče proti vzhodu in jugu po grebenih Vogla in drugih gora, ki obkrožajo dolino Sedmerih jezer. Vest, da bi Triglavska jezera pripadla Italiji je torej netočna, kar posebno povdarjamo, da ne bo nepotrebna razburjenje.

TELEFONSKA ZVEZA Z BEGRADOM je bila danes ves dan do sklepa uredništva prekinjena. V zadnjem času je ta zveza najmanj vsak drugi dan pokvarjena. Kakšen red je to, ki ga je obljubljala nova vlada? — Za časa velesejma v Ljubljani je določena sledeča policijska ura: 1.) Za vse gostilne in restavracije do 24.; za vse kavarne v Ljubljani do 2.; za kavarne Emona, Evropa, Jadran, Narodno kavarstvo, Slon, Union in Zvezdo do 4. zjutraj. Vendar z omejitvijo, da se po 2. ponoči ne smejo več točiti alkoholne pijače. 4.) Za restavracije, točilnice, okrepčevalnice in kavarne na ograjenem sejmišču Ljubljanskega velesejma do 1. ponoči, vendar z omejitvijo, da se po 24. ne smejo več točiti alkoholne pijače.

Na poti navzdol! Pišejo nam: Kdor pozna naše klerikalce, ta je sodbo o njih že davno sklenil. Ne sme se jim zaupati, ker ti ostanjejo to, kar so — brezdomovinci in vlastodržci. Gospodstvo in oblast, to jim je prvi, zadnji in najvišji zakon. Njih stremenje je usmerjeno na to, kako bi prišli do neomejenega in absolutnega gospodstva. Niso izbirčni v potih in sredstvih, tudi v vlado gredo in se kažejo celo najboljši patrijote, če jim to kaže v doseg svojega cilja. In tako upajo in so uverjeni, da je prišel čas, ko se njih želje izpolnijo z Radičev pomočjo. Komaj so prišli do vlade, že jim rase greben in kažejo roge. Posamni klerikalni župani, najhujši nekdanji avstrijskanti, že očito govore, kako bodo predstavljali neljube in neveselne jim sodnike, učitelje in druge. Razni fanatični župniki že ugibajo o orožniških komandirjih, ki bi bili jim po godu ter bili s podrejenimi orožniki vred v klerikalni službi. Drugi, bolj srednje naobraženi, ti se očito izjavljajo za republiko. Tako jih pač vzgojujejo voditelji, ki si sami še ne upajo

na dan s svojim pravim mišljenjem. In ti so sedaj na krmlu! Ako ostanjejo na svojem mestu, bomo že v doglednem času lahko tožili nad razvalinami naše države: Jugoslavije je bila!

Resnica o podpora za poplave. Klerikalci lažejo naprej, da so nakazani milijoni dinarjev za prebivalstvo, zadeto po zadnji poplavi. Resnica je, da je za naše poškodovance določena prva pomoč z zneskom 600.000 dinarjev in nič več. Ministrstvo poljoprivrede in voda pa je za vse poplavlence v tekočem letu v cel državi odredilo svoto 10 milijonov dinarjev, ki se izplača iz posojila, danega Gospodarskemu društvu v Zagrebu in drugim društvom za prehrano pasivnih krajev. Klerikalci računajo podpore najbrže v kronah ali piščo in govore tako, da mora ljudstvo verjeti, da bo dobilo veliko pomoč v dinarjih. Klerikalni sleparji ljudstva so pač dosledni pri svojem sleparjenju javnosti.

Nova avtomobilna proga. V tekočem tednu otvorijo združene občine Črna in Mežice novo avtomobilno progo in sicer: Črna - Mežice - Prevalje. Omnibus bo vozil iz Črne ob 4. zjutraj in prihajal v Prevalje na kolodvor k jutranjemu vlaku ob 5.15. Ob 8.30 se vrne iz Prevalj v Črno, kamor dospe okoli 9.30. Popoldne odhaja iz Črne ob 14.30, dohod v Prevalje na kolodvor ob 15.30, odhod Prevalje, kolodvor ob 18. prihod v Črno ob 19. Z otvoritvijo te proge se uskeže v največji meri potrebam domačega prebivalstva, trgovstva in posebno pa še turistom, katerim se nudi sedaj priložnost v najkrajšem času iz Kamniških planin posetiti Pecco, Uršulo in tako dalje.

Agrarni odbori razpuščeni. Z odredbo ministra za agrarno reformo so se te dni razpustili agrarni odbori na Hrvaškem, Slavoniji in Medijumirju, ki so se izvolili februarja meseca 1920. na podlagi naredben ministra za agrarno reformo z dne 29. januarja 1920. Volitve novih odborov bo razpisal minister naknadno.

Je že tukaj,

na velesejmu paviljon 5 Mirim čokolade!

Higijena v Ljubljani. Pišejo nam: Čudim se, da ni še nikomur udaril v nos neprijeten smrad, ki se širi iz nekaterih javnih stranišč. Tu bo pač treba nekaj ukrepi. Neznosno je v Zvezdi, istotako na Marjinem trgu in drugodi. Tu nekaj ni v redu. Moral bi se poskrbeti, da bi voda redno izpirala ter bi se moralo urediti in popraviti ograjo. Poglejmo pod Frančskanskim most. Tam se je napravil od glavnega kanala še nekak žleb ki sega skoro do srede. Ob straneh tega žleba je stoječa makuža in razna nesnaga. Od stranišča vodi žleb do Ljubljance, ki ni bil nikoli očiščen. Sedaj se to ne vidi, ker je bujno zaraščen. Kdaj se bodo odpravile te skandalozne razmere? Ko bo tam okoli pokosena trava, bomo vsaj zopet opazovali »menežarijo«, tj. podgane. Včasih je še kdo zabaval in metal kame, nje na to ogabno zalego, sedaj so trg tlakovali pa ni kamenja v bližini. Svoje dni so morali asfaltirati Selenburgovo ulico, da niso mogli pobirati kamenje za kazinske šipe. Stojlišča fjakerskih konj pred Unionom bi bilo treba večkrat na dan splakvati z vodo in izolom. Ali ni to še nikomur na misel prišlo, ali imajo vsi zamašene nosove, ali so že tako udani v božjo voljo? Vladoj komisar, kje si? Kaj je z regulacijo Ljubljane? Spustite vendar vodo v strugo, ako reke ne morete regulirati!

Ljubljanski prater v Lattermanovem drevedu posebno zdaj pred velesejmom vedno bolj oživlja. Nastanil se je velik motorji vrtljak z baloni in letali, otvorila se je turška kavarina in prišel je tudi večji cirkus Bruno, ki ima tudi vsak večer dosti posetnikov. Cirkus nudi jako čedne točke: dresirani konji, telovadba, lepa skupina žilvahnih plesalcev narodnih plesov in drugih cirkuskih točk, ki se zaključujejo z roko, borbami in boksanjem, pri čemer nastopa vsak večer tudi več domačih mladih atletov, ki se prav dobro razvijajo. V drevedu, ki je lepo razsvetljen vladava vsak večer jako živahno življenje in vrvenje.

Uspeh dosedanjih Ljubljanskih velesejmov. I. Ljubljanski velesejem leta 1921. je imel 470 razstavljalcev, nad 100.000 obiskovalcev, kupil je se sklenilo za 150 milijonov dinarjev. Razstavljeni prostor je obsegal 25.000 m². II. velesejem leta 1922. je imel 700 razstavljalcev, nad 120.000 obiskovalcev, kupil je se sklenilo za 335 milijonov dinarjev. Razstavljeni prostor je obsegal 40.000 m². III. velesejem leta 1923. je imel 776 razstavljalcev in nad 140.000 obiskovalcev. Razstavljeni prostor je bil v istem obsegu kot leto poprej. Da ni bil uspeh večji, je zakrivilo tralno deževje, kar je nekateri razstavljalci tudi letos splašalo.

Menjalnica na velesejmu. Za časa letošnjega velesejma je poslovala v D paviljonu (takoj ob vhodu na sejmišče) na desno menjalnica Ljubljanske kreditne banke, s čimer je posebno ustrezno trgovski publiki. — Darilo beogradske občine za Sokol. Zlet v Zagrebu. Beogradska občina je poslala v poklon Sokolskemu zletu veliki pirotski žilim (preproga), fino delo, izvršeno v narodnem nakitu srbskega stila. Prmerina darila pošljejo tudi druge večje občine. — Odlikovanje za pomoč pri poplavih. Notranji ministrstvo je podalo vojnomu in mornariškemu ministertvu predlog za odlikovanje oficirjev in vojakov, ki so delovali požrtvovalno pri reševanju prebivalstva in njegove lastnine ob priki zadnjih poplav.

Izreden kredit za gledališče v Zagrebu. Na predlog prosvetnega ministertva je ministarski svet odobril izreden kredit 500.000 Din v pomoč narodnemu gledališču v Zagrebu.

Iz državne službe. Vpokojen je postal uradnik v Ljubljani Leopold Hamperl.

Za fotografe. Hitrostna dirka dne 24. avgusta 1924 na Vrhniki, ki jo priredita pod pokroviteljstvom Nj. Veličanstva Kraljice Marije Automobilski klub Kraljevine SHS, sekcija Ljubljana in Motoklub Slovenija v Ljubljani, se vrši na športno tako zanimivi progi in na pokrajinsko tako lepem kraju, da je primerno ohraniti posamezne prizore na slikah. Prireditelja vabita zato vse gg. amaterske fotografe, da porabijo to priliko ter izvrše po možnosti čimveč posnetkov. Posnetki naj vstopujejo šport in pokrajino. Namenjeni so propagandi in za poročila v inozemstvo. Da obdarita gg. amaterske fotografe, razpisujeta za najboljše slike 3 nagrade po Din 300, Din 200 in Din 100. Slike je predložiti tekem 8 dni po tekmi športnotehnični komisiji autokluba, Ljubljana, Dunajska cesta 12, pritrilje, ki svobodno odloči in nagradi. Nagrajene slike postanejo last autokluba.

Priznanje in graja mestnemu magistratu. Pohvaliti moramo mestni magistrat da je dal v tako kratkem času prav lično asfaltirati oba hodnika ob Gospodarski cesti, kjer bo glavni dohod na velesejmu. Grajati pa moramo, da je razril Aleksandrovo cesto, najlepši del našega mesta. Gradbeni strokovnjaki bi pač bili morali izračunati ali bo mogoče delo dokončati do začeta velesejma.

Plesni koncert na Bledu. Dovoljujejo si ponovno opozoriti na enkratni plesni večer slovenske plesalke Rvt Vavpotičeve in pripomočnikov, da jo spremlja na klavirju g. Karel Dmrošek, gojenec praškega konservatorija, eden naših najmlajših pianistov, dobro poznan v krogih slovenske moderne.

Pravilnik za promet v Beogradu. Uprava beograd. mesta je izdala pravilnik za promet z avtomobili, kamijoni, vozovi in z drugimi prevoznimi sredstvi. Kdor se ne bo držal predpisov, bo kaznovan z globo od 10 do 150 Din ali z zaporom od 1—20 dni.

Smrtna kosa. V sredo ob devetih zjutraj je umrl v celjski bolnici 13-letni Vinko Kukovec, sin g. stavbnika Vinka Kukovca na Lavi. Podlegel je škrlatici, ki je ugrabila rodilni g. Kukovec v kratkem presledku hčerko in sedaj še najstarejšega sina. Teško prizadeti rodbini naše globoko sožalje.

Ljubavna tragedija v Beogradu. V Beogradu je vpokojen književnjak 53 letni Sveta Živković s sekuro uradil po glavi svojo 42 letno ženo in jo težko poškodoval. Vzrok temu je bila ljubosumnost.

Sava in Dunav sta narasla tekom zadnjih nalivov za 1 meter nad navadno višino.

V znamenju noža. Med prepričkom je sunil včeraj 13. t. m. v Predaslijo posestnikov sin Josip Gašperlin 20letnega kočarjeva sina Frana Šmajda z nožem v hrbet. Teško poškodovanega so prepeljali v bolnico.

Skok z okna. Na Martinovi cesti št. 28 je skočila z okna prvega nadstropja 16-letna raznašalka časopisov R. Š. Hotela je izvršiti samomor. Pri padcu je zadobila lažje poškodbe in je bila prepeljana v bolnico.

Vstop v državno službo. Začasno vpokojen detektiv Josip Kosmina stopi s 15. t. m. zopet v državno službo. — Potres v Osijeku in Subotici. V torek ob 17.25 je bil občutiti v Osijeku lahek potres spremljan od podzemskih bobnenja. Istočasno javljajo iz Subotice, da je bil tudi tam občutiti lahek potresni sunk.

Iz raznih krajev države. V noči od 10. na 11. t. m. je v Novem Sadu neznan lopov napadel v Pirotski ulici seljaka Jovana Kerena. Ker mu je seljak dal samo 500 dinarjev, ga je ropar vrzel na tla in ga hotel zaklati. Na krič seljaka so prihiteli ljudje iz sosesčine in ga rešili. Razbojnik je pobegnil. — V okolici Beograda je bilo zadnje dni izvršenih več roparskih napadov na pasante. Orožniki so napadali izsledili v osebi kovača Piroša Nagya iz Temešvara, ki je izjavil, da napada ljudi »pod vplivom meseca«. — Na poti iz Osijeka v Kupasin je bil umorjen in otopan seljak Luka Molnar. Oblasti so morilec na sledu.

Navodila notranjega ministertva. Ministertvo za notranje zadeve je na prošnjo avstrijskega poslanstva v Beogradu dalo vsem podrejenim organom nalog, naj gredo onim našim državljanom, ki želijo posetiti VII. mednarodni sejem na Dunaju, ki se vrši od 7. do 14. septembra, kolikor mogoče na roko, zlasti glede izdajanja potnih listov. Tudi obojni komisariji so dobili nalog, da svoj posel izvršijo z največjo uvrvenostjo, da bi posetniki tega sejma ne bili nepostavljeni nepotrebnim izgubi časa pri svojem potovanju.

Mestni popisovalni urad bo v soboto, dne 16. tm. radi svažanja za stranke zaprt. Izvzeti so samo res neodložljivi slučaji.

Prijet defraudant. V Zagrebu je bil v hotelu »Trije Gavranje« prijeto knjigovodja Vasilij Ljuština, o katerem smo poročali, da je pobegnil iz Beograda, kjer je ponesveril 150.000 Din. Bil je prepeljan v Beograd.

Usoda Azem Bejta. Policija v Kovaški Mitrovici je prejela vest, da je glasoviti odmetnik Azem Bejta umrl v nekem obsejmen amnautskem mestecu. Po borbi v selu Galica je bil Azem Bejta težko ranjen od svojih tovarišev prenešen v amnautsko selo Pročelje. Tu so mu obvezali rane, vendar je Azem Bejta čez par dni vsled zastrupljenja ran umrl. Bejta je umrl, saj izrazil sadno željo, da ga pokopljejo v Albaniji, kar se je par dni po njegovi smrti zgodilo.

Požar v Orehovi vasi. Pred dnevi je izbruhnil v Orehovi vasi požar v koč Simeona Lipnika. Koča, ki je bila krija s slamo,

je pogorela do tal in znaša povzročena škoda 25.000 dinarjev.

Požar v Račjem. Pri posest Josipu Megliču v Račjem je izbruhnil pred kratkim požar, ki je uničil gospodarsko poslopje, napolnjeno s senom. Škoda znaša 150.000 dinarjev. Ogenj sta zanela Megličeva otroka, ki sta se iskrala z vžgalicami.

Radi bede v smrti. V Selcu ob Dravi je našel grobar Štrabi 11. t. m. v mrtvašnici pokopališča obesnega 75letnega Jerneja Peršeta. Starca je naglana beda v smrt.

Opozorjamo občinstvo, da si more nabaviti legitimacije za poljuben vstop na velesejem po 50 dinarjev tudi pri Tourist-Officu (Putnik) na Aleksandrovi cesti in pri Zadrugi banki v Ljubljani, da se tako izogne dremjanju pri blaginjah ob vhodu na sejmišče. Letošnji velesejem nudi s svojo lovsko - planinsko in higijensko razstavo ter z nadvse okusnimi izložbami po paviljonih toliko zanimivosti, da si jih ni mogoče z enkratnim obiskom ogledati, zato je v interesu vsakega posameznika, da si raje nabavi permanentno legitimacijo.

Amater-fotografi se opozarjajo na današnji razpis tekme za najlepši album in bogate nagrade, glej oglaš!

Hitrostna gorska dirka na Vrhniki, ki jo priredita Automobilski klub Kraljevine SHS, sekcija Ljubljana in Motoklub Slovenija, se je iz tehničnih vzrokov preložila na 24. tm. 1924. Spored ostane isti.

Opozorjamo na razstavo ženskih ročnih del, ki jo ob času velesejma priredi Državni osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani in sicer na velesejmu, paviljon K št. 519 c, in na Turjaškem trgu št. 6/II.

Ze tretjiz z zadoščenjem opazimo med našimi razstavljalci našo domačo trvd »Tea Import« kar kaže, da si je ta trvdka na svoji solidni podlagi zapostavila trdni temelji. Priznamo jej njeno zmožnost o čemur se vsakomur nudi prilika o tej istini, tosti prepričati se. Njeno delovanje temeljuje na direktni dobavi prvovrstnih kvalitetskih indijskih in kitajskih čajev, v sestavi, ljanju čajnih mešanice, katere pridejo potem v paketi pod imenom »Budha« čajne mešanice in konzervirane, katere že itak vsak pozna, ker so se iste, vsled njih izborne kakovosti bliskoma priljubile po celi državi. Lastnik trvdke je sam strokovnjak in tudi omenjene čajne mešanice sestavlja sam na podlagi njegovih večletnih skušenj na tem polju, vsled česar podjetje vsak čas jamči za kvaliteto potom nje prodanega blaga. Perjsnje čase bili smo navajeni na tuje dobavitelje kar se pa za v bodoče ravno v tem slučaju kot nepotrebno izkaže. Istočasno nam pa navedena trvdka tudi nudi dokaz, da imamo strokovnjaka na domačih tleh ter smo lahko v tem predmetu kakor tudi v drugih panogah lahko neodvisni. Vsa, komur naj bode jasno, da se je treba čim bolj okleniti solidnih domačih trvdk odnosu podjetij kar bode prineslo blagostanje, gotovo v celotnem kakor tudi posamniku. Želimo trvdki »Tea Import« še nadaljno procvitanje in priporočamo vsakomur naj se o kvaliteti čajnih mešanice Budha« sam prepriča.

Pravilno sestavljena čajna mešanica da veliko močnejši in zdravljivi okus in aromo, kakor enovrsten čaj. Zahtevajte vsled tega samo čajne mešanice v zavitihi znamke Budha, ki so priznane najboljšie in strokovnjaško preizkušene. Zahtevajte poleg zavitihi čaja »Budha« navodila o pripravljanju.

Platnena Industrija, družba z o. z. Jarše pošta Domžale, Slovenija, SHS. Noben trgovec, ki stremi za solidnim trgovanjem, ne sme prezreti paviljona »J. Št. 405« nasproti velesejmski pisarni. Že dejstvo, da deluje ta industrija v sredi Slovenije, da zaposluje domače delovne moči, da vz. polaga z izredno bogatim obratom, tako rekoč ali h konsuma blaga. Pri svojem obratu vzgaja absolutne naše srednje tehnične sole k strokovnemu razumevanju lastne platnene produkcije. Smisel za njo se polagoma razvija doma; ni se treba torej več zatekati v tujino. Te vrste, je ta industrija prva v Jugoslaviji. Razveseljivo je, da kljub svojemu začetku beleži že številni nakup. Vse vrste platna: od navadnega domačega platna do najfinejšega damastu izdeluje ta industrija. Izdelki so vsi lični, trpežni in ceneni; tako skuša družba zadovoljiti svoje odjemalce v vsakem oziru. Ni treba kričati raklame: blago samo kaže solidnost in resnost podjetja. Zato opozorjamo interese na bogato opremljeni paviljon, ki nudi vso mogočo izbiro, in na tvornico samo, ki obratuje le 2 minuti oddaljena od postaje Jarše pri Kamniku.

POSETITE GOSTILNO »PRI NE-STLNU«, TRZAŠKA CESTA!

Zvonik, izložen v drogeriji »Adrija« v Selenburgovi ulici, napravljen je iz skatlic v celem svetu poznate Ovomaltine, ki je pripravljena iz svežih jajc, mleka, kakava in sladnega ekstrakta dr. Wandera.

Naznani! Trvdka Gjuro Valjak, specialna veletrgovina z vinom v Mariboru, bode letos v svojem paviljonu na velesejmu točila razum specialnih vin v steklenicah tudi odprta prvovrstna ljutomerska vina, na kar se ljubitelji pristne štajerske kapljice posebno opozarjajo.

Vremenska napoved. Nestanovitno vreme.

Današnje prireditve v Ljubljani:

Kino »Tivoli«: »Umorstvo male Disce«.

Kino »Ljubljanski dvor«: »Karijera dražestne Ossle« (Ossi Osswald).

Nočno lekarniško službo imajo:

F. Kuralč, Gospodarska cesta 10;

M. Sušnik, Marjlin trg.

Konzulati v Ljubljani:

Češkoslovaška: Breg 8/I.

Belgija: Urad Ljubljanskega velesejma.

Avstrija: Turjaški trg 4/II.

Italija: Zrinjskega cesta 3/II.

Portugalska: Dunajska cesta 33.

Francija: Dunajska cesta (Ljubljanska kreditna banka).

Posestnikom velesejma priporočamo naslednje trgovke:

Ne boste se kesali, ako kupite obleke za dame in gospode vseh vrst najmodernejšega kroja, kakor tudi dežne plašče in vse modne predmete po najnižji ceni v konfekcijski in modni trgovini

FRAN LUKIČ

Pred škofijo 19.

Pred škofijo 19.

FABIANI & JURJOVEC

modna manufakturna trgovina

Ljubljana, Stritarjeva ul. 5

se priporoča.

5185

Karl Prelog, Ljubljana

Stari trg 12 in Sv. Jakoba nabr. 11.
Trgovina volne, bombaža
in galanterije na drobno
in debelo.

Franc Erjavec

trgovina usnja

Ljubljana, Stari trg 11 a.

Na debelo!

5035

Na debelo!

Prva kranjska vrvarna in trgovina s konopnino

Ivan M. Adamič

Centrala: Ljubljana, Sv. Petra cesta 31. — Telefon 441.
Podružnice: Maribor, Vetrinjska 20. — Telefon 454. — Kamnik, Šutna 4.

nudi vrvi za stavbe, dvigala, zvonove, studence itd.,
mlinske oprti, ognjegasne cevi in vse v vrvarsko
stroko spadajoče predmete po najnižjih dnevnih cenah.

Na drobno!

Na drobno!

Največja zaloga oblek za gospode in dečke

12 J. Maček 12
Aleksandrova cesta

Specijalna trgovina božičnih okraskov. — Lastna založba prtičkov
za v kot in obrazcev (Krippenbilder)

Papirnica Uran, Ljubljana, Mestni trg 11

Oglejte si izložbe na velesejmu paviljon „E“ števil. 7.

Modna trgovina

Peter Šterk

Ljubljana, Stari trg 18.

ANDREJ SEVER

trgovina usnja vseh vrst
ter čevljarских potrebščin
Ljubljana, Stari trg 30.

I. Tomšič

manufakturna trgovina

Sv. Petra cesta 38.

4998

Fotografski atelje

I. Pogačnik

Aleksandrova cesta 3.

5003

ZA CASA VELESEJMA:

5121

Velika izbira: žepne ure,
budilke, zapestnice, uhani in
posebno lepo jedilno orodje (Be-
steck) iz pravga in kina srebra.
Po nizkih cenah.

Ne zamudite prilike ogledati si
ravno došla najnovejša kolesa
znamke Humber-Puch in šivalne
stroje „Mundlos“ s petnastletno
garancijo.

Samo pri trvdki Jos. Šelovin-Čuden, Mestni trg 13.

Fr. Kham

delikatesa, specerija in vinarna

nasproti hotela „Union“

Paviljon na veseličnem prostoru.

Eksport čevljev domačega izdelka

Matej Orehek

Ljubljana

Kolodvorska ulica 26.

Modna manufakturna trgovina

Janko Češnik

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica

Stritarjeva ulica

Priporoča pri nakupu svojo zalogo najnovejšega blaga za ženske in moške obleke, belo in barvasto perilo, razno-
vrstne preproge, tekalnike, zavese, odeje itd., po zmeri nizki ceni!

IGN. ŽARGI

„Pri nizki ceni“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 3.

Trgovina z drobnim, pletenim
in modnim blagom ter raznim
perilom in kravatai na de-
belo in drobno. — Potrebščine
za krojače in šivilje.

5075

„G“

Restavracija

„Pri šestici“

5006

Dunajska cesta števil. 8.

Kavarna in bar

„Emona“

Aleksandrova cesta.

Fiala.

5080

Kavarna „Evropa“

Ljubljana

Dunajska - Gosposvetska cesta

5150

„Narodna kavarna

Dvorski trg

Josip Carl.

5082

Gostilna Keršič

Spodnja Šiška

Celovška cesta.

5078

Gostilna

„Koroški dom“

Poljanska cesta števil. 11

se priporoča

Kati Korošec.

4982

Restavracija „pri Levu“

Ljubljana

Gosposvetska cesta št. 16.

5077

Zajutrkovalnica

T. Mencinger

Sv. Petra cesta št. 43.

na dvorišču.

4996

Restavracija

Grand hotel Union

5029

K. Rist.

Paviljon Vidmar

na veseličnem prostoru

velesejma.

5187

Prvovrstna vina. - Gorka in mrzla jedila.

Hotel in restavracija

„LLOYD“

Sv. Petra cesta števil. 7.

5033

Izborna kuhinja. Pristna pljača. Marija Tavzes.

Narodna tiskarna

Ljubljana, Knaflcova ulica števil. 5.

Terezija Kranjc

izdelovanje steznikov (modrcov) in trebušnih pasov

Ljubljana, Sv. Petra cesta števil. 28.

Narodna knjigarna

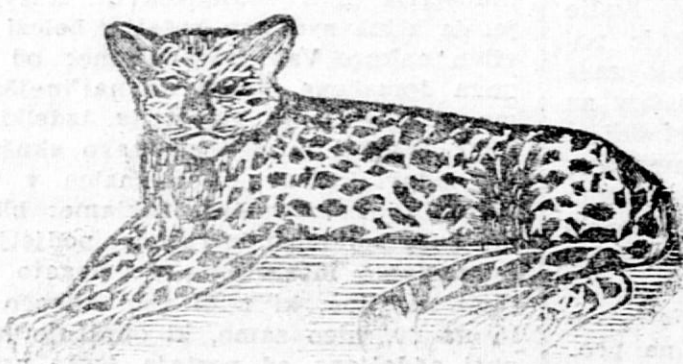
Ljubljana, Prešernova ulica števil. 7.

P. n. posestnikom Ljubljanskega velesejma priporočamo si
ogledati bogato zalogo vsakovrstnih poljedelskih strojev in
vsega v železninsko stroko spadajočega blaga pri trvdki:

Schneider & Verovšek

Dunajska cesta št. 16

5227

Oglejte si bogato opremljeni paviljon H 305 na velesejmu kjer
najdete veliko zalogo vsakovrstnih kožuhovinastih izdelkov trvdke

Eligij Eber

krznar in izdelovatelj čepic

Ljubljana, Kongresni trg 7

POZOR!

POZOR!

Ob priliki obiska razstave ne zabite ogle-
dati veliko zalogo vsakovrstne železnine kakor
okovje, orodje, kuhinjsko posodo itd.

ZALTA & ŽILIC

trgovina z železnino

na drobno in debelo

LJUBLJANA, Dunajska c. 11.

Kafra-Krema Kraljice Marije

(KAMFOR-KREMA)

za čiščenje in
njegovanje
obrazov. Ne-
pre-
kosna po ka-
kovosti. Odli-
kovana najvi-
šjim imenom
Nj. Veličanstva
Kraljice Marije
izdeluje kos-
metični zavod
Nenad Ranisav-
ljevič, kraljevi
dvorni damski
frizer, Beograd
Kralja Milana
broj 14

Glavni zastopnik za Slovenijo

Aleksander Gjud m.

damski frizer

Ljubljana

Kongresni trg 6

Dobi se povsod.

Lonček Din 50.—

Pisalni stroji, potrebščine
mehanična delavnica
(popravljalnica)

L. BARAGA, Ljubljana,

Selenburgova ulica 6-

Parketne desčice

Iz slavonskega hrasta in
bukove dobavljam v vsaki mno-
žini najceneje

Jos. R. Puh, Ljubljana

Gradaška ulica 22, Telef. 513

SAMO

pravi pateti-

ran Maršnerovi

šumeči limonad-

ni bonboni so

najboljše za žejo,

dobijo se povsod.

Tovarniška zaloga

Josip Vitek

Ljubljana, Krekov trg 8

IMATE LI

KURJA OČESA?

potem uporabljajte

„CLAVEN“!

Ime „Claven“ je zakonito

zavarovano!

„Claven“ je mast (torej no-

bena tekočina ali obliž), katere ta-

koj po prvem mazanju bolešine

ublaži in po 6 dneh kurja

očesa, žulje, trde kože

itd. popolnoma in brez bo-

lečin, s koreninami od-

strani!

Dobivate v vseh lekar-

nah in drogerijah, a kjer

bi tega ne bilo, se prosil, obrniti

se naravnost na proizvajalca:

Lekarna in kosmet. laboratorij

Mr. M. Hrnjak,

Sisak (Hrvatsko). 5014

Darujte za „Sokolski Tabor!“

Na sejmišču paviljon I 381

Priporoča se

5225

tovarna perila „Triglav“

Ljubljana, Kolodvorska ul. 8

Josip Kregar

oblastveno preizkušeni mestni tesarski mojster

Cesta na Kodeljevo št. 2, Ljubljana.

Izvršuje vsa v svojo stroko spadajoča dela in sicer vodne

in nadtalne stavbe ter umetno tesarstvo. — Prevzamem po

danih kakor tudi lastnih načrtih zgradbo mostov, jezov,

hiš, vil ter razne gospodarske in industrijske stavbe, stolpne

strehe, kupole in cerkvena ostražja, balkone, vrtno utice,

verande in stopnice.

5219

Tovarna za papir in lepenko

I. Bonač sin

Čopova cesta 16. Ljubljana Čopova cesta 16.

izdeluje vsakovrstno

lepenko

in tanki

ovoini papir

Specijaliteta klobučni papir.

Prvovrstno blago!

Nizke cene!

Nikdar ni dovolj,

da razstavite svoje blago na velesejmu, potrebno je tudi nekaj

reklame

za svojo razstavo

v „Slovenskem Narodu.“

Informacije v upravi lista in na velesejmu pri našem zastopniku.

Kavarna Leon

v Kolodvorski ulici št. 29 vsak dan koncert

Odprto od 4. ure zjutraj dalje. Se priporoča L. Pogačnik 5249

Kipar išče

za popoldanske ure

mlad model.

Izpe razvite ženske od 18 do 28 let. Tajnost zjamčena. Ponudbe s sliko in naslovom pod Model 240 na upravo Slovenskega Naroda. Slika se bo po pregledu vrnila. 5253

Pile in rašpe

(turpije)

vsakovrstne, porabljenе, nasekane strokovno in po zmerni ceni

Ivan Figar,

plinarski mojster

Ljubljana, Hrenova ulica 19

Edino prave „Gelsor“ čevlje in lovske čevlje dobite le v novo urejeni trgovini in delavnici

J. Brajer

Ljubljana 3396

Turjaški trg (Breg) 1.

Istotam se izdelujejo vseh vrst čevlji po meri in vse vrste tržnih čevljev. — Trgovci popusti! Cene solidne! Postrážba točna

Za odgovore uprava naj se priloži 1 dinar. Plačajo se vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov vsaka beseda 50 para. — Najmanjše pa Din 5.—

Službe

Pletilke,

izurjene, ki razpolagajo z dobrim strojem — do bijo delo na dom. — F. in I. Gorčar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29. 5254

Boljša kuharica

se išče k boljši rodbini, ki bi poleg druge služke nje opravljala vse hišne posle. — Nastop 1. septembra. Prepisi spricval naj se pošljejo na: Osvald, Zagreb, Bakadjeva ulica 3. 5262

Učenca

iz napredne rodbine, zdravega in krepkega, s hrano in stanovanjem pri starših in dovršenima 2 razredoma srednje šole — sprejme manufakturna trgovina. — Naslov pove uprava Slovenskega Naroda. 5247

Sprejme se dober, trezen in zanesljiv

Ščetarski mojster,

ki bi bil zmožen samostojno voditi delavnico in poučevati vajence. Nastop s 1. septembrom t. l. Hrana, stanovanje ter sploh vsa oskrba v hiši. Prednost imajo neoženjeni. — Ponudbe na upravo „Sl. Naroda“ pod „Mojster/5090“. 5244

Kupim

Sesalka

»Worthington«, rabljena, dobro ohranjena, za 12 atmosfer, črpalna moč: 200 do 250 litrov na minuto — se kupi — Ponudbe pod »Worthington/sesalka/5221« na upravo Slovenskega Naroda. 5265

Halo!

Plačujem boljše kakor vsakdo drugi stare obleke, čevlje, perilo, pohištvo itd. — Dopisnica zadostuje, da pridem na dom. — A. Jurečič, Sv. Jakoba nabrežje št. 31, Ljubljana. 5265

Prodaj

Gramofon

in 25 plošč — napredaj. Več se pozve: Rožna ulica 41. 5217

Biljard »Selfert«, steklenice od konjaka in buteljki — se takoj prodajo. — Naslov: Kavarna »Centrale«, Ljubljana. 5229

Prodaja voz

po zelo ugodni ceni: 1 landauer, 1 brum, 1 gig ter razna konjska oprema. — Natančneje se pozve pri Gradbenem podjetju G. Tönnies, d. z o. z., Dunajska cesta št. 25. 5244

Bruseljske čipke

(pristne) se prodajo. — Ponudbe pod »Čipke/5232« na upravo Slovenskega Naroda. 5232

Osební avto,

štirisedežen, v najboljšem stanju, se ceno prodaja. — Jos. Puh, Gradaška ulica št. 22. 5280

Kdo prevzame

za vselej dve izborni iznajdbi za vprodajo. Nujne ponudbe pod št. 5269 na upravo »Slov. Naroda«. 5269

Dopisovanje

Katera dama

želi znanstvo z mladim gospodom — naj pošlje svoj naslov pod »Drago/5267« na upravo »Slov. Naroda«. 5267

Mladenčič,

premožen, z lastnim stanovanjem, star 26 let, želi znanstvo s samostojno gospodino ali mlado vdovo. — Ponudbe s sliko in polnim naslovom pod »Takojsnje poznastvo/5266« na upravo »Sl. Naroda«. 5266

Nezemčine

Parcela

pod Rožnikom napredaj. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 5116

Hiša z vrtom

se prodaja. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 5233

PRODA SE lepa nova pritlična

hiša z vrtom

in gospodarskim poskupjem v bližini mesta. Kupcu stanovanje takoj na razpolago. — Naslov pove uprava »Slovenskega Naroda«. 5236

Razno

OTROSKI VOZICKI:

najcenejši domači izdelki.

DVOKOLESA: novi modeli z dobro prematiko.

MOTORJI: najnovejšega ameriškega tipa »Evans«, »D. K. W.«, »Persche«, »Orionette«, »Motorette«.

PNEUMATIKA: zračnice in plašči ter guma za otroške vozičke.

Posebni deli za dvo-kolesa in šivalne stroje vedno v zalogi.

Preprodajalci in mehaniki nižje cene. — Sprejemajo se tudi vsa popravila, emajljanje in ponikljanje.

»Tribuna« F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

RAZSTAVNI PAVILJON »F« št. 191. 5224

Matek - Schein,

Ljubljana, Dalmatinova ulica. — Priporočila razno perilo za dame in gospe, nogavice, kravate, naramnice in drugo — po najnižjih cenah. 5270

Zaloga klavirjev

in pianinov

najboljših tovarov B&Sendorfer, Czapska, Ehrbar, Höfel, Schweighofer, Original Stingl itd. Tudi na obrok — Jerica Hubad, roj. Dolenc,

Pst! — Oha!

Trajno uničevalno sredstvo »LUCIFER« proti stenčam, škurkam in grilom. Najnovejši preizkušeni in odobreni patent br. 2538. Enkratna uporaba »Lucifera« golazen temeljito iztrebi z jajčjo zalogo vred. Ne maže, ne razjeda, ni strup. Ze prvo noč spite mirno brez nadlege. Z dosežanimi tinkturami je bilo treba mazati dvakrat vsak mesec. »Lucifer« vam prihrani 800 % letnih izdatkov, ker deluje trajno. Ogromen uspeh! Iščejo se zastopniki z 8 % provizijo. Ena steklenica stane 22 dinarjev, šest steklenic 114 Din, dvanajst 216 dinarjev s poštnino, navodilom in reklamo vred (za prodajalce). — Denar vnaprejš; povzette te prodajo. — Izpišite naslov: I. Gabersčik, Maribor, Koroševa ulica 4. 5173

Prometno železniško in avtomobilsko karto

Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev

priporoča

Narodna knjigarna

Ljubljana — Prešernova ul. 7

Cena Din 40.— S pošt. Din 43.—

„NARODNA TISKARNA“

v Ljubljani izdaje točno

Naročila sprejema tudi

„NARODNA KNJIGARNA“

VIZITKE, KOVERTE IN PISEMSKI PAPIRSFIRMO KAKOR VSAKOVRSNE DRUGE TISKOVINE ITD. TELEFON ŠTEV. 304

30 milijonov

avstr. kron za najlepši fotografski album

Fotografi-ljubitelji pišite po pošto na „SANITAS“, Celje 10.

Slavenska banka d. d.

podružnica: Ljubljana.

Centrala: Zagreb.

Vplačana dolniška glavnica in rezerva preko Din 120.000.000.—

Podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod u. S., Celje, Dubrovnik, Gor. Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Vršac, Wien.

Ekspoziture: Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka in Jesenice.

Afilijacije: Slovenska banka, Ljubljana in Jugoslovanska industrijska banka d. d., Split.

Lastne agencije v Južni Ameriki: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe; v Severni Ameriki: v vseh večjih mestih direktne bančne zveze.

Posreduje vse bančne in trgovske posle z inozemstvom, posebno z Italijo in Avstrijo.

Olajšuje posle eksporterjem in importerjem s tem, da jim eskomptira menice v litrah kakor tudi v drugih inozemskih valutah.

Otvorja akreditivo, izstavlja garantna pisma ter izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Vloge na knjižice in v tekočem računu obrestuje najpovoljnejše.

Izdaja garancijska pisma za triptike. 5274

L. Turk Ljubljana

Pred škofijo 1./I.

Strojno pletenje, nogavice, čepice, obleke, jopice, majce itd.

Najnižje cene.

Strešno lepenko prvovrstno

Kontinental (Kontinentallederapp) dobavlja takoj v vsaki množini najceneje

Jos. R. Puh, Ljubljana,

Gradaška ulica 22. Telefon 513

Prvovrstna jugoslovanska izdelovalnica slovenskih, nemških in kromatičnih

harmonik 5017

pravega domačega izdelka, za katero jamčim 2 leti. Ogledajte si paviljon „G“ št. 254 na velesejmu.

F. Kucler,

izdelovatelj harmonik — postaja Drenov grič, p. Vrhnika.

Legitimacije

za velesejme v Ljubljani, v Mariboru, v Pragi, v Gradcu

prodaja

Aloma Company,

Ljubljana, Kongresni trg 3

Izdelovalca orodja

perfektnega za izdelovanje vijakov, z dobrimi priporočili in spricvali potrebne takoj tovarna Fortis v Zemunu. Ponudbe je poslati na pošto predal št. 21, Zemun. 5196

Trstje za strop

izdelujem z najmodernejimi stroji in iz najboljšega materiala ter dobavljam v vsaki množini po najnižji dnevni ceni

I. Jugoslovanska tovarna Bakula

JOS. R. PUH, LJUBLJANA

Gradaška ul. 22. Tel. 531.

No prezritel

Paviljon „J“ 431

(zunanja stran)

kjer se Vam nudi ugodna prilika nabaviti si vsakovrstnih čepic za gospode in dečke v najrazličnejših oblikah ter po najugodnejši ceni

Izdelovalnica čepic

I. Gogala

Jesenice

(Slovenija).

5273

Najnovejše

modne liste

angleške, francoske in nemške

za jesen in zimo

1924—1925

priporoča

Narodna knjigarna, Ljubljana

Prešernova ulica šte. 7. Prešernova ulica šte. 7.

Inserirajte v „Slov. Narodu“

Oglejte si 5215

na velesejmu paviljon E 92

izdelke, ki jih nudi

Pražarna „ŽIKA“

Boljših žitnih kav sploh ne dobite!

Restavracija

v Oficirskem domu Ljubljanske garnizije odda se na javni licitaciji, katera se vrši 18. avgusta ob 9. v Oficirskem domu v Ljubljani (Kasarna vojvode Mišiča).

Ponudbeniki imajo položiti kavcijo 10.000 Dtn.

Od strani Oficirskega doma stavlja se restavracija na razpolago potrebni prostori z inventarom in razsvetljavo.

Podrobna pojasnila daje kapetan Koprivec (komanda Drav. div. oblasti, Zvezda, II. nadstr.) vsaki dan od 16. do 17.

Predsednik Ofic. doma brig. general: Savd P. Tripkovič.

Na sejmšču paviljon I 398

Vesna - Brata Pohlin i dr.

LJUBLJANA Poštni predal 126

tovarna vlasnic, kljukic, rlinčic za čevlje, kovinanastih gumbov itd., sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo.

Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

5162

5162

„Erika“

najboljši in najprimernejši pisalni stroj za potovanje.

THE REX CO, LJUBLJANA,

Telefon 268. GRADISCE 10. Telefon 268.

Opalografi v vseh velikostih in opalografične potrebščine

vedno v zalogi. 4251

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50 (v lastnem poslopiju).

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, prednjudi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd. Brzojavke: Kredit Ljubljana - Telefon 40, 457 in 548.

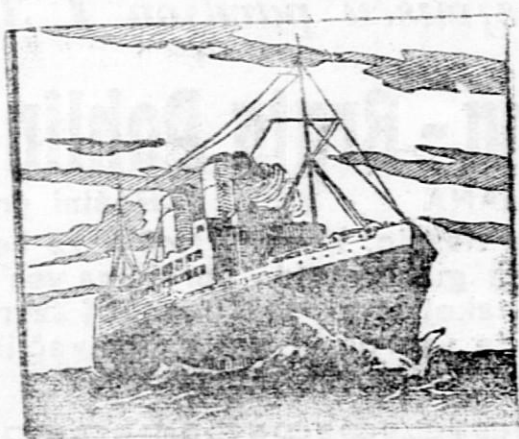
Leopold Bögel & sin
stavbeno kleparstvo in vodovodna inštalacija
Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 18

Na debelo! Na debelo!
Na novo preurejena trgovina usnja
L. GERKMAN - Ljubljana
nasproti tovarne Indus-Pollak — Sv. Petra cesta 71
opozarja p. n. odjemalce in interese, da je trgovina vsled
znatnega povečanja v stanju dobaviti vsako količino zgor-
njega in spodnjega usnja in dr.
Kakovost blaga je priznana prvovrstna. 5158

Tvornica perila
A. Ražem Co.
Ljubljana, Zabjask 3
se priporoča cenjenim trgovcem za nakup **moškega pe-
rija** v največji izbiri. — Na zalogi ima vedno vse vrste
moških srajc, spodnjih blač, spalnih srajc, ovrtnikov, itd. itd.
Cene nizke! Samo na debelo!
Paviljon H 313 5161

Posetite od 15. — 25. avg.
IV. VZORČNI VELESEJN
V LJUBLJANI
NAJUGODNEJŠA PRILIKA
za nakup vsakovrstne najbolje in najcenejše robe tu-
in izozemstva.
Velesejnske legitimacije se prodajajo v denarnih zavodih
vseh mest in dajejo pravo
na 50% znižano vožnjo
tudi na brzovlakih (razen S. O. E. in br. 3, 6).
PRIRODNE KRASOTE SLOVENIJE
STANOVANJA PRESKRBLJENA.
Dnevne vstupnice se dobe pri blagajni za ceno Din 10.—

MERAKL
boje, mastila, lakove, štuk, emalje, kistove
i garantovano čisti firmiti najbolje kakovosti
Medić - Zankl
družba z omejeno zavezo
MARIBOR LJUBLJANA NOVI SAD
podružnica centrala skladišče
TVORNICE:
LJUBLJANA-MEDVODE

ROYAL MAIL LINE
Hr. angleška pošta narodna linija — Generalno zastopstvo za kra-
jevino S. H. S. Zagreb, Trg. I. št. 17. 2855
Redoviti potniški promet:
Hamburg-Cherbourg-Southampton v
New York in Kanado
Cherbourg-Liverpool-Southampton v
Južno Ameriko.
— Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, Sanpaulo. —
Održava potnikov v prvem, drugem in tretjem razredu.
Kabina tretjega razreda z dvema in štirimi posteljami.
Podzastopstva:
Beograd, Karagjorgjeva ulica 91. — Ljubljana, Kolodvorska ulica 26. —
Veliki Bečkerek, Kralja Aleksandra u. 4. — Bitolj, Bulevard Aleksandra 163.
Brzjavni naslov za gori navedena podzastopstva „**Royalmailpac**“.
Za Bosno, Hercegovino, Dalmacijo in Crnogoro:
Sroška Prometna banka v Sarajevu in Gruziji.
Brzjavni naslov: „**Prometna banka**“.
Dopisovanje v vseh jezikih.

Stara tovarna nogavice in platenin Ustanovljena
M. FRANZL & SIN 1888
lastnik FELIKS FRANZL
v Ljubljani, Privoz 10. — Poštni predal 44.

Industrija pletenih izdelkov d. z o. z.
Jarše, pošta Domžale (Slovenija)
moderno urejena tkalnica

izdeluje:
sirovo in beljeno platno od najprostejših
do najfinejših vrst. — Namizno perilo. — Da-
masta. — Sploh vse vrste platnenih izdelkov.

Želez. postaja: **Jarše-Mengeš**. Brzjav. naslov: **Induplati**, Domžale.
Telefon: **Domžale 9.** 5242

Kruševačka fabrika sapuna Merima

DJURKOVIĆ, RISTIĆ & Komp.
Osnovana 1839. KRUŠEVAC. Obnovljena 1897.
Moč proizvodnje 5 vagonov mila dnevno.
Obvešča cenjeno občinstvo, da bo prisostvovala na
IV. ljubljanskem velesejmu
od 15. do 25. avgusta t. l. v paviljonu „E“ mesto št. 27.
Na sejmu bodo izloženi vzorci vseh naših mil radi
pregleda in prejema naročil. 5245

Ustanovljena leta 1846. Telefon št. 563.

Gradbeno podjetje
G. Tönnies družba z o. z. Ljubljana
Pisarna: Dunajska cesta št. 25.

Podjetje projektira in izvršuje vsa v gradbeno stroko spadajoča dela. —
Enodružinske hiše v opoki in „Herakliti“ (najcenejši stavbni način).
— Projekti za enodružinske hiše so na ogled v gradbeni pisarni. — Iz
lastne opekarne nudi po konkurenč. cenah lepo, močno žgano **opeko**.
— Iz lastnega gramozoloma vse vrste **peska**. — **Zaloga** vsega gradbe-
nega materiala na **Marilnovi cesti**.

NARODNA KNJIGARNA
LJUBLJANA PREŠERNOVA 7

priporoča

uradni, konceptni, pisemski, za-
vojni in barvani papir - Kasete
s pisemskim papirjem - Trgov-
ske knjige v vseh velikostih
črtane z eno, dvema in tremi
kolonami, amer. Journal, veza-
ne v pol platno in celo platno
- Odjemalne knjižice in indekse

po različnih cenah - Zaloga šol-
skih zvezkov in risank - Zavitke
za urede vseh velikosti - Velika
izbira vseh pisarniških potreb-
ščin, svinčnikov, peres, peres-
nikov, radirk, kamenčkov, ta-
blic, gobic, gumi, črnila i. t. d. -
Risalna žestila - Barve za šole

in umetnike - Razglednice po-
krajinske, humoristične, umet-
niške vseh vrst najnovejše -
Albumi za slike in dopisnice -
Spominske knjige - Risalne de-
ske, trikotniki, palete, ravnila,
položna ravnila, čopiče, peres-
nice, torbice, jermena - Velika
- izbira notezov in tintnikov -

Kolizej - Oprema stanovanj

d. z o. z. 5153

LJUBLJANA — Gosposvetska cesta št. 13.

Pohištvo, tapetništvo, vzorci za stensko slikarjio. Načrti in proračuni.
— Za časa velesejma stalna razstava. — Vstop prost. —

Ivan Perdan nasledniki

Ljubljana

Veletgovina kolonijalnega in špecerijskega blaga. — Glavni
založnik **Ciril in Metodovih vžigalic**, nudi po naj-
nižji dnevni ceni: **kavo, riž, najfinejše namizno**
**olje, testenine, čaj, žganje in vse drugo špe-
cerijsko blago.**

Postrežba točna in solidna. 5157

Kompanjon

izkušen tehnik in trgovec, z dolgoletno prakso v ino-
zemskih industrijskih veleobratih, išče soudeležbe z
malim kapitalom pri dobroduchem industrijskem pod-
jetju katerekoli panoge.

Omenjeni bi bil tudi pripravljen prevzeti to pod-
jetje pozneje sam.

Natančne podatke na upravo Slov. Naroda pod
„**Industrija-5147**“ 5147

Stavbno podjetje Stavbno podjetje

AND. ČERNE - Ljubljana

Linhartova ulica 9 Sv. Petra cesta 23

Izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela najceneje
in najsolidneje. Izgotavlja načrte od najprostejše
do najbogatejše izvršbe.

Prospekti na razpolago! Prospekti na razpolago!

5160

Oglejte si pred nakupom

najfinejše „**PFAFF**“ šivalne stroje,
„**PUCH**“

kolesa po ugodnih cenah in plačilnih
pogojih pri

IGN. VOK, Ljubljana
Sodna ulica št. 7

Sejmišče, paviljon „H“ 281-282

Najstarejša sedlarska delavnica

Josip Köhler

Ljubljana, Dunajska cesta 19

priporoča izdelovane **konjske opreme** ter vse sed-
tarske potrebščine. Dalje popolne opreme za pse in dresuro
psov. — Izdelujejo se tudi razni kovčki, ženske ročne tor-
bice, nogometne žoge itd. — Popravila se izvršujejo točno.

Cene solidne! 5155

Breslavski sejem

od 7. do 9. septembra 1924

največji sejem za blago v vzhodni Evropi

Preskrbite si nujno potni list in sejmisko

legitimacijo pri našem zastopniku:

Emil Frankl i drug, Zagreb, Mesnička 13.

Sejmiski urad Breslau.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

Dunajska cesta št. 4 (v lastni stavbi)

KAPITAL in REZERVE Din 18,300.000—

:: Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje ::

Brzjavlj. Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

POPRUZNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:

Konjice
Moča - Dravograd